

ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΕΝΑΚΑΚΗΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Τέχνες Διαδίκτυο Δημιουργικότητα

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

ΤΕΡΑΕ ΑΠΘ

Εκδότης: Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Πάροχος υπηρεσίας ePublishing: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου (ΕΚΤ)

Copyright © 2024 Αντώνης Λενακάκης & οι συγγραφείς

Όλα τα δικαιώματα διατηρούνται

Σχεδιασμός και γραφιστική επιμέλεια: Άντια Αγγελίδου
Φωτογραφία εξωφύλλου: Θεατροπαιδαγωγική ομάδα *Paedagogus Ludens*,
Παιδαγωγική Σχολή ΑΠΘ

Η χρήση του περιεχομένου καθορίζεται από την άδεια
Creative Commons: Αναφορά Δημιουργού
Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια διανομή 4.0 Διεθνές

Η έκδοση διατίθεται online στη διεύθυνση:
<https://ebooks.epublishing.ekt.gr/index.php/artoc/catalog>
ISBN: 978-960-243-747-6

Για να παραθέσετε αυτή την εργασία: Λενακάκης, Α. (Επιμ.). (2024).
Τέχνες, διαδίκτυο και δημιουργικότητα: Εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και εφαρμογές.
ΤΕΠΔΕ ΑΠΘ. <https://doi.org/10.12681/sece-auth.209>

ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΕΝΑΚΑΚΗΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Τέχνες
Διαδίκτυο
Δημιουργικότητα

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
Τέχνες, διαδίκτυο και δημιουργικότητα στην εκπαίδευση	5
ΜΕΡΟΣ Α' - Θεωρητικά στηρίγματα	21
▪ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	21
Αρχές και πρακτικές εμπψύχωσης ενός πολύτεχνου-θεατροπαιδαγωγικού εργαστηρίου	21
▪ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	40
Η θεατροπαιδαγωγική στο μουσείο	40
ΜΕΡΟΣ Β' - Καλές πρακτικές	69
▪ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	69
Τα 8 σχέδια μαθήματος	69
1. Αγάπη και οικογένεια	69
2. Σθένος και δύναμη	85
3. Φύση	102
4. Εργασία και βιομηχανία	117
5. Ο κόσμος μας	133
6. Επιστήμη και τεχνολογία	150
7. Ελευθερία	166
8. Πρόσφυγες και μετανάστες	182
▪ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	198
Μουσεία, διαδίκτυο και δημιουργικές δράσεις και εφαρμογές	198
▪ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	214
Άλλες διεθνείς καλές πρακτικές	214
1. Καλή πρακτική από την Αγγλία I, <i>Τέχνη και επικοινωνία</i>	215
2. Καλή πρακτική από την Αγγλία II, <i>Διερευνώντας την τέχνη μέσα στην τάξη</i>	239
3. Καλή πρακτική από την Αγγλία III, <i>Τέχνη και παγκόσμια εκπαίδευση</i>	266
4. Καλή πρακτική από τη Σουηδία, <i>Τέχνη και εμπψύχωση αντικειμένου</i>	304
5. Καλή πρακτική από την Ιταλία, <i>Οι 8 θεματικές για παιδιά 4-6 χρονών</i>	314
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	339
▪ Δράσεις διάχυσης του προγράμματος	339
▪ Βιβλιογραφία και ιστογραφία για περαιτέρω μελέτη	405

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Τα 8 σχέδια μαθήματος

1. Αγάπη και οικογένεια

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Linda Barker, Ray Kirtley, Marion Mills, Chris Souvlis & Chris Williams
Global Learning Association, Ηνωμένο Βασίλειο

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Christina Erenvidh & Margareta Odstam
CEE AUTO-LEARN, Σουηδία

Fabio Boccio & Patrizia Pelliccioni
CREWATIVE, Ιταλία

Αντώνης Λενακάκης, Χαρά Κανάρη, Μαρία Κολτσίδα & Νάσια Χολέβα
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΕΚΠΟΝΗΤΕΣ ΘΕΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Αντώνης Λενακάκης, Μαρία Κολτσίδα, Νάσια Χολέβα & Χαρά Κανάρη
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

1. Αγάπη και οικογένεια

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Στόχοι του μαθήματος

- Να σκεφτούμε γιατί η αγάπη είναι σημαντική για τους ανθρώπους.
- Να μελετήσουμε τους διάφορους ορισμούς και τύπους οικογενειών.
- Να σκεφτούμε διαφορετικούς τρόπους απεικόνισης των οικογενειακών σχέσεων μέσω της τέχνης.

Εστίαση

Τέχνη, θεατροπαιδαγωγική και γλώσσα (πνευματική, κοινωνική και ηθική ανάπτυξη και πολιτισμική κατανόηση)

Εύρος ηλικίας

Ηλικίες 9 έως 11 (Μπορεί να προσαρμοστεί για μαθητές μικρότερης ή μεγαλύτερης ηλικίας)

Δεξιότητες

Αναλυτική σκέψη, δημιουργικότητα, αντίληψη και αυτογνωσία

Θέμα: «Αγάπη και οικογένεια»

Τι μας έρχεται στο μυαλό όταν σκεφτόμαστε τη θεματική «Αγάπη και οικογένεια»;

Όταν σκεφτόμαστε την αγάπη και την οικογένεια μπορεί να μας έρχονται στον νου οι γονείς ή τα παιδιά μας ή οι άνθρωποι που μας φροντίζουν ή που φροντίζουμε. Μερικές φορές μπορεί να είναι ένα ιδιαίτερο άτομο στη ζωή μας, ένας συγγενής, κάποιος που μας φροντίζει, φίλος ή φίλη που μπορούμε να βασιστούμε... Και μερικές φορές μπορεί να είναι μια διευρυμένη οικογένεια με πολλές διαφορετικές γενιές.

Η οικογένεια μπορεί να σημαίνει διαφορετικά πράγματα σε διαφορετικούς πολιτισμούς. Σε ορισμένες κοινωνίες μπορεί να είναι συνηθισμένο να ζούμε σε μια μεγάλη, πολλών γενεών «διευρυμένη οικογένεια», που αποτελείται από παιδιά,

γονείς, παππούδες και γιαγιάδες και ακόμη και προπαππούδες ή προγιαγιάδες που συμβιώνουν όλοι μαζί. Σε άλλες κοινωνίες πάλι, το να έχεις μόνο έναν γονέα ή ένα άτομο στον οποίο να βασίζεσαι και να αγαπάς μπορεί να είναι πολύ πιο συνηθισμένο.

Έτσι, σε διαφορετικούς ανθρώπους σε διαφορετικά μέρη θα έρθουν στο μυαλό διαφορετικά πράγματα όταν σκέφτονται την αγάπη και την οικογένεια.

Γιατί είναι σημαντική;

Οι επιστήμονες λένε ότι κάθε παιδί χρειάζεται να το αγαπούν και να το εκτιμούν για να κατακτήσει το μέγιστο των δυνατοτήτων του και να ολοκληρωθεί πλήρως και συναισθηματικά. Ο ασφαλής δεσμός και η αίσθηση του ανήκειν είναι σημαντικά: να γνωρίζει κάποιος ότι ορισμένοι άνθρωποι τον προσέχουν και τον σκέφτονται.

Οι άνθρωποι κατά τη διάρκεια της ζωής τους χρειάζεται να νιώσουν αυτούς τους δεσμούς αγάπης και οικογένειας για να είναι ευτυχισμένοι και πλήρεις. Μερικές φορές οι άνθρωποι λένε ότι χρειάζονται ανθρώπους γύρω τους στους οποίους να παρέχουν φροντίδα για να νιώθουν «πλήρεις». Αυτός μπορεί να είναι ένας τρόπος να εκφράσουμε την ανάγκη μας, να αγαπάμε και να νοιαζόμαστε τους άλλους αλλά και να μας αγαπούν και να μας νοιάζονται οι άλλοι. Μπορούμε να βιώνουμε αυτά τα συναισθήματα του ανήκειν με αυτούς που μας φροντίζουν ή που φροντίζουμε –στα αδέρφια μας, στους φίλους μας ή σε άλλες κοινωνικές μας ομάδες, όπως αθλητικές ομάδες και ομάδες εργασίας και θρησκευτικές κοινότητες. Το σχολείο μπορεί επίσης να προσφέρει μια αίσθηση οικογένειας, βοηθώντας μας να μάθουμε πώς να ζούμε και να αλληλεπιδρούμε με τους άλλους.

Πώς επηρεάζει τη ζωή μας και τον κόσμο;

Αν δεν έχουμε αγάπη ή οικογένεια, μπορεί να νιώθουμε αποσυνδεδεμένοι από τον κόσμο μας και τους γύρω μας. Επομένως, το να νιώθουμε μέρος μιας υποστηρικτικής οικογένειας –ανεξάρτητα από το είδος ή το μέγεθός της– μπορεί να είναι εξαιρετικά σημαντικό για εμάς ως άτομα.

Με μια ευρύτερη έννοια, οι κοινωνίες χρειάζονται τάξη και δομή για να λειτουργήσουν αποτελεσματικά, για να έχουν ηρεμία, να αυτοκυβερνούνται και να κληροδοτούν τους αποδεκτούς τρόπους ζωής και συμπεριφοράς στην επόμενη γενιά. Υπό αυτή την ευρύτερη έννοια, οι οικογένειες μπορούν να είναι τα ίδια τα δομικά στοιχεία της κοινωνίας. Μπορούν να είναι οι δομές που αναθρέφουν τους νέους, φροντίζουν τους ηλικιωμένους, κρατούν ζωντανές τις παραδόσεις που μας

1. Αγάπη και οικογένεια

ενώνουν και καταδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να συμπεριφερόμαστε ο ένας στον άλλο.

Σήμερα μερικοί άνθρωποι μιλούν ακόμη και για την «παγκόσμια οικογένειά» μας – τη σύνθεση όλων των λαών σε όλες τις χώρες του κόσμου που πρέπει να σκεφτόμαστε και να αγαπάμε, ώστε να αναλογιζόμαστε τις αποφάσεις που λαμβάνουμε και οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν το μέλλον της ανθρωπότητας και του πλανήτη.

Ήξερες ότι...

- Η αγάπη είναι το πιο δημοφιλές θέμα τραγουδιών και θεατρικών έργων. Για χιλιάδες χρόνια, οι άνθρωποι έχουν βάλει στη μουσική τις πιο έντονες επιθυμίες και τα συναισθήματά τους, με όλους, από τον Κομφούκιο μέχρι την Dolly Parton (Ντόλι Πάρτον) και τους Beatles (Μπιτλς), να γράφουν τραγούδια αγάπης.
- Όταν νιώθουμε αγάπη, ο εγκέφαλός μας απελευθερώνει χημικές ουσίες που επηρεάζουν τη διάθεση και την ανάπτυξή μας. Η ωκυτοκίνη ονομάζεται μερικές φορές η «ορμόνη της αγάπης» και είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ισχυρών δεσμών γονέα-παιδιού. Το επίπεδο ωκυτοκίνης αυξάνεται με τη σωματική στοργή και με την αγκαλιά.
- Μπορεί να υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τύποι οικογενειών, αλλά οι ερευνητές έχουν διαπιστώσει ότι οι ισχυρές οικογένειες έχουν κοινές ιδιότητες που συμβάλλουν στην αίσθηση της ευημερίας. Ακόμα κι αν αυτές οι οικογένειες έχουν προβλήματα, μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά όπως εκτίμηση και στοργή, δέσμευση και πίστη, επικοινωνιακή ικανότητα, προσαρμοστικότητα, κοινές πεποιθήσεις και στάσεις, χαρά και διασκέδαση.

Πώς μπορεί ένας καλλιτέχνης να απεικονίσει την αγάπη και την οικογένεια;

- Πριν εφευρεθεί η φωτογραφία, τα πορτρέτα (αυτοπροσωπογραφίες) ήταν ο μόνος τρόπος για να αποτυπωθεί το πώς ήταν ένα άτομο. Πολλοί καλλιτέχνες έβγαζαν τα προς το ζην ζωγραφίζοντας τις οικογένειες των πλουσίων και των διάσημων με τα καλύτερα ρούχα τους. Αν και ήταν λιγότερο συνηθισμένο να ζωγραφίζουν τις δικές τους οικογένειες, ορισμένοι καλλιτέχνες δημιούργησαν επίσης έργα τέχνης με τις δικές τους οικογένειες. Μερικές φορές η οικογένεια ήταν απλά βολικά μοντέλα. Αλλά για πολλούς ήταν μια εργασία αγάπης. Αυτή ήταν η περίπτωση του ζωγράφου Thomas Gainsborough (Τόμας Γκένσμπορο), του οποίου οι πίνακες της οικογένειάς του ήταν τόσο πολλοί, που είχαν τη δική τους έκθεση στη National Portrait Gallery (Εθνική Πινακοθήκη Πορτρέτων) στο Λονδίνο το 2018, με τίτλο «Gainsborough's Family Album» («Το Οικογενειακό Άλμπουμ του Γκένσμπορο»).
- Οι οικογενειακοί πίνακες μπορεί να διακοπούν γρήγορα ως ημιτελείς «μελέτες» λόγω της εύκολης πρόσβασης στο θέμα. Σε άλλες περιπτώσεις η δημιουργία τους μπορεί να διαρκέσει πολύ και να έχουν πολλές λεπτομέρειες, και πάλι λόγω της ευκολίας πρόσβασης στο συγκεκριμένο μέλος ή τα μέλη της οικογένειας που βρίσκονται στο επίκεντρο.
- Συχνά, οι κοινωνικές νόρμες της εποχής επηρεάζουν έντονα τον τρόπο με τον οποίο οι καλλιτέχνες έχουν απεικονίσει την αγάπη και την οικογένεια. Σε συντηρητικές ιστορικές περιόδους πολλοί πίνακες ζευγαριών ή οικογενειών είναι πιο ουδέτεροι και συχνά σκληροί με τρόπο που δείχνει έλλειψη στοργής. Μπορεί να περιλαμβάνουν σκούρα, σκοτεινά χρώματα και τα θέματα μπορεί να φαίνονται αυστηρά ή απόμακρα. Σε πιο χαλαρούς ή ρομαντικούς καιρούς τα θέματα έχουν εξιδανικευτεί ή παρουσιάζονται με πιο ρομαντικό τρόπο και με περισσότερο πάθος που μπορεί να είναι εξίσου μη ρεαλιστικοί στην αναπαράστασή τους, αλλά ίσως πιο ευχάριστοι με φωτεινότερα χρώματα και πιο χαρούμενη ατμόσφαιρα.

Το βασικό μας έργο σε αυτή την ενότητα

Τίτλος, Οι κόρες του ζωγράφου με γάτα / The painter's daughters with a cat

Καλλιτέχνης, Thomas Gainsborough, 1727 – 1788, Άγγλος

Μέσο, Σχεδιασμένο με λευκή κιμωλία ή παστέλ σε καμβά και μετά ζωγραφισμένο με λάδι

Διαστάσεις, 76 x 63 εκ.

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1760-1761 περίπου

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο

Πώς / Πότε αποκτήθηκε από την Πινακοθήκη, Αγοράστηκε το 1923

Πώς αποδίδεται στον πίνακα η αγάπη και η οικογένεια;

Ο Thomas Gainsborough (Τόμας Γκένσμπορο) ήταν Άγγλος ζωγράφος πορτρέτων και τοπίων, που θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους Βρετανούς καλλιτέχνες του δεύτερου μισού του 18ου αιώνα. Ήταν το μικρότερο από τα εννέα παιδιά της οικογένειας και έδειξε μεγάλη ικανότητα στο σχέδιο και τη ζωγραφική από την ηλικία των 10 ετών. Του άρεσε να ζωγραφίζει τοπία περισσότερο από πορτρέτα, αλλά τα πορτρέτα του έγιναν τόσο δημοφιλή στη διάρκεια της ζωής του που μερικές φορές ένιωθε παγιδευμένος που έπρεπε να ζωγραφίσει πλούσιους και

διάσημους για να κερδίζει χρήματα.

Συχνά αυτά τα πορτρέτα είχαν το πολύ επίσημο ύφος της εποχής του, αλλά στους πίνακες της οικογένειάς του (όπως και σε αυτό το έργο τέχνης) αναδεικνύονται η τρυφερότητα και η ευαισθησία. Αυτός ο πίνακας δεν ολοκληρώθηκε ποτέ. Μπορείτε να διακρίνετε το ημιτελές περίγραμμα της γάτας των κοριτσιών;

Σε ανάλογο πλαίσιο

Υπάρχουν άλλα έργα του ίδιου καλλιτέχνη (ή άλλων καλλιτεχνών) που μας βοηθούν να καταλάβουμε περισσότερο το θέμα μας; Αυτοί οι 3 πίνακες του Γκένσμπορο δείχνουν την προσέγγιση που είχε για την απόδοση οικογενειακών πορτρέτων.

Ο Γκένσμπορο ζωγράφισε τουλάχιστον άλλα πέντε πορτρέτα των κορών του. Αυτό το έργο έχει τίτλο "Οι κόρες του ζωγράφου κυνηγούν μια πεταλούδα" ("The painter's daughters chasing a butterfly"). Είναι το παλαιότερο, από το 1756, και το πιο διάσημο. Βρίσκεται και αυτό στην Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου (Gainsborough, 1756).

Ο Γκένσμπορο άφησε 50 οικογενειακά πορτρέτα που συνθέτουν το «Οικογενειακό Άλμπουμ» του, φτιαγμένο από αγάπη και όχι για χρήματα (περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο καλλιτέχνη του 18ου αιώνα). Ανάμεσα σε αυτά περιλαμβάνεται και το πρώιμο έργο του με τίτλο «Ο καλλιτέχνης με τη σύζυγό του Μάργκαρετ και τη μεγαλύτερη κόρη του Μαρία» ("The artist with his wife Margaret and eldest daughter Mary") από το 1748 (Gainsborough, circa 1748).

1. Αγάπη και οικογένεια

Κατά βάθος, ο Γκένσμπορο αγαπούσε να ζωγραφίζει την ύπαιθρο. Έτσι πολλά από τα έργα που ολοκλήρωσε και τα οποία πλήρωναν άλλες οικογένειες συνδυάζουν το στυλ του τοπίου και των πορτρέτων του. Ένα από τα πιο διάσημα έργα του είναι αυτό με τίτλο «Ο κύριος και η κυρία Andrews» (“Mr and Mrs Andrews”, 1750), το οποίο υπάρχει επίσης στην Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου (Gainsborough, circa 1750).

Άλλα έργα που «μιλούν» για αγάπη και οικογένεια

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ελλάδα

Τίτλος, Η αγαπημένη της γιαγιάς
Καλλιτέχνης, Γεώργιος Ιακωβίδης, 1853 – 1932, Έλληνας
Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1893
Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα, Ελλάδα

Τι μας λέει για την αγάπη και την οικογένεια

Οι ισχυροί δεσμοί ανάμεσα στους παππούδες και της γιαγιάδες και τα εγγόνια είναι μέρος της «οικογενειακής κουλτούρας» της Ελλάδας. Αυτός ο καλλιτέχνης έγινε γνωστός ως «ζωγράφος της παιδικής ηλικίας» και πολλά από τα έργα του απεικονίζουν τη σχέση αγάπης μεταξύ των παιδιών και των ηλικιωμένων γιαγιάδων τους. Οι οικογένειες δεν αποτελούνται μόνο από γονείς και τα παιδιά τους και αυτός ο πίνακας δείχνει τους δεσμούς της διευρυμένης οικογένειας (Ιακωβίδης, 1893).

1. Αγάπη και οικογένεια

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ιταλία

Τίτλος, Οι σύζυγοι των ψαράδων / The fishermen's wives

Καλλιτέχνης, Massimo Campigli, 1895 – 1971, Ιταλός

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, Άγνωστη

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη Μοντέρνας Τέχνης, Ρώμη, Ιταλία

Τι μας λέει για την αγάπη και την οικογένεια

Αυτός ο πίνακας θα μπορούσε να είναι από μια παραλία στην Αγγλία ή στην Ολλανδία ή στην Αφρική (εκτός ίσως από τα ρούχα). Στον πίνακα αποτυπώνεται το συναίσθημα των γυναικών στην παραλία καθώς κοιτάζουν τη θάλασσα, περιμένοντας τους ψαράδες συζύγους τους να επιστρέψουν. Κάποιες είναι χαλαρές, άλλες ανησυχούν και άλλες στηρίζουν η μια την άλλη. Έχουν γίνει όλες μαζί σαν μια μεγάλη οικογένεια, ενώ η καθεμία περιμένει να επιστρέψει το μέλος της δικής της οικογένειας (Campigli, 1934).

1. Αγάπη και οικογένεια

Παράδειγμα έργου τέχνης από τη Σουηδία

Τίτλος, Ώρα για πρωινό / Breakfast time

Καλλιτέχνης, Hanna Pauli, 1864 – 1940, Σουηδή

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1887

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνικό Μουσείο, Στοκχόλμη, Σουηδία

Τι μας λέει για την αγάπη και την οικογένεια;

Σε αυτόν τον πίνακα της Hanna Pauli (Pauli, 1887), κάποιος είναι καλεσμένος και οι καρέκλες περιμένουν. Το τραπέζι που είναι στρωμένο με όμορφα αντικείμενα παραπέμπει στην οικογενειακή ζωή. Τι υπάρχει στο τραπέζι; Ποιος θα έρθει για πρωινό σήμερα το πρωί; Τι θα σερβιριστεί;

Μαθητικές δραστηριότητες

Ενδεικτικές δραστηριότητες για να τις προσαρμόζετε ανάλογα με την ομάδα που έχετε κάθε φορά.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν από κάθε κατηγορία παρακάτω ή να επινοήσουν τις δικές τους διαφορετικές δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα δημιουργία ψηφιακών εικόνων, ένα κομμάτι μουσικής, ένα τραγούδι εμπνευσμένο από την τέχνη ή να ερευνήσουν άλλες γκαλερί ή έργα τέχνης που πιστεύουν ότι απεικονίζουν αυτό το θέμα.

Εικαστικές δραστηριότητες

Ο πίνακας του Gainsborough (Γκένσμπορο) είναι ένα σκίτσο. Το σκίτσο τού επέτρεψε να αποτυπώσει γρήγορα τον χαρακτήρα των δύο κορών του και τη σχέση τους, χωρίς να χρειάζεται να ανησυχεί για άλλες λεπτομέρειες. Χρησιμοποιήστε κάρβουνο, παστέλ ή απαλό μολύβι για να σχεδιάσετε δύο συμμαθητές σας. Στη συνέχεια αλλάξτε σειρά. Ή φτιάξτε ένα σκίτσο της οικογένειάς σας. Προσπαθήστε να δείξετε τον χαρακτήρα και τη σχέση των ανθρώπων που σκισάρετε.

Στο παρελθόν ζωγραφίζονταν τα οικογενειακά μας πορτρέτα. Σήμερα μπορούμε να καταγράψουμε ηλεκτρονικά αναμνήσεις οικογενειών και φίλων. Τραβήξτε μια φωτογραφία με τα αγαπημένα σας άτομα που αποτυπώνει το πνεύμα και την προσωπικότητά τους και τη σχέση μεταξύ σας. Επικεντρωθείτε σε εκφράσεις, πόζες, κοστούμια και σκηνικά. Εναλλακτικά, φτιάξτε ένα κολάζ ή ένα μοντάζ από μεμονωμένες φωτογραφίες ή σχέδια που μπορείτε στη συνέχεια να φωτογραφίσετε.

Αν έπρεπε να σχεδιάσετε ένα μνημείο για να γιορτάσετε κάτι που αγαπάτε, τι θα επιλέγατε να γιορτάσετε; Μια ποδοσφαιρική ομάδα, έναν τραγουδιστή, το αγαπημένο σας φαγητό, έναν από τους φίλους ή την οικογένειά σας; Τι θα σχεδιάζατε; Παιχνίδι υπολογιστή ή κινούμενα σχέδια; Ένα άγαλμα; Μια τοιχογραφία; Τι θα έδειχνε;

Τα κορίτσια του Gainsborough (Γκένσμπορο) κρατούν μια γάτα, η οποία ήταν πιθανότατα αγαπημένο μέλος της οικογένειάς τους, αν και δεν μπορούμε να το δούμε πραγματικά. Φτιάξτε μια φωτογραφία του εαυτού σας κρατώντας το αγαπημένο σας κατοικίδιο. Θα μπορούσε να είναι ένα ζώο που αγαπά η οικογένειά σας ή ένα φανταστικό ζώο που θα θέλατε να έχετε.

Γλωσσικές δραστηριότητες

Αγάπη άνευ όρων σημαίνει ότι πρέπει να αγαπάμε τον εαυτό μας και ο ένας τον άλλον, είτε είμαστε χαρούμενοι είτε λυπημένοι, να είμαστε υπομονετικοί και να συγχωρούμε ακόμη και όταν κάποιος κάνει λάθος. Όταν νιώθουμε αληθινή αγάπη, αγαπάμε ο ένας τον άλλον, ότι κι αν γίνει – τόσο στις καλές όσο και στις δύσκολες στιγμές. Σκεφτείτε μερικές δύσκολες καταστάσεις που έχετε αντιμετωπίσει, όπως η έλλειψη ενός φίλου ή μια αποτυχία σας. Γράψτε για μια στιγμή που έχετε αισθανθεί δυστυχισμένοι και παρόλα αυτά έχετε βιώσει αγάπη άνευ όρων.

Όταν δημιουργήθηκε αυτός ο πίνακας, οι κόρες του Γκένσμπορο ήταν 10 και 8 ετών. Μπορείτε να δείτε από τον τρόπο που κρατούν η μία την άλλη ότι ήταν πολύ δεμένες μεταξύ τους και τους άρεσε να είναι μαζί. Στην πραγματικότητα έζησαν

μαζί σχεδόν όλη τους τη ζωή. Περιγράψτε κάποιο ξεχωριστό πρόσωπο με το οποίο θα θέλατε να ζήσετε όταν μεγαλώσετε. Θα μπορούσε να είναι ένα πραγματικό ή ένα φανταστικό άτομο.

Αν έπρεπε να περιγράψετε τον πίνακα του Γκένσμπορο σε κάποιον που δεν μπορούσε να τον δει, ποια τρία πράγματα πιστεύετε ότι θα ήταν σημαντικά να του πείτε; Συζητήστε με έναν συμμαθητή σας πώς θα τα περιγράφατε.

Σκεφτείτε διαφορετικούς τύπους οικογενειών. Πόσους μπορείτε να περιγράψετε;

Θεατροπαιδαγωγικές δραστηριότητες

Υπάρχει κάποιος (άτομο ή κατοικίδιο), που δεν συνδέεται εξ αίματος μαζί σας, που εξακολουθείτε να τον θεωρείτε μέλος της οικογένειας –ή θα θέλατε να είναι– και γιατί; Δημιουργήστε μια ομαδική ακίνητη εικόνα σαν ένα οικογενειακό πορτρέτο, με εσάς και όλα τα μέλη της οικογένειάς σας, συμπεριλαμβανομένου αυτού του ειδικού μέλους. Σκεφτείτε πώς θα απεικονιζόταν ο καθένας. Ποια θα ήταν η έκφραση του προσώπου του καθενός; Πού και πώς θα κάθονταν ή θα στέκονταν όλοι; Μπορείτε να το κάνετε αυτό σε μικρές ομάδες, αφιερώνοντας λίγο χρόνο για να προετοιμάσετε και να οργανώσετε την εικόνα. Τώρα παρουσιάστε την στην υπόλοιπη τάξη και δείτε αν μπορεί κανείς να μαντέψει ποιο είναι το «φιλοξενούμενο» μέλος!

Κάθε μέλος του ομαδικού πορτρέτου εναλλάσσεται και εκφράζει ένα συναίσθημα, δηλώνοντας μια λέξη ή φράση, παραμένοντας στον ρόλο. Όλοι παρατηρούν τα οικογενειακά πορτρέτα να ζωντανεύουν κάπως, από μέλη της οικογένειας, ένα προς ένα, εκφράζοντας τα συναισθήματά τους. Συζητήστε για το ποια συναισθήματα είναι κοινά μεταξύ των πορτρέτων; Πόσοι διαφορετικοί τρόποι υπάρχουν για να εκφράσουν οι άνθρωποι το ίδιο ή παρόμοιο συναίσθημα;

Χρήσιμες πηγές - Αναφορές

- Brenan, A. (2018, November 19). 10 famous artists who have captured their families in artwork. *The Standart*.
<https://www.standard.co.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Campigli, M. (1934). *Le Spose dei Marinai* [olio su tela]. Galleria d' Arte Moderna, Roma.
<https://www.galleriaartemodernaroma.it> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Cumming, L. (2018, November 25). Gainsborough's Family Album review – what Mary and Margaret did next. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Gainsborough, T. (circa 1760-1). *The Painter's Daughters with a Cat* [Painting, Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Gainsborough, T. (1756). *The Painter's Daughters chasing a Butterfly* [Painting, Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Gainsborough, T. (1748). *Portrait of the Artist with his Wife and Daughter* [Painting, Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Gainsborough, T. (circa 1750). *Mr and Mrs Andrews* [Painting, Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Ιακωβίδης, Γ. (1893). *Η Αγαπημένη της γιαγιάς* [Ζωγραφική, λάδι σε μουσαμά]. Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου, Αθήνα. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Pauli, H. (1887). *Breakfast Time* [oil on canvas]. Nationalmuseum, Stockholm. <https://collection.nationalmuseum.se> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Peplow, G. (2021, July 20). Steps star Ian 'H' Watkins on life as a single parent: 'Families come in all shapes and sizes'. *Sky news*. <https://newssky.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- The Telegraph (2020, February 8). Lois Toulson and Jack Laugher share their story of what happens when love and sport collide [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- UN Resources on 'Changing Families' (Ηνωμένα Έθνη, Πηγές για «Αλλαγή Οικογένειας»)
<https://www.un.org>

Κατεβάστε [εδώ](#) την παρουσίαση (pptx) της θεματικής «Αγάπη και οικογένεια» για να την προβάλετε και να τη συζητήσετε με τους μαθητές σας.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Τα 8 σχέδια μαθήματος

2. Σθένος και δύναμη

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Linda Barker, Ray Kirtley, Marion Mills, Chris Souvlis & Chris Williams
Global Learning Association, Ηνωμένο Βασίλειο

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Christina Erenvidh & Margareta Odstam
CEE AUTO-LEARN, Σουηδία

Fabio Boccio & Patrizia Pelliccioni
CREWATIVE, Ιταλία

Αντώνης Λενακάκης, Χαρά Κανάρη, Νάσια Χολέβα & Μαρία Κολτσιδα
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΕΚΠΟΝΗΤΕΣ ΘΕΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Αντώνης Λενακάκης, Νάσια Χολέβα, Μαρία Κολτσιδα & Χαρά Κανάρη
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

2. Σθένος και δύναμη

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Στόχοι του μαθήματος

- Να σκεφτούμε τι κάνει κάποιον ή κάτι «δυνατό».
- Να διερευνήσουμε αν το σθένος και η δύναμη είναι το ίδιο πράγμα και αν το ένα είναι απαραίτητο για το άλλο.
- Να εξετάσουμε διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους η τέχνη μπορεί να είναι ισχυρή ή να απεικονίζει τη δύναμη.

Εστίαση

Τέχνη, θεατροπαιδαγωγική και γλώσσα (πνευματική, κοινωνική και ηθική ανάπτυξη και πολιτισμική κατανόηση)

Εύρος ηλικίας

Ηλικίες 9 έως 11 (Μπορεί να προσαρμοστεί για μαθητές μικρότερης ή μεγαλύτερης ηλικίας)

Δεξιότητες

Αναλυτική σκέψη, δημιουργικότητα, αντίληψη και αυτογνωσία

Θέμα: «Σθένος και δύναμη»

Τι μας έρχεται στο μυαλό όταν σκεφτόμαστε τη θεματική «Σθένος και δύναμη»;

Υπάρχουν πολλά διαφορετικά πράγματα που μπορεί να έρθουν στο μυαλό μας όταν σκεφτόμαστε το σθένος και τη δύναμη. Η σωματική δύναμη είναι το πιο προφανές. Η μεγάλη σωματική δύναμη μπορεί να μας δώσει μεγάλα πλεονεκτήματα. Για παράδειγμα, αν χρειαστεί να μετακινήσουμε ένα μεγάλο αντικείμενο. Αλλά η δύναμη από μόνη της δεν σημαίνει απαραίτητα ότι είμαστε ισχυροί. Μερικές φορές αυτοί με τη λιγότερη δύναμη είναι οι πιο θαυμαστοί ή ισχυροί – λόγω του ταλέντου, των επιτευγμάτων, της εμπειρίας ή της δύναμης του μυαλού τους ή επειδή τους σέβονται περισσότερο ή εκλέγονται σε σημαντικές θέσεις.

Στην αρχιτεκτονική γνωρίζουμε ότι οι μεγαλύτερες γέφυρες ή κτίρια μπορεί να φαίνονται πιο επιβλητικά, αλλά χωρίς την ευελιξία να κινούνται και να λυγίζουν στον άνεμο, μπορεί να είναι αδύναμα. Το μέγεθος δεν είναι το παν. Εκτιμούμε τη «δύναμη του χαρακτήρα» και ιδιότητες όπως την ανθεκτικότητα και την προσπάθεια πιο συχνά από την καθαρή σωματική δύναμη. Για παράδειγμα, διδάσκουμε στα παιδιά μας πώς ο Δαβίδ χρησιμοποίησε τη δύναμη του μυαλού του για να νικήσει τον γίγαντα Γολιάθ. Αναγνωρίζουμε επίσης τη δύναμη των λέξεων και της διαφήμισης, καθώς και την πολιτική δύναμη.

Γιατί είναι σημαντικό;

Το σθένος και η δύναμη μάς επιτρέπουν να πετύχουμε πράγματα. Η σωματική δύναμη μάς επέτρεψε να επιβιώσουμε και να ευδοκιμήσουμε, προτού αξιοποιήσουμε τη δύναμη του μυαλού μας, για να εφεύρουμε εργαλεία και να κατασκευάσουμε μηχανές. Η πολιτική δύναμη και η ισχυρή ηγεσία μάς βοήθησαν να αναπτύξουμε και να διατηρήσουμε την τάξη στην κοινωνία.

Σήμερα αναγνωρίζουμε τη σημασία του να εκπαιδεύσουμε το σώμα και το μυαλό μας ώστε να είναι δυνατά, να έχουμε ανθεκτικότητα, να παραμένουμε υγιείς και να λειτουργούμε όσο το δυνατόν καλύτερα. Γιορτάζουμε τα επιτεύγματα των αθλητών που διαγωνίζονται σε διάφορους αγώνες, ειδικά κάθε 4 χρόνια στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Ταυτόχρονα, αναγνωρίζουμε τη σημασία της σκληρής και ήπιας πολιτικής δύναμης και ότι η δύναμη να φέρουμε κοντά τους ανθρώπους είναι το πιο σημαντικό, εάν θέλουμε να ξεπεράσουμε τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε, όπως, για παράδειγμα, την υπερθέρμανση του πλανήτη. Και εκτιμούμε και θαυμάζουμε όσους έχουν μεγάλη αποφασιστικότητα και ισχυρές πεποιθήσεις όπως ο Gandhi (Γκάντι) και ο Martin Luther King (Μάρτιν Λούθερ Κινγκ).

Πώς επηρεάζει τη ζωή μας και τον κόσμο;

Σήμερα πολλοί άνθρωποι αθλούνται και τρώνε σωστά. Εκπαιδεύονται για να έχουν γερά σώματα, μεγαλύτερη, καλύτερη και υγιή ζωή. Προσπαθούμε, επίσης, να αναπτύξουμε το μυαλό μας μελετώντας ή σπουδάζοντας στο πανεπιστήμιο, διευρύνοντας τις γνώσεις μας και καλλιεργώντας τις αντιλήψεις και τα πιστεύω μας. Θέλουμε να μεγιστοποιήσουμε τις δυνατότητές μας, τόσο σωματικά όσο και ψυχικά.

Τα σχολεία επικεντρώνονται στην ανάπτυξη ισχυρού χαρακτήρα όσο και στη μετάδοση γνώσεων. Γνωρίζουν ότι η διαφήμιση ή η πολιτική προπαγάνδα ή ο εξα-

ναγκασμός μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τις ευκαιρίες ζωής και το τελικό αποτέλεσμα και θέλουν οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν τις καλύτερες ευκαιρίες, ώστε να είναι δυνατοί για να αντιστέκονται και να έχουν καλή και επιτυχημένη ζωή.

Οι παγκόσμιοι ηγέτες που διεκδικούν την εξουσία μπορεί για χάρη της εξουσίας να απειλούν τον κόσμο που γνωρίζουμε και μπορεί να επηρεάσουν τις ζωές μας και τις μελλοντικές γενιές. Επομένως, το να έχουμε μια ισχυρή φωνή για τη δικαιοσύνη, την ισότητα και το καλό είναι ο καλύτερος τρόπος για να διασφαλίσουμε έναν καλύτερο κόσμο τώρα και στο μέλλον.

Ήξερες ότι...

- Ο Λιθουανός Zydrunas Savickas (Ζιντρούνας Σαβίκας) θεωρείται ότι είναι ο δυνατότερος άντρας όλων των εποχών, έχοντας κερδίσει ρεκόρ στο Arnold Strongman Classic επτά φορές και το 2014, έχοντας σηκώσει 410 κιλά. Η Rebecca Swanson (Ρεμπέκα Σουάνσον) γνωστή ως η δυνατότερη γυναίκα στον κόσμο, ξεκίνησε να παίρνει μέρος σε αγώνες και αθλήματα δύναμης γυναικών το 2002 και το 2006 έκανε squat 364 κιλά, τέσσερις φορές το σωματικό της βάρους.
- Πριν εφευρεθούν τα αυτοκίνητα, τα άλογα ήταν ένα σημαντικό μέσο μεταφοράς και το σθένος και η δύναμή τους εκτιμούνταν πολύ. Ο James Watt (Τζέιμς Βατ), ο οποίος εφηύρε τις ατμομηχανές, βρήκε έναν μαθηματικό τρόπο για να εξισώσει τα άλογα με την ισχύ του κινητήρα. Έτσι επινοήθηκε ο όρος «ιπποδύναμη». Ο Watt μέτρησε την ικανότητα ενός μεγάλου αλόγου να τραβήξει ένα φορτίο και βρήκε ότι μπορούσε να τραβήξει βάρος 68 κιλών ενώ περπατούσε με 4 χλμ. την ώρα. Όσο μεγαλύτερη είναι η ιπποδύναμη, τόσο πιο ισχυρή είναι η επιτάχυνση ενός αυτοκινήτου.
- «Ανθεκτικότητα» είναι όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει πώς οι άνθρωποι και τα συστήματα ανακάμπτουν από αρνητικές εμπειρίες και ταραχές. Είναι απαραίτητη για τους αθλητές αλλά και στην καθημερινή ζωή ώστε οι άνθρωποι να ανταπεξέρχονται στις πιέσεις της καθημερινότητας και να παραμένουν δυνατοί συναισθηματικά.

Πώς μπορεί ένας καλλιτέχνης να απεικονίσει το σθένος και τη δύναμη;

- Οι καλλιτέχνες μπορούν να απεικονίσουν το σθένος και τη δύναμη μέσω του θέματος που έχουν επιλέξει ή μέσω της φυσικής μάζας του τελειωμένου έργου τους ή μέσω των τεχνικών που χρησιμοποιούν για την παραγωγή του έργου τέχνης.
- Πολλά δυνατά κλασικά γλυπτά εντυπωσιάζουν με τις υπερμεγέθεις διαστάσεις τους.
- Στη ζωγραφική, η επιλογή του χρώματος ή της γραμμής μπορεί να δημιουργήσει μια δύναμη που μεταδίδει το σθένος ή τη δύναμη που θέλει να δείξει ο καλλιτέχνης. Ο διάσημος καλλιτέχνης Mondrian (Μοντριάν) χρησιμοποίησε σκληρές γραμμές και δέσμες τολμηρού χρώματος για να δημιουργήσει μια ισχυρή, δομημένη εντύπωση.
- Η αποτύπωση της κίνησης, είτε ζωγραφίζοντας τη δυναμική κίνηση του υποκειμένου είτε με ισχυρές πινελιές ή γραμμές, μπορεί να απεικονίσει τη δύναμη του υποκειμένου ή τι κάνει. Στην τέχνη υπάρχουν πολλά παραδείγματα με άλογα, μάχες, δυνατά κύματα ή δυνατούς χαρακτήρες που μάχονται, πυροβολούν ή οπισθοχωρούν, που μας δίνουν την εντύπωση των δυνατών κινήσεών τους ή των ισχυρών και κυρίαρχων χαρακτηριστικών τους.

Το βασικό μας έργο σε αυτή την ενότητα

Τίτλος, Ζαν ντε Ντιντεβίλ και Ζορζ ντε Σελβ οι Πρέσβεις / Jean de Dinteville and George de Selve The Ambassadors

Καλλιτέχνης, Hans Holbein the Younger, 1497/8 – 1543, Γερμανός

Μέσο, Λάδι σε ξύλο βελανιδιάς

Διαστάσεις, 207 x 209,5 εκ.

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1533

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο

Πώς / Πότε αποκτήθηκε από την Πινακοθήκη, Αγοράστηκε το 1890

Πώς αποδίδεται στον πίνακα το σθένος και η δύναμη;

Ο Holbein (Χόλμπαϊν) ήταν ένα σημαντικό πρόσωπο στην αυλή του βασιλιά Ερρίκου Η'. Αυτός είναι ένας πίνακας δύο Γάλλων Πρέσβων που αντικατοπτρίζει τον πλούτο και τη χλιδή ισχυρών ανθρώπων εκείνης της εποχής. Παρατηρήστε τα πλούσια ρούχα και τη λεπτομέρεια στο υλικό του πιο απλού κυρίου. Μπορείτε σχεδόν να αισθανθείτε το βάρος του υφάσματος που υπάρχει στο φόντο, ενώ ο καλλιτέχνης έχει φροντίσει να δείξει δύναμη στη λεπτομέρεια του δαπέδου.

Την εποχή αυτού του πίνακα υπήρξε μεγάλη αναστάτωση στην αυλή λόγω του ότι ο Ερρίκος Η' χώρισε την πρώτη του γυναίκα και είχε έρθει σε ρήξη με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. Αυτή η διχόνοια απεικονίζεται δυναμικά μέσω στοιχείων

όπως η σπασμένη χορδή στο λαούτο και το βιβλίο μαθηματικών που είναι ανοιχτό στη σελίδα «διαίρεση». Τα αντικείμενα δείχνουν τη σημασία των δύο ανδρών και τις δεξιότητές τους, καθώς και τη θέση τους μέσα στον κόσμο. Ο Χόλμπαϊν έχει τοποθετήσει ένα σημαντικό αντικείμενο σε πρώτο πλάνο, το οποίο από το πλάι γίνεται φανερό ότι πρόκειται για κρανίο. Απεικονίζει αυτό διαφορετικές απόψεις; Μπορείτε να εντοπίσετε τον σταυρό που είναι κρυμμένος στην επάνω γωνία του πίνακα;

Είναι ενδιαφέρον ότι αυτός ο πίνακας είναι ζωγραφισμένος σε ξύλο και όχι σε καμβά. Μερικά από τα χρώματα είναι πολύ ζωντανά· πιθανότατα για το κόκκινο χρώμα χρησιμοποιήθηκε κοχενίλη (χρωστική ουσία από σκαθάρια) (Holbein, 1533). Ο Χόλμπαϊν δυστυχώς πέθανε σε αρκετά νεαρή ηλικία ενώ διέμενε στην Αγγλία, όπου κόλλησε την πανώλη.

Σε ανάλογο πλαίσιο

Υπάρχουν άλλα έργα του ίδιου καλλιτέχνη (ή άλλων) που μας βοηθούν να καταλάβουμε περισσότερο το θέμα μας; Όλα αυτά τα έργα τέχνης μπορείτε να τα δείτε στην *Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου στο Ηνωμένο Βασίλειο*.

Στο πέρασμα των αιώνων, οι καλλιτέχνες προσπάθησαν να αποτυπώσουν το σθένος και τη δύναμη των ανθρώπων και των μηχανών, ακόμη και τη δυνατή κακοκαιρία. Με την εφεύρεση των ατμοσυρμών το 1800, ένας από τους πιο διάσημους καλλιτέχνες της εποχής, ο Joseph Mallord William Turner (Τζόζεφ Μάλλορντ Ουίλιαμ Τέρνερ), ζωγράφισε ένα από τα πιο εντυπωσιακά έργα του με τίτλο «Βροχή, Ατμός και Ταχύτητα – Ο Μεγάλος Δυτικός Σιδηρόδρομος» (“Rain, Steam and

Speed – The Great Western Railway”) (Turner, 1844). Σε αυτόν τον πίνακα προσπάθησε να αποτυπώσει την απροσδιόριστη δύναμη της μηχανής (μέσου) μεταφοράς που μόλις είχε επινοηθεί, να κινείται με μεγάλη ταχύτητα μέσα σε κακοκαιρία.

Πριν από τα τρένα και τα αυτοκίνητα, οι μεταφορές γίνονταν με πλοία, εκτεινόμενα συχνά σε φουρτουνιασμένες θάλασσες και καταιγίδες. Ο γεννημένος στη Γερμανία Ολλανδός ζωγράφος Ludolf Bakhuizen (Λούντολφ Μπακχάουζεν), μεταξύ άλλων καλλιτεχνών, απθανάτισε τον κίνδυνο των ταξιδιών και των πλοίων που πλέουν στο έλεος των δυνατών κυμάτων σε πολλούς από τους πίνακές του, όπως στον πίνακα «Ένα αγγλικό σκάφος και μια караβέλα σε θαλασσοταραχή» ("An English Vessel and a Man-of-War in a Rough Sea"), το οποίο ολοκληρώθηκε τη δεκαετία του 1680 (Bakhuizen, circa 1680s).

Η καταστροφική δύναμη του πολέμου έχει προσφέρει ένα άλλο εκρηκτικό θέμα για τους καλλιτέχνες. Το έργο με τίτλο «Ένα επεισόδιο από πεδίο μάχης» (“An Episode on a Field of Battle”), ο Βέλγος ζωγράφος Charles-Philogene Tschaggeny (Τσαρλς-Φιλοτζέν Τσαγκένι) (Tschaggeny, 1848) αποτύπωσε την ανεξέλεγκτη καταστροφή του αγγλικού εμφυλίου πολέμου σε ανθρώπους και ζώα το 1848.

Ο τεράστιος πίνακας του αλόγου του George Stubbs (Τζόρτζ Σταμπς) με τίτλο «Whistlejacket» είναι ένα από τα πιο δημοφιλή έργα τέχνης στην Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου (Stubbs, circa 1762). Τα άλογα είναι πιο ισχυρά από τους ανθρώπους λόγω του σχήματος και της δομής του σώματός τους, γι’ αυτό μπορούν να εκτελούν πολύ πιο βαριές εργασίες. Όπως ο Λεονάρντο ντα Βίντσι (Leonardo da Vinci) πριν από αυτόν, ο Σταμπς ήταν γοητευμένος με τη βιολογία. Τεμάχισε και ερεύνησε πολλά σώματα αλόγων για να κατανοήσει τις δομές που επιτρέπουν στα άλογα να καλπάζουν και να πηδούν. Αυτός είναι ο λόγος που η ζωγραφική του είναι τόσο ρεαλιστική. Ο Whistlejacket σηκώνεται στα πίσω πόδια ώστε να απεικονιστεί η σωματική του δύναμη αλλά και η ισχυρή φύση του. Το άλογο είναι ζωγραφισμένο χωρίς αναβάτη ή χαλινάρι, κάτι που θα μπορούσε να ερμηνευθεί ότι ήταν πολύ δυνατό για να τον δαμάσει κάποιος. Ήταν ένα σωματικά δυνατό άλογο κούρσας. Αλλά ήταν επίσης σύμβολο πλούτου και δύναμης, με έναν ισχυρό ιδιοκτήτη (τον 2ο Μαρκήσιο του Ρόκινγκχαμ που έγινε δύο φορές πρωθυπουργός), που είχε ένα σπίτι αρκετά μεγάλο για να στεγάσει αυτόν τον τεράστιο πίνακα.

Άλλα έργα που «μιλούν» για σθένος και δύναμη

Παράδειγμα έργου τέχνης από τη Σουηδία

Τίτλος, Βασίλισσα Κριστίνα της Σουηδίας / Quenn Kristina of Sweden

Καλλιτέχνης, David Beck, 1621 – 1656, Ολλανδός

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1650

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνικό Μουσείο, Στοκχόλμη, Σουηδία

Τι μας λέει για το σθένος και τη δύναμη

Η βασίλισσα Κριστίνα της Σουηδίας, που γεννήθηκε το 1626 και πέθανε το 1689, ήταν περίπου 25 ετών όταν ζωγραφίστηκε αυτό το πορτρέτο από τον David Beck (Beck, 1650). Υπάρχουν πολλά σύμβολα στον πίνακα: η σφαίρα (γη), ο άνεμος στο πέπλο της (αέρας), το σιντριβάνι στα αριστερά (νερό) και η ίδια η βασίλισσα είναι το τέταρτο στοιχείο (φωτιά). Όλα αυτά τα στοιχεία έχουν μεγάλο σθένος και δύναμη.

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ελλάδα

Τίτλος, Δύναμη

Καλλιτέχνης, Κοντόπουλος Αλέκος, 1904 – 1975, Έλληνας

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1959

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα, Ελλάδα

Τι μας λέει για το σθένος και τη δύναμη

Το έργο με τίτλο «Δύναμη» (Κοντόπουλος, 1959), αποτυπώνει τη δύναμη των βιομηχανικών μηχανημάτων και των μηχανικών εργαλείων παραγωγής κάτω από τον λαμπερό ήλιο. Επίσης, εμφανίζονται άλογα που στέκονται στα πίσω πόδια τους.

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ιταλία

*Τίτλος, Μεγάλη Σύνθεση Α / Great Composition A
Καλλιτέχνης, Piet Mondrian, 1872 – 1944, Ολλανδός
Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1919 – 1920
Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη Μοντέρνας Τέχνης, Ρώμη, Ιταλία*

Τι μας λέει για το σθένος και τη δύναμη

Ο Piet Mondrian (Πιτ Μοντριάν) πίστευε ότι με την ανάλυση της αφηρημένης οπτικής γλώσσας του στις πιο απλές δηλώσεις γραμμής και χρώματος θα μπορούσε να φτάσει σε μια πιο καθαρή έκφραση της αλήθειας. Οι γραμμές και οι χρωματικές δέσμες του είναι δυνατές, άκαμπτες και ακίνητες. Υπάρχει δύναμη στην απλότητα και στις ευθείες γραμμές και πλευρές (Mondrian, 1919-1920).

Μαθητικές δραστηριότητες

Ενδεικτικές δραστηριότητες για να τις προσαρμόζετε ανάλογα με την ομάδα που έχετε κάθε φορά.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν από κάθε κατηγορία παρακάτω ή να επανοήσουν τις δικές τους διαφορετικές δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα δημιουργία ψηφιακών εικόνων, ένα κομμάτι μουσικής ή ένα τραγούδι εμπνευσμένο από την τέχνη ή να ερευνήσουν άλλες γκαλερί ή έργα τέχνης που πιστεύουν ότι απεικονίζουν αυτό το θέμα.

Εικαστικές δραστηριότητες

Στον πίνακα «Οι Πρέσβεις» υπάρχουν αρκετά σημαντικά αντικείμενα που απεικονίζουν τη δύναμη και τη σημασία τους. Μπορείτε να σκεφτείτε κάποιο ιστορικό πρόσωπο ή σύγχρονο, σε όλο τον κόσμο, που προσπάθησε ή προσπαθεί να αλλάξει τα πράγματα και απέκτησε ή έχει μεγάλη δύναμη, π.χ. τον Nelson Mandela (Νέλσον Μαντέλα), τους ακτιβιστές του Black Lives Matter, τους διαδηλωτές για την κλιματική αλλαγή όπως τη Sunita Narain (Σουνίτα Ναράιν), τους περιβαλλοντολόγους όπως τον David Attenborough (Ντέιβιντ Άτενμπορο) και τον Gandhi (Γκάντι). Πώς έχουν χρησιμοποιήσει τη δύναμή τους για καλό ή για να κινητοποιήσουν μεγάλους πληθυσμούς για αλλαγή; Ποια σημαντικά σύμβολα θα έδειχναν; Πώς θα μπορούσατε να δείξετε την «ήπια ισχύ» τους σε μια εικόνα;

Σκεφτείτε τον τρόπο με τον οποίο ο Mondrian (Μοντριάν) απεικονίζει τη δύναμη με γραμμές και χρώματα. Πώς θα μπορούσατε να αναπαραστήσετε τις δυνάμεις σας; Οι γραμμές θα ήταν κάθετες, οριζόντιες, διαγώνιες ή ίσως καμπύλες και τι χρώματα θα χρησιμοποιούσατε; Θα αναγνώριζε κάποιος άλλος αυτή την αναπαράστασή σας;

Ο Stubbs (Σταμπς) στο έργο «Whistlejacket» αποτύπωσε τη δύναμη του αλόγου που στέκεται στα πίσω πόδια, ενώ άλλοι καλλιτέχνες έχουν αποδώσει άλογα σε μάχη ή σε εργασία. Όλα απεικονίζουν σθένος και δύναμη και δείχνουν την ισχύ τους. Σκεφτείτε το πιο δυνατό ζώο που μπορείτε και, στη συνέχεια, επιλέξτε ένα κατάλληλο μέσο ή στιλ για να δείξετε καλύτερα το σθένος, το μέγεθος και τη δύναμή του. Θα μπορούσε ακόμη και να είναι ένα μυθικό ζώο.

Κοιτάξτε τον τρόπο με τον οποίο είναι σχεδιασμένες και κατασκευασμένες οι γέφυρες για να μεταφέρουν ανθρώπους και οχήματα καθώς και να αντέχουν στις δυνάμεις της φύσης. Ποια σχήματα δημιουργούν σθένος και δύναμη; Μπορείτε να σχεδιάσετε μια γέφυρα; Εργαστείτε ομαδικά για να δημιουργήσετε μια ισχυρή σταθερή δομή. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε χαρτί ρολό ή χαρτόνι καθώς και ταινία.

Γλωσσικές δραστηριότητες

Οι λέξεις έχουν τη δύναμη να αλλάζουν τον τρόπο σκέψης των ανθρώπων. Κοιτάξτε τη διαφήμιση στα μέσα επικοινωνίας και προσδιορίστε τι κάνει τις διαφημίσεις ισχυρές.

Δημιουργήστε τα δικά σας διαφημιστικά σλόγκαν που να έχουν τη δύναμη να αλλάξουν τον τρόπο σκέψης των ανθρώπων. Μοιραστείτε τα δημιουργήματά σας με ένα iPad, πείτε τα σε κάμερα, βρείτε τη μουσική που θα τα υποστηρίξει, αναζη-

τήστε κάτι που να δίνει στα συνθήματα περισσότερη δύναμη.

Η σκληρή ισχύς είναι η χρήση στρατιωτικών και οικονομικών μέσων για να επηρεάσει τη συμπεριφορά ή τα συμφέροντα άλλων πολιτικών φορέων. Η σκληρή ισχύς έρχεται σε αντίθεση με την ήπια ισχύ (τη δύναμη των επιχειρημάτων και της πειθούς), η οποία προέρχεται από τη διπλωματία. Η ήπια δύναμη είναι η ικανότητα να προσελκύεις σε κάτι παρά να εξαναγκάζεις για κάτι. Ακόμη και τα παιδιά που δεν μπορούν να θέσουν νόμους (που αυτό θα έμοιαζε περισσότερο με σκληρή ισχύ) μπορούν να έχουν ήπια δύναμη, για παράδειγμα, στην προσπάθεια να πείσει κανείς τους γονείς να ανακουφίσουν, να εξοικονομούν ενέργεια κ.λπ. Σκεφτείτε την ήπια δύναμη και γράψτε μια ομιλία που θα μπορούσατε να εκφωνήσετε για να διαμορφώσετε τις αντιλήψεις των άλλων με τρόπο ευχάριστο και ελκυστικό.

Πώς μπορείς να είσαι αρκετά δυνατός για να αντισταθείς στον εξαναγκασμό κάποιου;

Δραστηριότητα ανθεκτικότητας: Φτιάξτε ένα «Σοκάκι συνείδησης» δημιουργώντας 2 γραμμές με τα μέλη της ομάδας. Βρείτε πολλά συνθήματα και λόγους που μπορεί να προσελκύσουν τον μαθητή που βρίσκεται στο κέντρο και να τον κάνετε σύμμαχό σας και φωνάξτε τα. Εάν είστε ο μαθητής που περπατά στο κέντρο, βρείτε πολλούς λόγους για να μην κάνετε λάθος πράγματα, ανεξάρτητα από το πόσο πειστικοί προσπαθούν να είναι οι άλλοι.

Θεατροπαιδαγωγικές δραστηριότητες

Σε συνέχεια των παραπάνω δραστηριοτήτων τέχνης, επιλέξτε ένα ισχυρό άτομο ή ζώο που συζητήσατε και μιμηθείτε το μπροστά στην υπόλοιπη τάξη. Αυτό μπορεί να παρουσιαστεί στην ολομέλεια είτε από τον καθένα χωριστά είτε σε μικρές ομάδες. Ας δούμε αν η υπόλοιπη τάξη μπορεί να καταλάβει ποιο από αυτά κάνετε!

Μπορείτε να φανταστείτε ένα ισχυρό άτομο ή ζώο να είναι ευάλωτο ή ανίσχυρο σε μια άλλη πτυχή της ζωής τους (σε διαφορετικό περιβάλλον ή σε διαφορετική περίοδο της ζωής τους); Συζητήστε σε ομάδες και αυτοσχεδιάστε μια σκηνή μπροστά στην τάξη. Οι υπόλοιποι μαθητές συμφωνούν με τις απόψεις σας; Ποιες άλλες περιπτώσεις μπορεί να υπάρχουν, όπου ακόμη και ισχυροί άνθρωποι να είναι ευάλωτοι;

Χρήσιμες πηγές - Αναφορές

- Bakhuizen, L. (circa 1680s). *An English Vessel and a Man-of-war in a Rough Sea off a Coast with Tall Cliffs* [Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org>. (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Beck, D. (1650). *Queen Kristina of Sweden* [Oil on canvas]. Nationalmuseum, Stockholm. <https://collection.nationalmuseum.se> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Holbein, H. the Younger (1533). *Jean de Dinteville and Georges de Selve* ('The Ambassadors') [Oil on oak]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Horses in art. (2024, February 1). *Wikipedia. The Free Encyclopedia*. <https://en.wikipedia.org> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- How strong is a horse? (4 Facts) (n.d.). *Horse Riding Guide*. <https://www.horseridingguide.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Imperial College London (2011, December 6). Colour footage of the Tacoma Narrows bridge [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Κοντόπουλος, Α. (1959). *Δύναμη* [Λάδι σε μουσαμά]. Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Mondrian, P. (1919-1920). *Great Composition A* [Oil on Canvas]. Galleria Nazionale d'Arte Moderna e Contemporanea, Rome. <https://www.artchive.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Stubbs, G. (circa 1762). *Whistlejacket* [Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- The National Gallery (2018, April 27). Holbein's extraordinary 'Ambassadors' | National Gallery [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- The National Gallery (2020, June 26). Holbein's Ambassadors: theories, questions and what you need to know | National Gallery. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Tschaggeny, C. P. (1848). *An Episode on the Field of Battle* [Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Turner, J.M.W. (1844). *Rain, Steam, and Speed - The Great Western Railway* [Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk/paintings> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).

Κατεβάστε [εδώ](#) την παρουσίαση (pptx) της θεματικής «Σθένος και δύναμη» για να την προβάλετε και να τη συζητήσετε με τους μαθητές σας.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Τα 8 σχέδια μαθήματος

3. Φύση

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Christina Erenvidh & Margareta Odham
CEE AUTO-LEARN, Σουηδία

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Linda Barker, Ray Kirtley, Marion Mills, Chris Souvlis & Chris Williams
Global Learning Association, Ηνωμένο Βασίλειο

Fabio Boccio & Patrizia Pelliccioni
CREWATIVE, Ιταλία

Αντώνης Λενακάκης, Χαρά Κανάρη, Μαρία Κολτσίδα & Νάσια Χολέβα
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΕΚΠΟΝΗΤΕΣ ΘΕΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Αντώνης Λενακάκης, Μαρία Κολτσίδα, Νάσια Χολέβα & Χαρά Κανάρη
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

3. Φύση

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Στόχοι του μαθήματος

- Να σκεφτούμε τη φύση και τρόπους που την εξερευνούμε.
- Να αναλογιστούμε τις ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις με τη φύση.
- Να εξετάσουμε πώς απεικονίζεται η σχέση μεταξύ ανθρώπων και φύσης στην τέχνη.

Εστίαση

Τέχνη, θεατροπαιδαγωγική και γλώσσα (πνευματική, κοινωνική και ηθική ανάπτυξη και πολιτισμική κατανόηση)

Εύρος Ηλικίας

Ηλικίες 9 έως 11 (Μπορεί να προσαρμοστεί για μαθητές μικρότερης ή μεγαλύτερης ηλικίας)

Δεξιότητες

Αναλυτική σκέψη, δημιουργικότητα, αντίληψη και αυτογνωσία

Θέμα: «Φύση»

Τι μας έρχεται στο μυαλό όταν σκεφτόμαστε τη θεματική «Φύση»;

Όταν σκεφτόμαστε τη φύση, στον νου μας έρχεται ο φυσικός κόσμος που μας περιβάλλει. Στη διάρκεια των αιώνων, αυτό το περιβάλλον μάς παρείχε τους πόρους για να ζούμε και να αναπτυσσόμαστε. Η φύση όμως μας παρέχει, επίσης, και μέρη για παιχνίδι και χαλάρωση. Ο τρόπος με τον οποίο βιώνουμε τη φύση εξαρτάται από το ποιο είμαστε, πού βρισκόμαστε και τι κάνουμε. Όμως και η φύση αλλάζει συνεχώς – από εποχή σε εποχή και από χρόνο σε χρόνο.

Σε ορισμένα μέρη, η φύση μερικές φορές φαίνεται να κοιμάται κάτω από ένα στρώμα χιονιού πάνω στο οποίο εμείς μπορούμε να κάνουμε σκι και πατινάζ. Σε

άλλα μέρη η ζέστη του καλοκαιριού μάς αφήνει απροστάτευτους και χρειαζόμαστε κάποιο μέρος για να προστατευτούμε.

Η φύση παρέχει την τροφή μας και τη γη που καλλιεργούμε, αλλά μπορεί επίσης να είναι ένα επικίνδυνο ή τρομακτικό περιβάλλον.

Είναι σημαντικό να σεβόμαστε και να εκτιμούμε το φυσικό περιβάλλον που έχουμε γύρω μας, όπου κι αν βρισκόμαστε στον ποικιλόμορφο κόσμο μας.

Γιατί είναι σημαντική;

Η φύση δίνει πολλά οφέλη στον άνθρωπο. Μας παρέχει τους πόρους που χρειαζόμαστε για να ζήσουμε. Από τον αέρα που αναπνέουμε, το νερό που πίνουμε και το φαγητό που τρώμε, η φύση παρέχει ελεύθερα τα απαραίτητα για την επιβίωσή μας. Υποστηρίζει την οικονομία μας, την κοινωνία μας και την ίδια την ύπαρξή μας.

Η φύση, μας παρέχει επίσης ομορφιά και έμπνευση και τις συνθήκες για να απολαύσουμε τη ζωή με έναν καλύτερο τρόπο. Χωρίς τον καθαρό αέρα, το περιβάλλον, τα φυτά και τα ζώα που υπάρχουν στη φύση, η υγεία και η ευημερία μας θα επηρεάζονταν άσχημα.

Επειδή η φύση είναι ελεύθερη, συχνά τη θεωρούμε δεδομένη και γι' αυτό συχνά γίνεται υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Αλλά χωρίς αυτή δεν θα μπορούσαμε να συνεχίζουμε να ζούμε ευτυχισμένοι. Έτσι, ένας πολύ σημαντικός στόχος μας στη ζωή θα πρέπει να είναι να προστατεύουμε και να εκτιμάμε τη φύση.

Πώς επηρεάζει τη ζωή μας και τον κόσμο;

Η υγεία του φυσικού κόσμου έχει άμεσο αντίκτυπο στην υγεία όλων μας. Χωρίς ένα ισχυρό και υγιές φυσικό περιβάλλον δεν μπορούμε να έχουμε τους πόρους που χρειαζόμαστε για την ευημερία μας.

Το να είμαστε στη φύση επηρεάζει επίσης τον τρόπο που νιώθουμε. Η σύνδεση με τη φύση ή ακόμα και η προβολή εικόνων της φύσης, μπορεί να μειώσει το άγχος και τον φόβο και να αυξήσει τα ευχάριστα συναισθήματα. Το να είμαστε στη φύση όχι μόνο μας κάνει να νιώθουμε καλύτερα συναισθηματικά, αλλά μπορεί επίσης να μειώσει την ένταση των μυών και την αρτηριακή πίεση και να συμβάλει στη σωματική μας ευεξία. Μπορούμε να επωφεληθούμε και να απολαύσουμε τη φύση καθώς περπατάμε, κάνουμε πεζοπορία ή ποδηλασία σε πάρκα ή δάση ή χωράφια. Επίσης, μπορεί να αισθανόμαστε διαφορετικά για τη φύση ανάλογα με το πού ζούμε στη Γη.

Η φύση είναι ζωτικής σημασίας και πρέπει να την προστατεύουμε και να την

αξιοποιούμε για να εμπλουτίσουμε τη ζωή μας χωρίς να εξαντλούμε τους πόρους της για τις μελλοντικές γενιές.

Ήξερες ότι...

- Η επιφάνεια της Γης είναι 70% νερό και μόνο 30% ξηρά. Περίπου το 2% είναι γλυκό νερό και το υπόλοιπο είναι αλμυρό. Τα ψάρια μπορούν να ζήσουν είτε σε γλυκό είτε σε αλμυρό νερό, αλλά οι άνθρωποι χρειάζονται γλυκό νερό για να επιβιώσουν. Το νερό από το οποίο εξαρτόμαστε είναι περιορισμένο και πολύτιμο.
- Πριν από 2000 χρόνια, το 80% της Ευρώπης καλύπτονταν από δάση. Σήμερα υπολογίζεται ότι πλησιάζει μόνο το 37%. Ωστόσο, το ποσοστό διαφέρει από χώρα σε χώρα. Στη Σουηδία είναι 60%, ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι μόνο 13%. Στην Ελλάδα, το αντίστοιχο ποσοστό είναι 31,7%. Η έκταση των δασών επηρεάζει τον αριθμό των ζωικών ειδών που μπορούν να επιβιώσουν στον δασικό βιότοπο.
- Τα βουνά περιέχουν σημαντικές πρώτες ύλες για τη μεταλλευτική βιομηχανία και αξιοποιούνται για ανθρώπινη και βιομηχανική χρήση. Τα παλαιότερα βουνά σχηματίστηκαν πριν από περίπου 400 εκατομμύρια χρόνια.

Πώς μπορεί ένας καλλιτέχνης να απεικονίσει τη φύση;

- Η φύση μπορεί να απεικονιστεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους όπως μπορούμε να δούμε στην ποικιλία των αναπαραστάσεων που συναντάμε στις πινακοθήκες και στα Μουσεία Τέχνης. Όπως και στη φύση, τα χρώματα μπορεί να ποικίλλουν από διακριτικά και ζωντανά έως ζωηρά και άγρια.
- Οι τεχνικές μπορεί να είναι υπερρεαλιστικές ή να είναι πιο αφηρημένες. Επίσης, μπορεί να αξιοποιούνται διαφορετικά σχήματα (τετράγωνο, ορθογώνιο, οβάλ, τρίγωνο). Οι καλλιτέχνες μπορεί να χρησιμοποιούν διαφορετικά μέσα από λάδια και νερομπογιές (υδατοδιαλυτά χρώματα) μέχρι σκίτσο με κάρβουνο και ακόμη και διαφορετικές μορφές τέχνης όπως η γλυπτική.
- Οι καλλιτέχνες μπορούν να απεικονίζουν στα έργα τους τη φύση ως παρατηρητές, ενώ άλλοι επιλέγουν να δείξουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπων και του φυσικού κόσμου ή ακόμη και να τοποθετηθούν μέσα στον φυσικό κόσμο. Η εξερεύνηση αυτών των σχέσεων περιλαμβάνει βαθύτερα

3. Φύση

νοήματα από την απλή καταγραφή των τοπίων που βλέπουν. Οι καλλιτέχνες μπορούν να εκφράσουν συναισθήματα και να απεικονίσουν στους πίνακές τους ό,τι οι αισθήσεις αντιλαμβάνονται. Βλέπουμε λεπτομέρειες και χρώματα που ενισχύουν το μήνυμα που θέλουν να εκφράσουν στα έργα τους. Μια φουρτουνιασμένη θάλασσα, για παράδειγμα, μπορεί να εκφράσει όχι μόνο τη φύση αλλά και τη δύναμη, την ανησυχία και ακόμη και τον φόβο.

Το βασικό μας έργο σε αυτή την ενότητα

Τίτλος, Η Lisbet ψαρεύει / Lisbet angling

Καλλιτέχνης, Carl Larsson, 1853 – 1919, Σουηδός

Μέσο, Υδατογραφία σε χαρτί

Διαστάσεις, 32 x 43 εκ.

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1898

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνικό Μουσείο, Στοκχόλμη, Σουηδία

Πώς/ Πότε αποκτήθηκε από το Μουσείο, Αγοράστηκε το 1900

Πώς αποδίδεται στον πίνακα η φύση;

Ο καλλιτέχνης δείχνει ένα κορίτσι, τη Lisbet, να στέκεται σε μια γέφυρα κρατώντας ένα καλάμι ψαρέματος. Αυτή είναι η εισαγωγή μας στη σκηνή όπου ο καλλιτέχνης προσπαθεί να αποτυπώσει την ακίνητη λίμνη μπροστά από το κορίτσι και τα δέντρα και τον ουρανό που αντανακλώνεται σε αυτή. Η φύση ξεδιπλώνεται μπροστά μας με το μικρό κορίτσι να έρχεται σε αντίθεση με τον πλατύ και ανοιχτό ουρανό. Η Lisbet φαίνεται έντονα στο προσκήνιο του πίνακα, ενώ η φύση απλώνεται στο

3. Φύση

άπειρο πέρα από αυτή (Larsson, 1898).

Ο καλλιτέχνης Carl Larsson (Καρλ Λάρσον) ζωγράφιζε κυρίως υδατογραφίες. Σε αυτή την εικόνα αναπαριστά την απαλότητα του ακίνητου νερού και των νεφών που ρέουν με την υδαρή βαφή που χρησιμοποιεί για να τα απαθανάτισει, δείχνοντας τη φύση με χαλαρωτικό τρόπο. Ο Λάρσον ζωγράφισε πολλές υδατογραφίες κατά τη διάρκεια της ζωής του, αλλά είναι πιο διάσημος για την προβολή της καθημερινής ζωής της οικογένειάς Λάρσον, στη σειρά που ονομάζεται «Ένα Σπίτι».

Σε ανάλογο πλαίσιο

Υπάρχουν άλλα έργα του ίδιου καλλιτέχνη (ή άλλων καλλιτεχνών) που μας βοηθούν να καταλάβουμε περισσότερο το θέμα μας;

Αυτοί οι 3 πίνακες του Carl Larsson δείχνουν την ποικιλία των τρόπων με τους οποίους αναπαριστά σκηνές της φύσης ή και εσωτερικών χώρων.

Το έργο «Μια μελέτη τοπίου από το Barbizon» (“A landscape study from Barbizon”), είναι ένας πρώιμος πίνακας του Λάρσον με λάδι (Larsson, 1878). Το τοπίο είναι άδειο και χωρίς ανθρώπινη αλληλεπίδραση. Ο πίνακας δίνει μια αίσθηση εγκατάλειψης. Στο τοπίο φαίνεται να υπάρχει άπνοια ενώ σχεδόν μπορούμε να μυρίσουμε το ξερό γρασίδι.

Στο έργο «Ζωγράφος σε ανοιχτό χώρο. Χειμερινό μοτίβο από το Åsögatan 145, Στοκχόλμη» (“Open Air Painter. Winter-Motif from Åsögatan 145, Stocholm”), ο Λάρσον παρουσιάζει ένα χειμωνιάτικο θέμα από το Åsögatan, στο κέντρο της Στοκχόλμης. Ο πίνακας δείχνει την ανθρώπινη αλληλεπίδραση με διαφορετικούς

3. Φύση

τρόπους – το άλογο να τραβάει το έλκηθρο, ο ζωγράφος να δουλεύει τον πίνακά του στο κρύο φως της ημέρας περιτριγυρισμένος από θεατές, ένα αγόρι με το έλκηθρό του. Οι χρωματικοί τόνοι είναι γκριζωποί, δείχνοντας το γκριζωπό φως της ημέρας (Larsson, 1886).

Το έργο «Προετοιμασία για ένα παιχνίδι» (“Getting ready for a game”) είναι μία από τις εικόνες από το σπίτι του Λάρσον στο Sundborn (Σάντμπορν) (Larsson, 1901). Αυτό το έργο είναι πιο χαρακτηριστικό για το ζωγραφικό του ύφος. Ο πλούτος των λεπτομερειών που απεικονίζουν τη συνηθισμένη ζωή της οικογένειας είναι ο ίδιος με αυτόν που μπορούμε να δούμε στο έργο «Η Lisbet ψαρεύει».

Άλλα έργα που «μιλούν» για τη φύση

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ελλάδα

Τίτλος, Δυο παιδιά στην παραλία

Καλλιτέχνης, Θεόφραστος Τριανταφυλλίδης, 1881 – 1955, Έλληνας

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1919

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα, Ελλάδα

Τι μας λέει για τη φύση

Ο Έλληνας καλλιτέχνης Θεόφραστος Τριανταφυλλίδης ήταν ιμπρεσιονιστής ζωγράφος. Αυτό είναι φανερό σε αυτόν τον πίνακα που αναπαριστά ένα τοπίο και την όχθη του ποταμού με άμμο να περιβάλλει τα παιδιά (Τριανταφυλλίδης, 1919). Ίσως δείχνει τη φύση ως ένα μέρος για να εξερευνηθούν.

3. Φύση

Παράδειγμα έργου τέχνης από το Ηνωμένο Βασίλειο

Τίτλος, Λουόμενοι στο Asnières / Bathers at Asnières

Καλλιτέχνης, Georges Seurat, 1859 – 1891, Γάλλος

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1884

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο

Τι μας λέει για τη φύση

Ο Seurat (Σερά) δείχνει τη φύση εδώ τόσο ως μέρος για τη βιομηχανία που υποστηρίζει την ανθρώπινη ζωή όσο και ως ένα μέρος αναψυχής και χαλάρωσης σε μια ζεστή μέρα. Οι άνθρωποι κολυμπούν και ξαπλώνουν δίπλα στο ποτάμι. Ξεκουράζονται στην ακτή και χρησιμοποιούν μια βάρκα – ίσως για ψάρεμα. Όμως τα εργοστάσια στο βάθος δείχνουν το ποτάμι και ως τόπο βιομηχανίας (Seurat, 1884).

3. Φύση

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ιταλία

*Τίτλος, **Alla Stanga***

Καλλιτέχνης, Giovanni Segantini, 1858 – 1899, Ιταλός

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1886

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη Μοντέρνας Τέχνης, Ρώμη, Ιταλία

Τι μας λέει για τη φύση

Η φύση και οι συνδέσεις των ανθρώπων με τη φύση είναι τα βασικά θέματα της τέχνης του Giovanni Segantini (Τζιοβάνι Σεγκαντίνι). Σε όλη του τη ζωή ήταν σημαντικό για αυτόν να ζωγραφίζει βουνά και χωράφια και αγροτικές περιοχές με ανθρώπους και οικογένειες με τα ζώα τους. Τα ζώα εδώ συνοδεύουν τους ανθρώπους και φωτίζονται από το «ουράνιο φως» για να αναδειχθεί η σημασία τους (Segantini, 1886).

Μαθητικές δραστηριότητες

Ενδεικτικές δραστηριότητες για να τις προσαρμόζετε ανάλογα με την ομάδα που έχετε κάθε φορά.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν από κάθε κατηγορία δραστηριοτήτων που ακολουθεί ή να επινοήσουν δικές τους και διαφορετικές δραστηριότητες, όπως, για παράδειγμα, δημιουργία ψηφιακών εικόνων με χρήση υπολογιστή, δραστηριότητες με μουσική ή τραγούδι ή να ερευνήσουν άλλες πινακοθήκες ή έργα τέχνης που πιστεύουν ότι απεικονίζουν αυτό το θέμα.

Εικαστικές δραστηριότητες

Το κινούμενο σχέδιο μπορεί να είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος εμφάνισης κίνησης και δραστηριοτήτων όπως το ριζιμο ενός αντικειμένου, το τρέξιμο ή το πέταγμα. Σε μια σειρά από σχέδια που δείχνουν μια δραστηριότητα, φανταστείτε τον εαυτό σας ως τον κεντρικό ήρωα και δείξτε το γεγονός σε ένα καρτούν με 3 εικόνες.

Η υδατογραφία (ακουαρέλα) και η ζωγραφική με νερομπογιές μπορεί να επιτρέψει σε έναν καλλιτέχνη να αποτυπώσει γρήγορα μια σκηνή. Χρησιμοποιήστε χαρτί και διάφορα χρώματα και μάθετε πώς μπορούν να αναμειγνύονται τα χρώματα για διαφορετικά είδη τοπίων.

Φανταστείτε ότι ο πίνακας «Η Lisbet ψαρεύει» είναι μια αφίσα μιας νέας ταινίας. Σκεφτείτε μια ιδέα για μια διαφορετική ταινία και φτιάξτε τη δική σας αφίσα για αυτήν. Συμπεριλάβετε έναν κατάλληλο τίτλο ταινίας που θα προσέλκυε τον κόσμο να την παρακολουθήσει.

Γλωσσικές δραστηριότητες

Φανταστείτε ότι είστε η Λίζμπετ από τον πίνακα ή κάποιος άλλος που ψαρεύει μια όμορφη ανοιξιάτικη μέρα. Γράψτε ένα γράμμα σε έναν φίλο σας για να περιγράψετε την εμπειρία σας και πώς προετοιμαστήκατε, τι είδατε, τι κάνατε.

Αναζητήστε στοιχεία για ένα από τα παρακάτω φυσικά τοπία: δάση, θάλασσες, βουνά, βοσκοτόπια, ωκεανούς. Στη συνέχεια, γράψτε μια διαφήμιση που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την προώθηση αυτού του φυσικού τοπίου στους τουρίστες και παρουσιάστε τη στην τάξη.

Με έναν φίλο φανταστείτε έναν διάλογο μεταξύ αγελάδων σε ένα λιβάδι. Συζητήστε τι μπορεί να σκέφτονται και να συζητούν.

Κάντε μια παρουσίαση στην τάξη για τα ψάρια και το ψάρεμα. Τι πιστεύετε για τα ψάρια; Ποια είδη ψαριών έχετε ακούσει; Έχετε μαγειρέψει ή φάει ποτέ αυτά τα ψάρια; Έχετε πάει ποτέ για ψάρεμα;

Θεατροπαιδαγωγικές δραστηριότητες

Χωριστείτε σε ζευγάρια. Σε κάθε ζευγάρι επιλέξτε ένα στοιχείο της φύσης (άνεμο, φωτιά, κύμα, κ.λπ.) ή ζώο που κάνει έναν ξεχωριστό ήχο. Προσπαθήστε να κάνετε αυτόν τον ήχο πανομοιότυπο μεταξύ των δύο σας. Στη συνέχεια οι παίκτες μπερ-

3. Φύση

δεύονται και απλώνονται στην τάξη. Προσπαθήστε να είστε όσο το δυνατόν πιο μακριά από τον συμπαίκτη σας. Τώρα όλοι κλείστε τα μάτια σας. Προσπαθήστε να βρείτε τον συμπαίκτη σας στον χώρο, βγάζοντας μόνο τον συμφωνημένο ήχο σας. Μην ανοίγετε τα μάτια σας μέχρι οι παίκτες κάθε ζευγαριού να καταφέρουν να βρεθούν.

Σε ομάδες των 5-6 ατόμων, αναλάβετε μια διαφορετική περίπτωση φυσικού τοπίου και συνθηκών: δάσος τη νύχτα, δάσος κατά τη διάρκεια της βροχής, ήρεμη θάλασσα, θαλάσσια καταιγίδα κ.λπ. Τι είδους ήχοι θα υπήρχαν; Δημιουργήστε το ηχητικό τοπίο χρησιμοποιώντας τα χέρια, το σώμα, το στόμα ή μικρά αντικείμενα και παρουσιάστε το στην υπόλοιπη τάξη, η οποία θα έχει τα μάτια της κλειστά.

Χρήσιμες πηγές - Αναφορές

- Carl Larsson Gården, Sundborn. The house of Artist Carl Larsson and his spouse. (Ιστότοπος για το Sundborn, Το σπίτι του καλλιτέχνη Carl Larsson) <https://www.carllarsson.se>
- Larsson, C. (1901). *Getting Ready for a Game* [Oil on canvas]. Nationalmuseum, Stockholm. <https://collection.nationalmuseum.se> (Ημερομηνία 12.02.2024).
- Larsson, C. (1898). *Lisbeth Angling. From A Home (26 watercolours)* [Watercolour]. Nationalmuseum, Stockholm. <https://www.europeana.eu> (Ημερομηνία 12.02.2024).
- Larsson, C. (1878). *Landscape Study from Barbizon* [Oil on canvas]. Nationalmuseum, Stockholm. <https://collection.nationalmuseum.se> (Ημερομηνία 12.02.2024).
- Larsson, C. (1886). *Open-Air Painter. Winter-Motif from Åsögatan 145, Stockholm* [Oil on canvas]. Nationalmuseum, Stockholm. <https://collection.nationalmuseum.se> (Ημερομηνία 12.02.2024).
- Segantini, G. (1886). *Alla Stanga* [Painting]. La Galleria Nazionale, Roma. <https://artsandculture.google.com> (Ημερομηνία 12.02.2024).
- Seurat, G. (1884). *Bathers at Asnières* [Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία 12.02.2024).
- Τριανταφυλλίδης, Θ. (1919). *Δύο Παιδιά στην Παραλία* [Λάδι σε μουσαμά επικολλημένο σε χαρτόνι]. Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία 12.02.2024).
- Uffe Boesen (2018, March 10). Landscape Nature field watercolor painting tutorial 2x speed [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com> (Ημερομηνία 12.02.2024).
- Why it's important that we value Nature (n.d.). *World Wildlife Fund*. <https://www.wwf.org.uk> (Ημερομηνία 12.02.2024).
- WWF – Ελλάς (χ.η.). Φύση. <https://www.wwf.gr> (Ημερομηνία 12.02.2024).

Κατεβάστε [εδώ](#) την παρουσίαση (pptx) της θεματικής «Φύση» για να την προβάλετε και να τη συζητήσετε με τους μαθητές σας.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Τα 8 σχέδια μαθήματος

4. Εργασία και βιομηχανία

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Christina Erenvidh & Margareta Odstam
CEE AUTO-LEARN, Σουηδία

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Linda Barker, Ray Kirtley, Marion Mills, Chris Souvlis & Chris Williams
Global Learning Association, Ηνωμένο Βασίλειο

Fabio Boccio & Patrizia Pelliccioni
CREWATIVE, Ιταλία

Αντώνης Λενακάκης, Χαρά Κανάρη, Νάσια Χολέβα & Μαρία Κολτσιδα
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΕΚΠΟΝΗΤΕΣ ΘΕΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Αντώνης Λενακάκης, Νάσια Χολέβα, Μαρία Κολτσιδα & Χαρά Κανάρη
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

4. Εργασία και βιομηχανία

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Στόχοι του μαθήματος

- Να σκεφτούμε διαφορετικούς τύπους εργασίας και πώς έχει αλλάξει η βιομηχανία με την πάροδο του χρόνου.
- Να αναλογιστούμε τη θέση των γυναικών στον εργασιακό χώρο.
- Να σκεφτούμε τη διαφορά της εργασίας στο παρελθόν, στη σύγχρονη εποχή αλλά και στο μέλλον.

Εστίαση

Τέχνη, θεατροπαιδαγωγική και γλώσσα (πνευματική, κοινωνική και ηθική ανάπτυξη και πολιτισμική κατανόηση)

Εύρος Ηλικίας

Ηλικίες 9 έως 11 (Μπορεί να προσαρμοστεί για μαθητές μικρότερης ή μεγαλύτερης ηλικίας)

Δεξιότητες

Αναλυτική σκέψη, δημιουργικότητα, αντίληψη και αυτογνωσία

Θέμα: «Εργασία και βιομηχανία»

Τι μας έρχεται στο μυαλό όταν σκεφτόμαστε τη θεματική «Εργασία και βιομηχανία»;

Όταν αναλογιζόμαστε την εργασία και τη βιομηχανία, ίσως σκεφτόμαστε τις διαφορετικές εργασίες που κάνουν οι άνθρωποι και όλα τα διαφορετικά μέρη που τις κάνουν, όπως το σπίτι, το εργοστάσιο, το γραφείο, τα μαγαζιά και τα σχολεία.

Όμως στις παλαιότερες εποχές το μεγαλύτερο μέρος της εργασίας ήταν στη γη. Με την πάροδο του χρόνου, η γεωργία αντικατέστησε το κυνήγι σε μεγάλο βαθμό, ως ένας τρόπος παραγωγής αρκετής τροφής. Αυτό ήταν γνωστό ως «αγροτική οικονομία». Αργότερα, καθώς η παραγωγή βελτιωνόταν και οι εφευρέσεις προχωρούσαν, σε πολλά μέρη οι άνθρωποι μετακόμισαν από την ύπαιθρο στις πόλεις

καθώς οι κοινωνίες βασιζόνταν σε μεγάλης κλίμακας βιομηχανίες που βρίσκονταν στις πόλεις.

Η βιομηχανική επανάσταση σηματοδοτεί την περίοδο ανάπτυξης στο δεύτερο μισό το 18ου αιώνα που μετέτρεψε σε μεγάλο βαθμό τις αγροτικές κοινωνίες στην Ευρώπη και την Αμερική σε βιομηχανικές και αστικές.

Δημιουργήθηκαν εργοστάσια και γεννήθηκε η μαζική παραγωγή (π.χ. στην κλωστοϋφαντουργία). Συχνά αυτά τα εργοστάσια ήταν θορυβώδη, σκοτεινά και επικίνδυνα, με πολλές ώρες και κακές συνθήκες εργασίας.

Σήμερα, η τεχνολογική και ψηφιακή μας κοινωνία σημαίνει καλύτερα εργαλεία και μηχανές, ρομπότ που ασχολούνται με τεχνικά θέματα και φυσικά υπολογιστές. Σήμερα κατανοούμε την ανάγκη για «υγεία και ασφάλεια» στον χώρο εργασίας, ίσα εργασιακά δικαιώματα για άντρες και γυναίκες και για «ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής».

Γιατί είναι σημαντική;

Η εργασία είναι σημαντική τόσο για την ανάπτυξη και την πρόοδο των κοινωνιών όσο και σε προσωπικό επίπεδο. Η βιομηχανία παράγει πολλά από αυτά που χρειαζόμαστε για να ζήσουμε καλά και μας επιτρέπει να ευημερούμε. Η εργασία μπορεί επίσης να μας δώσει την προσωπική και κοινωνική μας ταυτότητα, την ψυχική μας ευεξία και τα μέσα για να κερδίσουμε χρήματα ώστε να έχουμε πρόσβαση στα αγαθά και τις υπηρεσίες που χρειαζόμαστε.

Οι περισσότεροι άνθρωποι χρειάζονται εργασία κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Οι άντρες και οι γυναίκες θα πρέπει να έχουν ίσα δικαιώματα στην αγορά εργασίας σύμφωνα με τον νόμο.

Πριν από τη βιομηχανική επανάσταση, οι περισσότερες γυναίκες δούλευαν στο σπίτι ή στη γη, συχνά με χαμηλή ή καθόλου αμοιβή. Ενώ οι γυναίκες συνήθως δεν θεωρούνταν ικανές να επιβλέπουν ένα εργοστάσιο, πολλές γυναίκες (και παιδιά) έγιναν αντικείμενο εκμετάλλευσης στα πρώτα εργοστάσια, επειδή τα λεπτά τους χέρια τις έκαναν πιο κατάλληλες για να δουλέψουν τις πρώτες μηχανές.

Στη σημερινή αγορά εργασίας, το εργασιακό περιβάλλον έχει βελτιωθεί σε πολλές χώρες. Εστιάζουμε στην αξία που μπορεί να παράγει η βιομηχανία και η εργασία, λαμβάνοντας επίσης υπόψη το εργασιακό περιβάλλον. Η ευημερία στην εργασία και η βιωσιμότητα της παραγωγής έχουν υψηλότερη προτεραιότητα.

Πώς επηρεάζει τη ζωή μας και τον κόσμο;

Η απουσία εργασίας ή η χαμηλής ποιότητας εργασία με χαμηλές αποδοχές μπορεί να έχει καταστροφικές συνέπειες, τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ευημερίας μιας κοινότητας. Κάνοντας μια δουλειά που μας αρέσει και μας ικανοποιεί μπορεί να έχουμε έναν ουσιαστικό στόχο στη ζωή μας καθώς και ένα εισόδημα. Το βιοτικό μας επίπεδο εξαρτάται συνήθως από τα χρήματα που βγάζουμε, ενώ η απασχόληση συχνά συμβάλλει στην αυτοεικόνα και την αυτοεκτίμησή μας. Διαπιστώνουμε ότι τα μέρη με υψηλότερη ποιότητα ζωής είναι συνήθως εκείνα με υψηλής τεχνολογίας, αποδοτικές βιομηχανίες που φέρνουν πόρους και ευημερία στις κοινότητές τους.

Ταυτόχρονα, η βιομηχανική δραστηριότητα μπορεί να έχει αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, προκαλώντας κλιματική αλλαγή, απώλεια φυσικών πόρων, ρύπανση του αέρα και των υδάτων και εξαφάνιση ειδών. Αυτά απειλούν το παγκόσμιο περιβάλλον καθώς και την οικονομική και κοινωνική ευημερία. Η πανδημία Covid-19 μάς έκανε να συνειδητοποιήσουμε ακόμα περισσότερο την ανάγκη να βρούμε μια ισορροπία.

Ήξερες ότι...

- Ο όρος «βιώσιμη επιχείρηση» χρησιμοποιείται για να περιγράψει το έργο των εταιρειών που έχει θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία, το περιβάλλον ή την οικονομία. Όλο και περισσότερο αναφέρεται, επίσης, στην ελάχιστη επίδραση στους πόρους της Γης. Επίσης, η ισότητα των φύλων είναι μια σημαντική πτυχή του τρόπου με τον οποίο λειτουργούν οι εταιρείες αλλά και της βιωσιμότητάς τους.
- Το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπολογίστηκε σε 81,3 χρόνια το 2019. Πριν από εκατό χρόνια, αυτό ήταν μόνο 45 χρόνια. Η εξέλιξη της επιστήμης και οι καλύτερες συνθήκες πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη όσο και οι βελτιώσεις στο εργασιακό περιβάλλον έχουν οδηγήσει σε αυτή την αλλαγή.
- Η διαφθορά έχει αναγνωριστεί από την Παγκόσμια Τράπεζα ως μία από τις μεγαλύτερες απειλές για την ανάπτυξη.

Πώς μπορεί ένας καλλιτέχνης να απεικονίσει την εργασία και τη βιομηχανία;

- Η εργασία και η βιομηχανία μπορούν να αποδοθούν στην τέχνη με πολλούς τρόπους. Το πώς, εξαρτάται από τις εποχές στις οποίες αναφέρονται τα έργα τέχνης και από τους ίδιους τους καλλιτέχνες.
- Πολλά παραδοσιακά έργα τέχνης παρουσιάζουν τη γεωργική ζωή και τη σκληρή δουλειά στη γη. Μερικοί πίνακες δείχνουν γυναίκες που εργάζονται στο σπίτι για οικιακές εργασίες. Η βιομηχανία εξόρυξης ή το ψάρεμα είναι επίσης κοινά θέματα στους παραδοσιακούς πίνακες ζωγραφικής σε περιοχές που διαθέτουν πλούσιους φυσικούς πόρους.
- Τα χρώματα που χρησιμοποιούνται ποικίλλουν ανάλογα με το περιβάλλον. Συχνά, τα έργα τέχνης που απεικονίζουν βιομηχανικές πρακτικές χρησιμοποιούν σκούρα χρώματα που αντικατοπτρίζουν τα βρώμικα περιβάλλοντα που αποτυπώνουν. Ο ρεαλισμός της φωτογραφίας μπορεί να είναι απαραίτητος για να δείξει την πολυπλοκότητα του μηχανικού εξοπλισμού, αν και το πιο αφηρημένο ύφος μπορεί να συλλάβει την ενέργεια και τη «δύναμη» των εργοστασιακών διαδικασιών.
- Η απεικόνιση μετάλλων, υγρών και γυαλιού ή η εύρεση τρόπων απόδοσης του θορύβου, της μυρωδιάς και της «ενέργειας» των βιομηχανικών πρακτικών μπορεί να απαιτήσει πολλές και ποικίλες τεχνικές. Αυτές μας βοηθούν να εκτιμήσουμε την αίσθηση ενός χώρου εργασίας.

Το βασικό μας έργο σε αυτή την ενότητα

Τίτλος, *Η μικρή ζυθοποιία* / *The little brewery*

Καλλιτέχνης, Anders Zorn, 1860 – 1920, Σουηδός

Μέσο, Λάδι σε μουσαμά

Διαστάσεις, 47,5 x 78 εκ.

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1890

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνικό Μουσείο, Στοκχόλμη, Σουηδία

Πώς/πότε αποκτήθηκε από το Μουσείο, Αγοράστηκε το 1992

Πώς αποδίδεται στον πίνακα η εργασία και η βιομηχανία;

Το έργο η «Μικρή Ζυθοποιία» αποτυπώνει την ενέργεια και την ατμόσφαιρα ενός εργοστασίου του τέλους του 19ου αιώνα, όπου ένα αποκλειστικά γυναικείο εργατικό δυναμικό παράγει μπύρα για την κοινότητα. Η εικόνα εστιάζει σε εργαζόμενες γυναίκες που γεμίζουν με μπύρα τα μπουκάλια. Στο βάθος, ο άνδρας επιστάτης επιβλέπει την εργασία.

Η εικόνα αναπαριστά την πίεση των σκοτεινών, στενών χώρων, αλλά δείχνει και την υποστήριξη μεταξύ των εργαζομένων που συγκεντρώθηκαν σε μια κοινή εργασία.

Η εργασία ήταν βαριά και ανθυγιεινή. Ωστόσο, ο καλλιτέχνης Anders Zorn (Άντερς Ζορν) (Zorn, 1890), ενδιαφερόταν τόσο για τη σύλληψη του φωτός, της υγρασίας και της δραστηριότητας όσο και για την περιγραφή της βαριάς δουλειάς. Είναι περισσότερο γνωστός για την απεικόνιση του νερού, χρησιμοποιώντας τεχνικές υδατογραφίας ικανές να συλλάβουν τη γρήγορη ροή και τις λαμπερές αντανακλάσεις. Έτσι, αυτός ο πίνακας ενός αποπνικτικού χώρου εργασίας δεν ήταν χαρακτηριστικός της δουλειάς του.

Σε ανάλογο πλαίσιο

Υπάρχουν άλλα έργα του ίδιου καλλιτέχνη (ή άλλων καλλιτεχνών) που μας βοηθούν να καταλάβουμε περισσότερο το θέμα μας;

Ο Άντερς Ζορν ζωγράφισε επίσης το «Κορίτσι από τη Νταλάρνα πλέκει» (“Dalecarlian Girl Knitting”), το οποίο αποτυπώνει την εργασιακή ζωή μιας Σουηδής σε ένα παραδοσιακό ξύλινο σπίτι (Zorn, 1901). Στην προβιομηχανική εποχή, χωρίς διαθέσιμα μηχανήματα για βοήθεια, οι νοικοκυρές περνούσαν κάθε λεπτό δουλεύοντας. Εναλλάσσονταν μεταξύ της φροντίδας για το κοπάδι των προβάτων της οικογένειας και των ατελείωτων οικιακών εργασιών όπως το μαγείρεμα, το ράψιμο και η γενικότερη φροντίδα του σπιτιού και της οικογένειας. Αυτή η ήσυχη σκηνή μάς δίνει μια πιο λεπτομερή εικόνα.

Την ίδια περίοδο που ο Ζορν παρουσίαζε το γυναικείο εργατικό δυναμικό που φτιάχνει μπύρα στο έργο «Η Μικρή Ζυθοποιία», ο διάσημος Γάλλος καλλιτέχνης Edouard Manet (Εντουάρ Μανέ) ζωγράφισε τη «Γωνιά ενός Café-Concert» (“Corner of a Café Concert”) (Manet, circa 1878-80). Σε αυτό το έργο, ο καλλιτέχνης απεικονίζει γυναίκες σε εργασία που σχετίζεται με την μπύρα αλλά αυτή τη φορά στο τέλος της παραγωγής, σερβίροντας την μπύρα. Η σερβιτόρα εργάζεται προσφέροντας μπύρα στους πελάτες που φαίνονται στο προσκήνιο του πίνακα, ενώ μια χορεύτρια (ακόμα μια γυναίκα εργαζόμενη) φαίνεται στο βάθος του πίνακα να προσφέρει διασκέδαση. Οι πιναελιές είναι γρήγορες για να δώσουν την εντύπωση της ενέργειας της σκηνής αντί να δείχνουν κάθε λεπτομέρεια.

4. Εργασία και βιομηχανία

Μηχανές παραγωγής γεμίζουν το έργο με τίτλο «Η Ruby Loftus βιδώνει ένα κλείστρο δακτυλίου» (“Ruby Loftus Screwing a Breech-ring”) της Laura Knight (Λόρα Νάιτ) από το 1943 (Knight, 1943). Ζωγραφισμένο κατά τη διάρκεια του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου, δείχνει την εργάτρια Ruby σε έναν βιομηχανικό τόρνο, να εργάζεται για να συναρμολογήσει ένα αντιαεροπορικό όπλο. Ενώ οι εργαζόμενες γυναίκες παράγουν μπίρα στη «Μικρή Ζυθοποιία» του Ζορν, εδώ τα όπλα πολέμου είναι τα τελικά προϊόντα. Και με πολλούς άντρες μακριά στο πεδίο της μάχης το γυναικείο εργατικό δυναμικό κυριάρχησε στη βιομηχανία στο εσωτερικό όπως απεικονίζει αυτό το έργο τέχνης.

Άλλα έργα που «μιλούν» για την εργασία και τη βιομηχανία

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ελλάδα

Τίτλος, Έρημο εργοστάσιο

Καλλιτέχνης, Σάββας Χαρατσίδης, 1925 – 1994, Έλληνας

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, Άγνωστη

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα, Ελλάδα

Τι μας λέει για την εργασία και τη βιομηχανία

Ενώ το έργο «Μικρή Ζυθοποιία» δείχνει τη δραστηριότητα και την ενέργεια των εργαζομένων στο εργοστάσιο, το έργο με τίτλο «Έρημο εργοστάσιο» του Σάββα Χαρατσίδα (Χαρατσίδης, χ.η.), παρουσιάζει τον εξοπλισμό και τα κτίρια ενός βιομηχανικού περιβάλλοντος όταν πια δεν λειτουργεί. Η ατμόσφαιρα είναι ήσυχη και ήρεμη αλλά με κάποιο τρόπο ο καλλιτέχνης φτιάχνει ένα όμορφο τοπίο από τα εργοστάσια και τις καμινάδες που θα μπορούσαν εύκολα να φαίνονται άσχημα.

Παράδειγμα έργου τέχνης από το Ηνωμένο Βασίλειο

Τίτλος, Άντρες στις προβλήτες / Men of the docks

Καλλιτέχνης, George Bellows, 1882 – 1925, Αμερικανός

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1912

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο

Τι μας λέει για την εργασία και τη βιομηχανία

Ένας κριτικός έγραψε ότι ο πίνακας «Άντρες στις προβλήτες» (Bellows, 1912), προσπαθεί να «προκαλέσει κάτι από την ακατέργαστη και ασυνήθιστη ενέργεια της αστικής εμπειρίας σε μια από τις τότε ταχύτερα αναπτυσσόμενες πόλεις του κόσμου» μέσω της «ηθελημένης αδεξιότητας και ωμότητας». Η ομάδα των ανδρών είναι πιθανότατα εργάτες μεροκάματου της Νέας Υόρκης, που περιμένουν να ξεφορτώσουν τα πλοία πίσω τους. Αλλά αυτό σήμαινε ότι έπρεπε να περιμένουν στο κρύο και στη βρωμιά να τους καλέσουν όποτε υπήρχε διαθέσιμη δουλειά ενώ όλο αυτό το διάστημα τα μεγάλα πλοία και η πόλη φαίνονται να τους υποτιμούν.

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ιταλία

Τίτλος, Ο οικοδόμος / The builder

Καλλιτέχνης, Mario Sironi, 1885 – 1961, Ιταλός

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1936

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη Μοντέρνας Τέχνης, Ρώμη, Ιταλία

Τι μας λέει για την εργασία και τη βιομηχανία

Ο εργάτης φαίνεται να βρίσκεται σε ένα ήρεμο και εύθραυστο βιομηχανικό τοπίο. Με πολύ ενεργητικό τρόπο κατασκευάζει τον τοίχο. Όμως ο καλλιτέχνης (Sironi, 1936), φαίνεται να αμφισβητεί την πρόοδο καθώς ο τοίχος που χτίζει ο κατασκευαστής φαίνεται ότι μπορεί να γίνει τόσο μεγάλος που τον κατακλύζει. Ποιο είναι το τμήμα της ατελείωτης εργασίας και βιομηχανίας;

Μαθητικές δραστηριότητες

Ενδεικτικές δραστηριότητες για να τις προσαρμόζετε ανάλογα με την ομάδα που έχετε κάθε φορά.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν από κάθε κατηγορία δραστηριοτήτων που ακολουθεί ή να επινοήσουν δικές τους και διαφορετικές δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα δημιουργία ψηφιακών εικόνων με χρήση υπολογιστή, δραστηριότητες με μουσική ή τραγούδι ή να ερευνήσουν άλλες πινακοθήκες ή έργα τέχνης που πιστεύουν ότι απεικονίζουν αυτό το θέμα.

Εικαστικές δραστηριότητες

Τα ακρυλικά χρώματα έχουν πολύπλευρες ιδιότητες. Στεγνώνουν γρήγορα και με την πάροδο του χρόνου μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία τρισδιάστατων στρωμάτων για να δώσουν βάθος και ύφος στο έργο τέχνης. Χρησιμοποιώντας αυτή την τεχνική φανταστείτε ένα τοπίο με εργοστάσιο σε πλήρη λειτουργία και δημιουργήστε στρώματα βαφής για να αναπαραστήσετε ρεαλιστικά τα ογκώδη κτίρια, τα θορυβώδη μηχανήματα και τον καπνό του εργοστασίου. Επιλέξτε τα χρώματα και την οπτική που αποτυπώνουν καλύτερα το βιομηχανικό περιβάλλον.

Το κολάζ (ο συνδυασμός φωτογραφιών, αποκομμάτων περιοδικών και μικρών αντικειμένων σε μια επιφάνεια) είναι ένας άλλος τρόπος για να δημιουργήσετε μια τρισδιάστατη αναπαράσταση ενός εργοστασίου σε πλήρη λειτουργία. Επιλέξτε και αξιοποιήστε όσες διαφορετικές υφές και εικόνες μπορείτε για να φτιάξετε ένα κολάζ ενός φανταστικού, βιομηχανικού χώρου εργασίας.

Χρησιμοποιώντας τη σύγχρονη τεχνολογία, όπως ένα iPad ή ένα κινητό τηλέφωνο, τραβήξτε μια φωτογραφία ενός χώρου εργασίας ή κάποιου που γνωρίζετε την ώρα που εργάζεται. Σκεφτείτε όλες τις πτυχές που μπορείτε να ελέγξετε για να διασφαλίσετε την καλύτερη δυνατή αναπαράσταση της «εργασίας» στην Τέχνη, π.χ. τον φωτισμό, την οπτική γωνία, τη σύνθεση κ.λπ.

Η προώθηση (μάρκετινγκ) των προϊόντων που παράγονται από τη βιομηχανία είναι ένα σημαντικό βήμα στον κύκλο παραγωγής. Σχεδιάστε τη δική σας ετικέτα για το αγαπημένο σας αναψυκτικό. Κάντε την εντυπωσιακή και με τις απαραίτητες πληροφορίες και σκεφτείτε πώς θα μπορούσε να είναι αποτελεσματική ώστε να οδηγεί σε μεγαλύτερη πώληση.

Γλωσσικές δραστηριότητες

Γίνετε δημοσιογράφοι. Δημιουργήστε μια είδηση σχετικά με μια κατάσταση σε ένα εργοστάσιο. Χρησιμοποιήστε τις κατάλληλες λέξεις για να εξηγήσετε τι συνέβη, σε ποιον, πώς, πότε και γιατί. Στη συνέχεια παρουσιάστε την ιστορία σας στην τάξη σε λιγότερο από 2 λεπτά.

Χρησιμοποιήστε την εικόνα που φτιάξατε για έναν εργαζόμενο ή έναν χώρο εργασίας ως έμπνευση και γράψτε μια ιστορία ή μια περιγραφή αυτού του ατόμου ή του χώρου.

Δημιουργήστε μια συνταγή για ένα νέο φαγητό που θα μπορούσε να παραχθεί σε ένα τοπικό εργοστάσιο και να πωληθεί σε όλο τον κόσμο. Δουλεύοντας σε ζευγάρια, επιλέξτε το είδος του πιάτου (γλυκό ή αλμυρό), τα υλικά, τη συνταγή και τις

τεχνικές που χρειάζονται για να τα συνδυάσετε όλα σε κάτι νόστιμο. Καταγράψτε τις ιδέες σας και συμπεριλάβετε όλες τις συνταγές σε ένα «Βιβλίο μαγειρικής» της τάξης.

Θεατροπαιδαγωγικές δραστηριότητες

Σε ομάδες των 5-6 ατόμων επιλέξτε μια συσκευή που χρησιμοποιείται στην καθημερινότητά μας (μπορεί να είναι ηλεκτρική σκούπα, βραστήρας, laptop, πλυντήριο ρούχων, κ.λπ.). Σκεφτείτε τη χρήση της και τα διάφορα μέρη και εξαρτήματά της και προσπαθήστε να την αναδημιουργήσετε, χρησιμοποιώντας το σώμα, την κίνηση και τον ήχο. Παρουσιάστε την στην υπόλοιπη τάξη. Θα είναι ενδιαφέρον να καταλάβουμε πώς μπορεί να παραχθεί (συμβολικά) το τελικό προϊόν μπροστά στα μάτια όλων!

Τι θα συνέβαινε εάν το μηχάνημα άρχιζε να λειτουργεί σε διαφορετικούς ρυθμούς; Πολύ γρήγορα; Ή σε αργή λειτουργία; Ένα άτομο δίνει τον ρυθμό ως μάεστρος και η μηχανή αλλάζει ρυθμούς ανάλογα. Τι θα συνέβαινε αν το μηχάνημα δούλευε τόσο σκληρά ώστε να χαλάσει; Αυτοσχεδιάστε!

Σε ομάδες των 5- 6 ατόμων φανταστείτε ένα εργοστάσιο γεμάτο μηχανήματα που δουλεύουν πυρετωδώς. Χρησιμοποιήστε το σώμα σας και τους ήχους που κάνετε για να αναπαράγετε την κίνηση και τη φασαρία του βιομηχανικού σας χώρου. Ποιος είναι ο σκοπός του εργοστασίου; Τι φτιάχνει; Δείτε αν οι συμμαθητές σας μπορούν να μαντέψουν.

Χρήσιμες πηγές - Αναφορές

- Bellows, G. (1912). *Men of the Docks* [Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Industrialization, Labor, and Life (n.d.). *National Geographic Education*. <https://education.nationalgeographic.org> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Knight, L. (1943). *Ruby Loftus screwing a Breech-ring* [Oil on canvas]. Imperial War Museums. <https://www.iwm.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- LearnFromMasters (2016, May 29). Anders Zorn: A collection of 120 paintings (HD) [Video]. YouTube <https://www.youtube.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024)
- Manet, E. (circa 1878-80). *Corner of a Café-Concert* [Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Medford, K., & Bobinger, A. (2022, July 10). How to paint with acrylics. *WikiHow to do anything...* <https://www.wikihow.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Sironi, M. (1936). *Il Costruttore* [Olio su tela]. La Galleria Nazionale d'Arte Moderna di Roma. <https://www.ales.it> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- The Industrial Revolution (n.d.). *Britannica*. <https://www.britannica.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- The Zorn Museum, Sweden. <https://zorn.se/en> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Χαρατσίδης, Σ. (χ.η.). Έρημο Εργοστάσιο (Λάδι σε ύφασμα). Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Zorn, A. (1890). *The Little Brewery* [Oil on canvas]. Nationalmuseum, Stockholm. <https://collection.nationalmuseum.se> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).
- Zorn, A. (1901). *Dalecarlian Girl Knitting. Kål-Margit* [Oil on canvas]. Nationalmuseum, Stockholm. <https://collection.nationalmuseum.se> (Ημερομηνία πρόσβασης 12.02.2024).

Κατεβάστε [εδώ](#) την παρουσίαση (pptx) της θεματικής «Εργασία και βιομηχανία» για να την προβάλετε και να τη συζητήσετε με τους μαθητές σας.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Τα 8 σχέδια μαθήματος

5. Ο κόσμος μας

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Christina Erenvidh & Margareta Odstam
CEE AUTO-LEARN, Σουηδία

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Linda Barker, Ray Kirtley, Marion Mills, Chris Souvlis & Chris Williams
Global Learning Association, Ηνωμένο Βασίλειο

Fabio Boccio & Patrizia Pelliccioni
CREWATIVE, Ιταλία

Αντώνης Λενακάκης, Χαρά Κανάρη, Μαρία Κολτσίδα & Νάσια Χολέβα
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΕΚΠΟΝΗΤΕΣ ΘΕΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Αντώνης Λενακάκης, Μαρία Κολτσίδα, Νάσια Χολέβα & Χαρά Κανάρη
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

5. Ο κόσμος μας

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Στόχοι του μαθήματος

- Να ενισχύσουμε την επίγνωσή μας για θέματα σχετικά με τον πλανήτη μας.
- Να σκεφτούμε τη σχέση των ατομικών μας συμπεριφορών και της παγκόσμιας κατάστασης.
- Να εξετάσουμε πώς μπορούμε να εκφράσουμε τα συναισθήματά μας για τον κόσμο μέσω της τέχνης.

Εστίαση

Τέχνη, Θεατροπαιδαγωγική, Γλώσσα - Πνευματική, Ηθική, Κοινωνική, Πολιτισμική Κατανόηση

Εύρος Ηλικίας

Ηλικίες 9 έως 11 (Μπορεί να προσαρμοστεί για μαθητές μικρότερης ή μεγαλύτερης ηλικίας)

Δεξιότητες

Αναλυτική σκέψη, δημιουργικότητα, αντίληψη και αυτογνωσία

Θέμα: «Ο κόσμος μας»

Τι μας έρχεται στο μυαλό όταν σκεφτόμαστε τη θεματική «Ο κόσμος μας»;

Ο κόσμος μας είναι ο πλανήτης στον οποίο ζούμε όλοι. Η Γη μας έχει επιφάνεια περίπου 500 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα και κατοικείται από σχεδόν 8 δισεκατομμύρια ανθρώπους.

Μοιραζόμαστε τον πλανήτη με πολλά άλλα έμβια όντα. Ωστόσο, το ανθρώπινο είδος είναι αυτό που έχει διαμορφώσει και αλλάξει περισσότερο τη Γη. Από τις απαρχές της, η ανθρωπότητα προσπάθησε να βελτιώσει τη ζωή στη Γη, αξιοποιώντας στο έπακρο τους πόρους και τα χαρακτηριστικά του πλανήτη. Στο πλαίσιο αυτό, ωστόσο, έχουν προκληθεί πολλά τραυματικά γεγονότα στον πλανήτη, συ-

μπεριλαμβανομένης της ρύπανσης, του πολέμου και της καταστροφής των οικοσυστημάτων.

Παρόλα αυτά, οι άνθρωποι συνειδητοποιούμε ολοένα και περισσότερο ότι είμαστε μέρος ενός ευρύτερου παγκόσμιου συστήματος και ότι ο κόσμος μας επηρεάζεται από όλα όσα κάνει ο καθένας μας ξεχωριστά.

Στην καθημερινή μας ζωή, ο κόσμος μας μπορεί να φαίνεται περιορισμένος στο άμεσο οικείο περιβάλλον μας –στο σχολείο, στη γειτονιά ή στον τόπο εργασίας μας– και συνήθως λαμβάνουμε υπόψη μόνο τις προσωπικές μας αλληλεπιδράσεις με την οικογένειά μας, τους φίλους ή τα κατοικίδια μας. Αλλά οι περισσότεροι από εμάς γνωρίζουμε ότι πρέπει να σκεφτόμαστε σε μεγαλύτερη κλίμακα και να προστατεύσουμε το ευρύτερο οικοσύστημα της Γης, που είναι το μοναδικό μας πλανητικό σπίτι.

Γιατί είναι σημαντικός;

Ο πλανήτης μας είναι σημαντικός γιατί η υγεία του είναι αυτή που καθορίζει την ποιότητα της ζωής μας. Από όσο γνωρίζουμε, η Γη είναι το μόνο μέρος όπου τα ανθρώπινα όντα και άλλα είδη μπορούν να επιβιώσουν. Η καταστροφή της λειτουργίας και της ισορροπίας του πλανήτη απειλεί την ευημερία μας, ακόμη και την ύπαρξη των μελλοντικών γενεών. Συνεπώς, είναι σημαντικό να αναπτύξουμε ένα αίσθημα ευθύνης απέναντι στον κόσμο, μαθαίνοντας να τον φροντίζουμε και να κάνουμε επιλογές, όχι μόνο σύμφωνα με τις ατομικές μας ανάγκες και επιθυμίες, αλλά λαμβάνοντας υπόψη και τις επιπτώσεις που έχει η συμπεριφορά μας στο σύνολο του πλανήτη.

Το να σκεφτόμαστε και να ενεργούμε με μια καθολική προοπτική δεν σημαίνει ότι ξεχνάμε πόσο σημαντικό είναι το στενό και κοντινό περιβάλλον για τον καθένα μας. Το πλαίσιο της καθημερινής μας ζωής και οτιδήποτε δημιουργεί τον στενό μας κόσμο είναι επίσης πολύ σημαντικό για τον καθένα. Είναι αυτό που καθορίζει την ταυτότητά μας και το πώς αναγνωρίζουμε τον εαυτό μας. Η ποιότητα του τόπου από τον οποίο προερχόμαστε και όπου πραγματοποιούνται οι καθημερινές μας δραστηριότητες είναι απαραίτητη για να ακμάσουμε. Η πρόκληση, για τον καθένα από εμάς, είναι να μάθουμε να ενσωματώνουμε τις ατομικές μας ζωές (και τον κόσμο μας) σε μια πιο καθολική και υπεύθυνη προοπτική.

Πώς επηρεάζει τη ζωή μας και τον κόσμο;

Η υγεία του πλανήτη μας συνδέεται άμεσα με την ευημερία κάθε ζωής. Οι περιβαλλοντικές συνθήκες όπως η ποιότητα του αέρα, η διαθεσιμότητα νερού και τροφής και η επάρκεια των απαραίτητων φυσικών πόρων είναι σε μεγάλο βαθμό αυτά που καθορίζουν την επιβίωσή μας.

Οι έκτακτες ανάγκες σε κλιματικό επίπεδο, καθώς ο κόσμος μας θερμαίνεται, καθιστούν αυτή τη σύνδεση όλο και πιο ξεκάθαρη. Η υπερθέρμανση του πλανήτη οδηγεί σε φυσικές καταστροφές όπως η ξηρασία, τα κύματα καύσωνα και οι πλημμύρες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν όλους τους ανθρώπους.

Αλλά η εμπειρία κάθε ατόμου από τον δικό του «κόσμο» βασίζεται επίσης στις σχέσεις και τις συναναστροφές του με την κοινότητα και το άμεσο περιβάλλον γύρω του. Το πώς βιώνουμε τον κόσμο καθορίζεται επίσης από την ποιότητα των ανθρώπινων σχέσεων που μπορούμε να οικοδομήσουμε και από τους οικονομικούς πόρους που μπορούμε να συγκεντρώσουμε για να έχουμε οικονομική επάρκεια για τα πράγματα που χρειαζόμαστε.

Ένας κόσμος βασισμένος στη συνεργασία και την αμοιβαία υποστήριξη θα περιόριζε πολλά από τα τρέχοντα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Ήξερες ότι...

- Ο κόσμος μας δεν είναι μόνο δικός μας. Οι επιστήμονες εκτιμούν ότι μοιραζόμαστε αυτόν τον πλανήτη με άλλα 8,7 εκατομμύρια είδη, παρόλο που μόνο ένα μικρό ποσοστό από αυτά είναι γνωστό στην επιστήμη.
- Οι άνθρωποι αποτελούν μόλις το 0,01% του συνόλου της ζωής στη Γη. Ωστόσο, οι άνθρωποι είναι το είδος που έχει αποικίσει τον κόσμο με τον πιο επεμβατικό τρόπο. Η μάζα των ανθρωπογενών πραγμάτων είναι τώρα μεγαλύτερη από ολόκληρη τη ζωντανή βιομάζα της Γης. Αυτό σημαίνει ότι αν μετρούσαμε το ξηρό βάρος όλων των ζωντανών οργανισμών στον πλανήτη, αυτό θα ήταν χαμηλότερο από το βάρος όλων των πραγμάτων όπως τα κτίρια, τα μέσα μεταφοράς και τα κατασκευασμένα αντικείμενα που παράγονται από τον άνθρωπο.
- Ο αριθμός των ανθρώπων στη Γη αυξάνεται ιδιαίτερα γρήγορα. Ο πληθυσμός μας είναι τώρα περίπου 7,6 δισεκατομμύρια –περίπου διπλάσιος από τον παγκόσμιο πληθυσμό μόλις πριν από 50 χρόνια και περίπου τέσσερις φορές παραπάνω σε σύγκριση με έναν αιώνα πριν. Φτάσαμε σε αυτούς τους αριθ-

μούς μόνο σε μερικές εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια ανθρώπινης παρουσίας, που είναι λιγότερο από το 1% της ύπαρξης της Γης συνολικά (περίπου 45 δισεκατομμύρια έτη).

Πώς μπορεί ένας καλλιτέχνης να απεικονίσει τον κόσμο μας;

- Ο τρόπος με τον οποίο οι καλλιτέχνες αναπαριστούν τον κόσμο εξαρτάται από πολλούς προσωπικούς, κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες και συχνά από τον σκοπό τους. Μπορεί να επιχειρήσουν να αναπαραστήσουν τον κόσμο στον οποίο ζουν όσο πιο ρεαλιστικά γίνεται όπως να ζωγραφίσουν ένα όμορφο τοπίο από το μέρος που ζουν ή μια τυπική κατάσταση που ζουν τακτικά με σχεδόν φωτογραφικό στιλ. Ως άνθρωπος, ωστόσο, ο καλλιτέχνης μπορεί να έχει μια προσωπική άποψη για τον κόσμο που θέλει να επικοινωνήσει ή το έργο του μπορεί να είναι πιο αντιπροσωπευτικό και να παρουσιάζει αυτά τα πράγματα με πιο ευφάνταστο ή πιο αφηρημένο τρόπο, όπως τα τοπία των Ιμπρεσιονιστών.
- Είτε ρεαλιστικά είτε όχι, τα έργα τέχνης μπορούν να επικαλύπτονται με ένα προσωπικό συναίσθημα ή σκέψη του εκάστοτε καλλιτέχνη για τον κόσμο. Ο καλλιτέχνης, μέσα από το έργο τέχνης, μπορεί να θέλει να εκφράσει προσωπικά συναισθήματα ή σκέψεις για την πραγματικότητα όπως να «γιορτάσει» ή να επικρίνει ορισμένες πτυχές του κόσμου. Στο διάσημο έργο τέχνης του Picasso (Πικάσο) με τίτλο «Guernica» («Γκουέρνικα» ή «Γκερνίκα»), για παράδειγμα, χρησιμοποιήθηκε ένα στιλ που χαρακτηρίζεται από αιχμηρές γραμμές, γωνιώδη σχήματα και ζοφερά χρώματα για να αναπαρασταθεί η φρίκη του βομβαρδισμού και η διαμαρτυρία του καλλιτέχνη ενάντια στη σκληρότητα του πολέμου. Ομοίως, η Τέχνη μπορεί να είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο για τη βελτίωση του κόσμου και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να μεταφέρει και να διαδώσει σημαντικές ιδέες για θετικές αλλαγές. Στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα πολλοί καλλιτέχνες, συμπεριλαμβανομένων των Robert Rauschenberg (Ρόμπερτ Ράουσενμπεργκ) και Alberto Burri (Αλμπέρτο Μπούρι), άρχισαν να φτιάχνουν γλυπτά και εγκαταστάσεις από απορρίμματα. Σήμερα, το λεγόμενο «junk art» ή «trash art» παράγεται ευρέως. Μερικές φορές γίνεται μάλιστα με κατηγορηματικό, κριτικό και αντιπαραθετικό σκοπό ενάντια στην υπερπαραγωγή απορριμμάτων από την κοινωνία μας.

Το βασικό μας έργο σε αυτή την ενότητα

Τίτλος, Σφαίρα ν. 2 / Sphere n. 2

Καλλιτέχνης, Arnaldo Pomodoro, 1926 – σήμερα, Ιταλός

Μέσο, Γλυπτό σε επιχρυσωμένο μπρούτζο

Διαστάσεις, 100,5 x 100,5 x 15,7 εκ.

Ημερομηνία Ολοκλήρωσης, 1963

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη Μοντέρνας Τέχνης, Ρώμη, Ιταλία

Πώς / Πότε αποκτήθηκε από την Πινακοθήκη, Άγνωστο

Πώς αποδίδεται στο γλυπτό ο κόσμος μας;

Το έργο «Σφαίρα ν.2» [Sfera n.2 ή Sphere Number 2 (στα αγγλικά)] είναι ένα από μια σειρά γλυπτών που μοιάζουν με υδρόγειο τα οποία έγιναν διάσημα από τον Ιταλό καλλιτέχνη Pomodoro (Πομόντορο) (Pomodoro, 1963). Οι λαμπερές και όμορφες μεταλλικές του σφαίρες αιχμαλωτίζουν τη φαντασία όσων τις βλέπουν αλλά δεν παρουσιάζουν ποτέ τον κόσμο ως εντελώς τέλειο. Όλες οι σφαίρες του καλλιτέχνη αφορούν την αποκάλυψη των αόρατων μηχανισμών και της κρυμμένης πολυπλοκότητας του κόσμου. Κατά κάποιο τρόπο, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι μια μεταφορά για τη Γη μας: θαυμάσια, αλλά με κινδύνους, βλάβες ή πολυπλοκότητες που συχνά δεν τις βλέπουμε ή δεν τις αναγνωρίζουμε εξ αρχής.

Ο Pomodoro (Πομόντορο) θέλει να μας ωθήσει να μάθουμε περισσότερα για τον κόσμο μας, υπερβαίνοντας την καθημερινή επιφανειακή μας άποψη, μερικές

φορές κοιτάζοντας ακόμη και αυτά που δεν λειτουργούν πραγματικά. Ταυτόχρονα, τα γλυπτά του έχουν σχεδιαστεί λαμβάνοντας υπόψη τη συγκεκριμένη τοποθεσία εγκατάστασής τους, καθώς θέλει να δημιουργήσει μια άμεση σύνδεση μεταξύ του θεατή και του συγκεκριμένου τόπου. Ο καλλιτέχνης επιθυμεί να ξεκινήσουμε τη διαδικασία ανακάλυψής μας από το μέρος στο οποίο βρισκόμαστε.

Το έργο «Σφαίρα N.2» παρουσιάζει μια άποψη του κόσμου ως μιας θαυμάσιας υδρογείου, αλλά με μέρη που έχουν ξεκολλήσει εξαιτίας του πολέμου ή εξαιτίας άλλων ανθρωπογενών περιβαλλοντικών καταστροφών.

Σε ανάλογο πλαίσιο

Υπάρχουν άλλα έργα του ίδιου καλλιτέχνη (ή άλλων καλλιτεχνών) που μας βοηθούν να καταλάβουμε περισσότερο το θέμα μας;

Πολλές γλυπτές σφαίρες του Πομόντορο φαίνεται να αποτυπώνουν την ιδέα της κατάρρευσης ή της διάσπασης. Στα πιο διάσημά του έργα περιλαμβάνεται και το έργο «Σφαίρα μέσα σε σφαίρα» [*«Sfera con sfera»* (στα ιταλικά)] στο Δουβλίνο της Ιρλανδίας (Pomodoro, 1986). Πρόκειται για μια σπασμένη σφαίρα που παραπέμπει στην καταστροφή της γήινης σφαίρας και φαίνεται να μας καλεί να αναρωτηθούμε τι πραγματικά γνωρίζουμε για τον κόσμο μας.

5. Ο κόσμος μας

Οι περισσότεροι από τους σπουδαίους μεταλλικούς κύκλους του Πομοντόρο βρίσκονται στην Ιαπωνία, τη Ρωσία, τη Γερμανία, τη Γαλλία, τη Δανία, την Ιρλανδία, την Αυστραλία και τις ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένου αυτού του κύκλου ύψους τεσσεράμισι μέτρων, με τίτλο «Μεγάλος δίσκος» [«Grande disco» (στα ιταλικά)] που εγκαταστάθηκε στην πόλη Charlotte (Σάρλοτ) των ΗΠΑ το 1974 (Pomodoro, 1974).

Περίπλοκες έννοιες όπως η τρέχουσα οικολογική κρίση είναι δύσκολο μερικές φορές να επικοινωνηθούν. Η τέχνη μπορεί να είναι μια χρήσιμη λύση, χρησιμοποιώντας τη δύναμη των εικόνων, των υποβλητικών αναπαραστάσεων και των συμβόλων. Το έργο «Καμινάδα και Ίρις» («Chimney and Iris») του Derrick Greaves (Ντέρικ Γκριβς) απεικονίζει τη ζοφερή ατμόσφαιρα ενός απλού βιομηχανικού τοπίου (Greaves, 1969). Το 1968-1969, όταν η ρύπανση του περιβάλλοντος δεν ήταν ακόμη ένα επίκαιρο θέμα, αποτέλεσε ένα εξαιρετικό παράδειγμα χρήσης εκφραστικών και προκλητικών εικόνων για να αναπαρασταθεί ένα αρνητικό στοιχείο για τον κόσμο.

Άλλα έργα που «μιλούν» για τον κόσμο μας

Παράδειγμα έργου τέχνης από το Ηνωμένο Βασίλειο

Τίτλος, Ένας νέος αστρονόμος / A young astronomer

Καλλιτέχνης, Olivier van Deuren, 1666 – 1714, Ολλανδός

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, Περίπου το 1685

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο

Τι μας λέει για τον κόσμο μας

Οι επιστημονικές ανακαλύψεις στο πεδίο της αστρονομίας μεταξύ του 17ου και του 18ου αιώνα ανάγκασαν τους ανθρώπους να ξανασκεφτούν τις αντιλήψεις τους για τον κόσμο. Οι παλιές παρανοήσεις για μια Γη μόνη στο διάστημα έπρεπε να επανεξεταστούν και οι απόψεις μας για το σύμπαν και τη θέση μας σε αυτό αμφισβητήθηκαν. Αυτό ήταν ένα ζήτημα σοβαρό αλλά και συναρπαστικό για τους «περίεργους», όπως απεικονίζεται στο πρόσωπο του νεαρού αστρονόμου σε αυτόν τον πίνακα με τίτλο «Ένας νέος αστρονόμος» (van Deuren, circa 1685), καθώς εξετάζει μια ουράνια σφαίρα που θυμίζει το έργο του Πομοντόρο.

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ελλάδα

Τίτλος, Λαϊκή αγορά

Καλλιτέχνης, Παναγιώτης Τέτσης, 1925 – 2016, Έλληνας

Ημερομηνία Ολοκλήρωσης, 1979 – 1982

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα, Ελλάδα

Τι μας λέει για τον κόσμο μας

Το έργο αυτό στο εσωτερικό της Εθνικής Πινακοθήκης στην Αθήνα με τίτλο «Λαϊκή αγορά» (Τέτσης, 1979-1982), αποτυπώνει μια υπαίθρια αγορά που γινόταν κάθε εβδομάδα μπροστά από το ατελιέ του καλλιτέχνη. Με τα χρώματα, τη δημιουργικότητα, τη χαρά της ζωής, την κίνηση και τους καθημερινούς ανθρώπους, αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα καλλιτέχνη που παρουσιάζει την άποψή του για τον δικό του «κόσμο», όπως τον βίωνε καθημερινά γύρω του. Επειδή το έργο είναι σε φυσικό μέγεθος και γεμίζει την είσοδο, οι επισκέπτες μπορούν να περπατήσουν δίπλα σε αυτό, να βυθιστούν πραγματικά στον κόσμο του καλλιτέχνη, να συναισθανθούν και να ξαναζήσουν την εμπειρία του.

Παράδειγμα έργου τέχνης από τη Σουηδία

Τίτλος, Το παραμύθι του Tomtebobarnen / The tale of Tomtebobarnen, plate no. 16

Καλλιτέχνης, Elsa Beskow, 1874 – 1953, Σουηδή

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1910

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνικό Μουσείο, Στοκχόλμη, Σουηδία

Τι μας λέει για τον κόσμο μας

Η εικονογράφηση της Beskow (Μπέσκοου) (Beskow, 1910) με τα μωρά που παίζουν δίπλα σε ένα ρέμα δείχνει τον μικρό και γλυκό κόσμο των μικρών ανθρώπων, τότε που οι εμπειρίες μας είναι μόνο του εγγύτερου περιβάλλοντός μας και όλα είναι υπέροχα και καινούρια. Για τα μωρά, ο κόσμος είναι ένα μέρος για εξερεύνηση και πρωτόγνωρες εμπειρίες. Τα καπέλα από μανιτάρια είναι σύμβολα για τη σύνδεση των παιδιών και της θέσης τους με το δάσος και τον φυσικό κόσμο.

Μαθητικές δραστηριότητες

Ενδεικτικές δραστηριότητες για να τις προσαρμόζετε ανάλογα με την ομάδα που έχετε κάθε φορά.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν από κάθε κατηγορία δραστηριοτήτων που ακολουθεί ή να επινοήσουν τις δικές τους και διαφορετικές δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα δημιουργία ψηφιακών εικόνων με χρήση υπολογιστή, δραστηριότητες με μουσική ή τραγούδι ή να ερευνήσουν άλλες πινακοθήκες ή έργα τέχνης που πιστεύουν ότι απεικονίζουν αυτό το θέμα.

Εικαστικές δραστηριότητες

Μοιραζόμαστε τον κόσμο μας με πολλά άλλα έμβια όντα. Επιλέξτε ένα περιβάλλον το οποίο αποτελεί μέρος της καθημερινότητάς σας. Θα μπορούσε να είναι η τάξη, το υπνοδωμάτιο, το σπίτι, η γειτονιά ή η πόλη σας. Ζωγραφίστε μια αναπαράσταση του με ακρυλικά χρώματα, αλλά βεβαιωθείτε ότι έχετε συμπεριλάβει τουλάχιστον 6 ζωντανά πράγματα (εξαιρουμένων των ανθρώπων), από μικροοργανισμούς και ζώα έως φυτά και μύκητες. Μπορούν να είναι σε μεγαλύτερες διαστάσεις και όχι σε πραγματική κλίμακα.

Ο καθένας βιώνει τον κόσμο με διαφορετικό τρόπο, ανάλογα με τις άμεσες επαφές του, τις οικονομικές του συνθήκες, τα καθήκοντά του, την ηλικία του και ούτω καθεξής. Χρησιμοποιήστε μια κάμερα ή ένα Smartphone για να τραβήξετε μια ολοκληρωμένη εικόνα που αντιπροσωπεύει τον τρόπο με τον οποίο βλέπετε τον κόσμο. Βεβαιωθείτε ότι η φωτογραφία σας είναι εντελώς διαφορετική από τις φωτογραφίες των υπόλοιπων συμμαθητών στην τάξη και εντελώς μοναδική για εσάς.

Ανοίξτε το <https://world-geography-games.com/> (ή χρησιμοποιήστε έναν παραδοσιακό χάρτινο παγκόσμιο χάρτη) και δείτε ποιος από την τάξη σας μπορεί να κερδίσει τους περισσότερους πόντους εντοπίζοντας διαφορετικές περιοχές του κόσμου. Σχεδιάστε τα σχήματα κάθε περιοχής του κόσμου στην κάρτα όσο το δυνατόν γρηγορότερα.

Συλλέξτε αχρησιμοποίητα αντικείμενα ή απορρίμματα και φτιάξτε ένα γλυπτό ή μια εικαστική εγκατάσταση με αυτά για να αναπαραστήσετε τον κόσμο, όπως έκανε ο Πομοντόρο στον ορείχαλκο. Ίσως χρειαστεί να διακοσμήσετε ή να τροποποιήσετε τα υλικά σας ή να τα συνδυάσετε μαζί. Ονομάστε και εκθέστε το έργο σας.

Γλωσσικές δραστηριότητες

Σκεφτείτε ένα μέρος όπου έχετε βρεθεί και γράψτε μία έκθεση για να το περιγράψετε στους συμμαθητές σας. Συμπεριλάβετε όλα όσα θυμάστε από αυτό, αλλά κάντε την περιγραφή σας πιο λεπτομερή από μια τυπική συνομιλία, συμπεριλαμβάνοντας το πλήρες σύνολο των αισθητηριακών σας αναμνήσεων, δηλαδή, το πώς φαινόταν, πώς ακουγόταν, πώς μύριζε και τι αίσθηση είχε. Μπορείτε να επιλέξετε κάποιο εξωτικό μέρος, όπως μια ξένη χώρα που έχετε επισκεφτεί ή κάποιο οικείο μέρος, όπως η παιδική χαρά του σχολείου ή ένα τυχαίο σημείο που ανακαλύψατε στην πίσω αυλή του σχολείου.

Διαλέξτε πέντε λέξεις της επιλογής σας (αντικείμενα, ζώα, δραστηριότητες που σας αρέσουν) και πέντε γλώσσες διαφορετικές από τη μητρική σας γλώσσα (θα μπορούσατε να τις επιλέξετε τυχαία από τις χώρες στον παγκόσμιο χάρτη). Για κάθε λέξη αναζητήστε τη μετάφρασή της και στις πέντε γλώσσες που επιλέξατε και καταγράψτε την. Στη συνέχεια, προσπαθήστε να μάθετε την προφορά τους. Επιλέξτε γλώσσες με τις οποίες δεν είστε εξοικειωμένοι. Για την προφορά της μετάφρασης μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ένα διαδικτυακό ή παραδοσιακό λεξικό. Εάν έχετε πρόσβαση σε μια συσκευή, μπορείτε να την ακούσετε σε ιστότοπους όπως το context.reverso.net ή το forvo.com.

Ανά δύο επιλέξτε πέντε μέρη του κόσμου με διαφορετικό γεωγραφικό μήκος και σημειώστε τις χρονικές διαφορές από το μέρος που μένετε. Στη συνέχεια, γράψτε πέντε δραστηριότητες που κάνετε κατά τη διάρκεια της ημέρας και την ώρα που τις κάνετε συνήθως (για παράδειγμα, ξεκινάει το σχολείο στις 08.15 π.μ.· το μεσημεριανό είναι στις 13.30 μ.μ.). Στη συνέχεια, δείτε τι ώρα είναι στα άλλα μέρη του κόσμου την ώρα που εσείς κάνετε κάθε δραστηριότητά σας και σκεφτείτε τι κάνουν οι άνθρωποι σε αυτά τα μακρινά μέρη εκείνη την ώρα. Για παράδειγμα, μερικοί άνθρωποι μπορεί να ξυπνούν ακριβώς τη στιγμή που πηγαίνετε για ύπνο. Με τον συμμαθητή σας αλλάξτε με τη σειρά τις ζώνες ώρας σε όλα τα διαφορετικά μέρη και κάντε μια φανταστική τηλεφωνική συνομιλία, περιγράφοντας τι μπορεί να κάνετε σε κάθε μέρος του κόσμου κάθε φορά.

Θεατροπαιδαγωγικές δραστηριότητες

Σε ομάδες των 4-5 ατόμων επιλέξτε οποιοδήποτε έργο τέχνης που προτείνεται σε αυτή την ενότητα ή δημιουργήθηκε από έναν συμμαθητή σας κατά τη διάρκεια των καλλιτεχνικών ή γλωσσικών δραστηριοτήτων. Αναδημιουργήστε τη σκηνή στον χώρο της τάξης, χρησιμοποιώντας ελάχιστα αντικείμενα ή έπιπλα (καρέ-

κλες, θρανία, τσάντες κ.λπ.). Τώρα, σμικρύνετε την εικόνα! Θα υπήρχαν κι άλλοι άνθρωποι παρόντες στην παγωμένη εικόνα που δημιούργησε η ομάδα σας; Ποιος θα ήταν ο ρόλος τους σε αυτό;

Προσπαθήστε να ζωντανέψετε την παγωμένη εικόνα αυτοσχεδιάζοντας: Πώς κινούνται οι άνθρωποι; Αλληλεπιδρούν; Σταματήστε για μια στιγμή και πείτε (με τη σειρά) μια λέξη που σας έρχεται στο μυαλό σε ρόλο. Μπορεί να είναι ένα συναίσθημα, μια σκέψη, κάτι που κοιτάτε αυτή τη στιγμή κ.λπ.

Σκεφτείτε είτε μαζί είτε χωριστά έναν κόσμο κάπου στη γη ή σε έναν άλλο πλανήτη. Τι τον κάνει μοναδικό; Πώς μπορείτε να τον αναπαραστήσετε, χρησιμοποιώντας μόνο τα κοντινά σας αντικείμενα ή τα αντικείμενα από την τάξη σας: έπιπλα, τσάντες, χαρτιά κ.λπ.; Όταν αποφασίσετε, ζωντανέψτε τον, αυτοσχεδιάζοντας την καθημερινή σας ρουτίνα σε αυτό το περιβάλλον και δείχνοντας πώς σας κάνει να νιώθετε και πώς επηρεάζει αυτό που είστε.

Χρήσιμες πηγές - Αναφορές

- Beskow, E. (1910). *The Tale of Tomtebobarnen, Plate no 15* [Watercolour on paper]. Nationalmuseum, Stockholm. <https://collection.nationalmuseum.se> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Deuren van, O. (circa 1685). *A Young Astronomer* [Painting, oil on oak]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Goldenber, S. (2011, August 23). Planet earth is home to 8,7 million species, scientists estimate. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com>
- Greaves, D. (1969). *Chimney and Iris* [Painting, oil on canvas]. Arts Council Collection, Southbank Centre. <https://artscouncilcollection.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Our World (n.d.). United Nations University. <https://ourworld.unu.edu/en/> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Pomodoro, A. (1963). *Sfera n.2*. [Sculpture]. La Galleria Nazionale, Roma. <https://artsandculture.google.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Pomodoro, A. (1986). *Sfera con Sfera* [Sculpture]. The Berkeley Library, Trinity College, Dublin. <https://upload.wikimedia.org/wikipedia> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Pomodoro, A. (1974). *Il Grande Disco* [Sculpture]. Arts & Science Council, Charlotte, USA. <https://artsandculture.google.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Stokstad, E. (2020, December 9). Human 'stuff' now outweighs all life on Earth. *Science*. <https://www.science.org>
- Τέτσης, Π. (1979-1982). *Λαϊκή Αγορά* [Ζωγραφική, λάδι σε μουσαμά]. Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- World Geography Games Links [Σύνδεσμοι για Παιχνίδια Παγκόσμιας Γεωγραφίας]. www.bing.com

Κατεβάστε [εδώ](#) την παρουσίαση (pptx) της θεματικής «Ο κόσμος μας» για να την προβάλετε και να τη συζητήσετε με τους μαθητές σας.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Τα 8 σχέδια μαθήματος

6. Επιστήμη και τεχνολογία

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Christina Erenvidh & Margareta Odstam
CEE AUTO-LEARN, Σουηδία

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Linda Barker, Ray Kirtley, Marion Mills, Chris Souvlis & Chris Williams
Global Learning Association, Ηνωμένο Βασίλειο

Fabio Boccio & Patrizia Pelliccioni
CREWATIVE, Ιταλία

Αντώνης Λενακάκης, Χαρά Κανάρη, Νάσια Χολέβα & Μαρία Κολτσιδα
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΕΚΠΟΝΗΤΕΣ ΘΕΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Αντώνης Λενακάκης, Νάσια Χολέβα, Μαρία Κολτσιδα & Χαρά Κανάρη
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

6. Επιστήμη και τεχνολογία

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Στόχοι του μαθήματος

- Να σκεφτούμε τι είναι επιστήμη και τι είδους σχέση έχει με την τεχνολογία.
- Να κατανοήσουμε τη σημασία της επιστήμης και της τεχνολογίας για την ανθρώπινη ζωή και την ιστορία.
- Να αναλογιστούμε αν η επιστήμη και η τεχνολογία μπορούν να αποτελέσουν έμπνευση και να αναπαρασταθούν στην τέχνη.

Εστίαση

Τέχνη, θεατροπαιδαγωγική και γλώσσα (πνευματική, κοινωνική και ηθική ανάπτυξη και πολιτισμική κατανόηση)

Εύρος Ηλικίας

Ηλικίες 9 έως 11 (Μπορεί να προσαρμοστεί για μαθητές μικρότερης ή μεγαλύτερης ηλικίας)

Δεξιότητες

Αναλυτική σκέψη, δημιουργικότητα, αντίληψη και αυτογνωσία

Θέμα: «Επιστήμη και τεχνολογία»

Τι μας έρχεται στο μυαλό όταν σκεφτόμαστε τη θεματική «Επιστήμη και τεχνολογία»;

Η επιστήμη είναι η πτυχή της γνώσης που μελετά γεγονότα και φαινόμενα στον υλικό και φυσικό κόσμο. Ο τρόπος απόκτησης αυτής της γνώσης ονομάζεται «επιστημονική μέθοδος» και είναι κυρίως εμπειρικός, δηλαδή, βασίζεται στην παρατήρηση και στο πείραμα.

Η τεχνολογία είναι η εφαρμογή της επιστημονικής γνώσης. Περιλαμβάνει τόσο τις πρακτικές και τεχνικές διαδικασίες όσο και τα προϊόντα που προκύπτουν από αυτές, όπως τα μηχανήματα και τις συσκευές.

Όταν σκεφτόμαστε την επιστήμη και την τεχνολογία, μπορεί να έρχονται στον

νου μας επιστήμονες που μετρούν πράγματα ή πειραματίζονται ή μηχανικούς που χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα αυτής της εργασίας για να δημιουργήσουν νέες και καλύτερες εφευρέσεις για εμάς.

Η επιστήμη και η τεχνολογία είναι αλληλεξαρτώμενες, αφού η τεχνολογική πρόοδος βασίζεται σε επιστημονικές ανακαλύψεις και γνώσεις, ενώ η επιστημονική έρευνα χρειάζεται όλο και πιο περίπλοκα τεχνολογικά μέσα και όργανα για την εμπειρική της διερεύνηση. Παρόλο που η επιστήμη και η τεχνολογία συνδέονται, έχουν διαφορετικούς στόχους: ο ρόλος της επιστήμης είναι να αναπτύσσει τη γνώση και να απαντά σε ερωτήματα σχετικά με τον κόσμο, ενώ η τεχνολογία στοχεύει στην εξεύρεση λύσεων σε πρακτικά προβλήματα.

Γιατί είναι σημαντικά;

Η επιστήμη και η τεχνολογία βελτιώνουν τη ζωή μας. Η έρευνα των επιστημόνων σε κάθε μέρος του κόσμου μάς επιτρέπει την εξέλιξη που ωφελεί την ανάπτυξη και την πρόοδό μας. Γενικά, οι στόχοι της επιστήμης και της τεχνολογίας είναι να λύσουν προβλήματα ώστε να διευκολυνθεί η ανθρώπινη ζωή. Η σύγχρονη επιστήμη, που συνήθως λογίζεται από τη λεγόμενη «Επανάσταση του Κοπέρνικου» το 1539, έχει οδηγήσει σε ριζικές αλλαγές στον τρόπο που ζούμε, στο πώς βλέπουμε τον κόσμο και στο πώς βλέπουμε τους εαυτούς μας.

Στις σημαντικές εξελίξεις στην «Επιστήμη και τεχνολογία» που έχουν αλλάξει τη ζωή μας περιλαμβάνονται:

- Η εισαγωγή του ηλεκτρισμού που βελτίωσε δραστικά τον τρόπο με τον οποίο μετακινούμαστε και ταξιδεύουμε καθώς και τον τρόπο διαβίωσής μας.
- Η πρόοδος στη Βιολογία και στη Χημεία ενίσχυσαν την ιατρική έρευνα, ώστε να μπορέσουμε να ξεπεράσουμε μερικά από τα μεγάλα ζητήματα στον τομέα της υγείας στην εποχή μας.
- Η «ψηφιακή επανάσταση» του περασμένου αιώνα, η οποία έφερε τα προηγμένα συστήματα αυτοματισμού και το διαδίκτυο που έχουν αλλάξει ολοκληρωτικά κάθε πτυχή της κοινωνίας.

Πώς επηρεάζει τη ζωή μας και τον κόσμο;

Τυπικά, η πρόσβαση στα οφέλη και στα προϊόντα της επιστημονικής προόδου καθορίζει τον τρόπο που ζούμε. Αυτό είναι φανερό όταν εξετάζουμε την ανισότητα που υπάρχει στην πρόσβαση σε νέες ανακαλύψεις και εφευρέσεις σε διάφορα μέρη του κόσμου.

Με την ιατρική έρευνα, για παράδειγμα, όταν βρεθεί μια θεραπεία για μια σοβαρή ασθένεια, τα μέρη του κόσμου που μπορούν να επωφεληθούν από τη θεραπεία έχουν καλύτερη ποιότητα ζωής, ενώ εκείνα που δεν έχουν πρόσβαση ή χρηματοδότηση μένουν πίσω. Η ποιότητα της ζωής μας εξαρτάται από την πρόσβαση που έχουμε σε επιστημονικές εφευρέσεις και νέες τεχνολογίες και οι οποίες καθορίζουν την ευημερία μας και το πόσο ασφαλής και άνετη είναι η ζωή μας.

Η επιστημονική και τεχνολογική πρόοδος μπορεί όμως να χρησιμοποιηθούν και για αρνητικούς σκοπούς ή για να προκαλέσουν ταραχές, όπως η δημιουργία όπλων πολέμου ή εξελιγμένου λογισμικού που χρησιμοποιείται για κυβερνο-επιθέσεις.

Ήξερες ότι...

- Οι περισσότεροι άνθρωποι γνωρίζουν για το βραβείο Νόμπελ, που απονέμεται κάθε χρόνο σε σπουδαίους επιστήμονες και διανοούμενους. Λιγότερο γνωστό είναι το σατιρικό «IG Nobel Prize», το οποίο από το 1991 βραβεύει τις πιο ασυνήθιστες, ευφάνταστες και απροσδόκητες ανακαλύψεις και εφευρέσεις. Το 2009, για παράδειγμα, η Catherine Bertenshaw (Κάθριν Μπέρτενσοου) και ο Peter Rowlinson (Πίτερ Ρόουλινσον) έλαβαν αυτό το βραβείο, επειδή απέδειξαν ότι οι αγελάδες με όνομα παράγουν έως και 5% περισσότερο γάλα από τις αγελάδες χωρίς όνομα. Ενώ πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι το βραβείο Νόμπελ IG είναι επουσιώδες, αυτό μπορεί να οδηγήσει και σε κάποια σοβαρή αναγνώριση. Για παράδειγμα, ο Sir Andre Geim (Σερ Αντρέ Γκάιμ) κέρδισε το βραβείο Νόμπελ IG το 2000 για την αιώρηση ενός βατράχου με μαγνητισμό, αλλά στη συνέχεια του απονεμήθηκε το βραβείο Νόμπελ Φυσικής το 2010 για το έργο του με τις ηλεκτρομαγνητικές ιδιότητες του γραφενίου.
- Σύμφωνα με τους ερευνητές πολλές ανακαλύψεις και εξελίξεις έγιναν πρώτα στην αρχαία Κίνα. Η πιο σημαντική από αυτές τις τεχνολογικές εξελίξεις περιλάμβανε την πυξίδα, την πυρίτιδα, τη χαρτοποιία και την εκτύπωση, που έγιναν γνωστά στην Ευρώπη πολύ αργότερα, στα τέλη του Μεσαίωνα.
- Η ιστορία της επιστήμης είναι γεμάτη περιπτώσεις «πολλαπλής ανακάλυψης». Αυτό συμβαίνει όταν οι ανακαλύψεις και οι εφευρέσεις γίνονται ανεξάρτητα και λίγο πολύ ταυτόχρονα από πολλούς επιστήμονες και εφευρέτες, ακόμη και σε μακρινά μέρη του κόσμου. Μεγάλα παραδείγματα αυτού είναι η ανακάλυψη του οξυγόνου τον 18ο αιώνα από τους Carl Wilhelm Scheele (Καρλ Βίλχελμ Σιλ), Joseph Priestley (Τζόζεφ Πρίστλεϊ), Antoine Lavoisier (Αντουάν Λαβουαζιέ)

και άλλους ή η θεωρία της εξέλιξης των ειδών, που προτάθηκε τον 19ο αιώνα τόσο από τον Charles Darwin (Κάρολο Δαρβίνο) όσο και από τον Alfred Russel Wallace (Άλφρεντ Ράσελ Γουάλας).

Πώς μπορεί ένας καλλιτέχνης να απεικονίσει την επιστήμη και την τεχνολογία;

- Πριν από την εφεύρεση της φωτογραφίας οι καλλιτέχνες ασχολούνταν με την επιστημονική έρευνα κυρίως για την τεκμηρίωση και την τεχνική καταγραφή δειγμάτων, πειραμάτων και ανακαλύψεων. Η ικανότητά τους να απεικονίζουν τη φύση και την τεχνολογία όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστικά ήταν σημαντική. Οι εικονογραφήσεις βοτάνων από τον Carl Linnaeus (Καρλ Λινέ) και τα ανατομικά σχέδια του Leonardo da Vinci (Λεονάρντο ντα Βίντσι) είναι εξαιρετικά παραδείγματα.
- Μόλις αυτό έγινε τεχνικά δυνατό με τη φωτογραφία, οι καλλιτέχνες ήταν ελεύθεροι να απεικονίσουν φυσικά αντικείμενα μέσω της δικής τους ερμηνείας, των συναισθημάτων και της σκέψης τους. Για παράδειγμα, ο εξπρεσιονισμός και ο ιμπρεσιονισμός παρήγαγαν πολύ προσωπικές και ιδιόμορφες απεικονίσεις τοπίων και φυσικών φαινομένων. Αυτό μπορεί να είναι ενδιαφέρον, επειδή ο εξανθρωπισμός μιας τέτοιας τέχνης παρέχει μια εικόνα για τον αντίκτυπο που είχαν ορισμένα φυσικά γεγονότα ή τεχνολογικές καινοτομίες στους ανθρώπους και την κοινωνία τη στιγμή που αυτή δημιουργήθηκε.
- Στις μέρες μας οι επιλογές των καλλιτεχνών δεν αφορούν μόνο στο στυλ και στην αισθητική ερμηνεία. Αφορούν και στο μέσο. Η σημερινή τεχνολογία παρέχει στον καλλιτέχνη έναν αυξημένο αριθμό νέων μέσων αναπαράστασης και έκφρασης. Σε πολλές περιπτώσεις, τα λογισμικά σχεδιασμού, ο προγραμματισμός και η τεχνητή νοημοσύνη έχουν αντικαταστήσει τα πινέλα και τα καλέμια. Αυτά δίνουν σχήμα σε παραδοσιακούς τύπους έργων, όπως στη γραφιστική και τη γλυπτική, αλλά και πολυμέσα και αμιγώς ψηφιακά κομμάτια που περιλαμβάνουν βίντεο, ήχο ή δεδομένα. Η χαρτογράφηση των φυσικών φαινομένων και τα σχέδια κτιρίων υψηλών τεχνικών προδιαγραφών είναι πλέον πολύ πιο εύκολο να δημιουργηθούν σε σχέση με τους προηγούμενους αιώνες.
- Λόγω αυτής της μεγάλης «τεχνολογικοποίησης» της τέχνης, οι καλλιτέχνες μπορούν να επιλέξουν να αναπαραστήσουν την επιστημονική πρόοδο και την τεχνολογική καινοτομία μέσω νέων μέσων. Μεγάλο μέρος του χρόνου τους μπορεί να δαπανηθεί για την ανάπτυξη των εργαλείων για να επιτευχθεί αυτό.

Οι σύνθετες μηχανές και ο σχεδιασμός της διαδικασίας μερικές φορές εκτίθενται τόσο για την απόλυτη ομορφιά τους όσο και για το τι μπορούν να κάνουν.

Το βασικό μας έργο σε αυτή την ενότητα

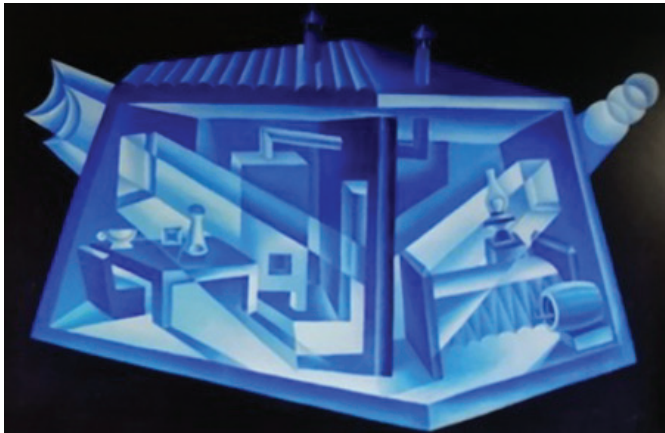
Τίτλος, Σεληνιακά πρίσματα / Prismi lunari

Καλλιτέχνης, Fortunato Depero, 1892 – 1960, Ιταλός

Μέσο, Ζωγραφική

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1932

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη Μοντέρνας Τέχνης, Ρώμη, Ιταλία

Πώς αποδίδεται στον πίνακα η επιστήμη και η τεχνολογία;

Ο Fortunato Depero (Φορτουνάτο Ντεπέρο) ήταν Ιταλός φουτουριστής ζωγράφος, συγγραφέας, γλύπτης και γραφίστας του 20ού αιώνα. Όπως και άλλοι καλλιτέχνες από το ίδιο καλλιτεχνικό κίνημα, το έργο του γιόρταζε την τεχνολογική πρόοδο. Προώθησε τον εκσυγχρονισμό του πολιτισμού και της κοινωνίας. Στο έργο με τίτλο «Σεληνιακά πρίσματα» [«Prismi lunari» (στα ιταλικά)], ο Ντεπέρο προκαλεί αυτή την ατμόσφαιρα, ζωγραφίζοντας μια αφηρημένη αρχιτεκτονική, σμιλεμένη από φως, για να δοξάσει αυτό που ονόμασε «δομική και χωρική μεγαλοπρέπεια».

Ο Ντεπέρο και οι άλλοι φουτουριστές καλλιτέχνες αντιπροσώπευαν ως επί το πλείστον την επιθυμητή πολιτιστική και κοινωνική τους επανάσταση, χρησιμοποιώντας σύμβολα της τεχνολογικής προόδου, όπως μηχανές, τρένα και ρομπότ. Πολλοί φουτουριστές καλλιτέχνες συμπεριέλαβαν την ισχύ και τη βία στον εορτασμό της νεωτερικότητας και της προόδου, προωθώντας ακόμη και τον πόλεμο και

τα όπλα. Σε αυτόν τον πίνακα όμως βλέπουμε την κάμψη του σεληνόφωτος που αντανακλάται γύρω από τις απίθανες γωνίες ενός τετράγωνου σπιτιού με έπιπλα και τον εξοπλισμό και τις εφευρέσεις μιας άνετης και μοντέρνας ζωής.

Σε ανάλογο πλαίσιο

Υπάρχουν άλλα έργα του ίδιου καλλιτέχνη (ή άλλων καλλιτεχνών) που μας βοηθούν να καταλάβουμε περισσότερο το θέμα μας;

Ο αυτοματισμός και οι μηχανές ήταν μερικά από τα αγαπημένα αντικείμενα που αναπαρίσταντο στον φουτουρισμό. Αυτά ήταν τα σύμβολα της επιθυμητής τεχνικής και τεχνολογικής τους προόδου. Στο έργο με τίτλο «Αυτόματο με σωλήνα» («Automaton with a pipe»), ο Φορτουάτο Ντεπέρο προσπάθησε και πάλι να παρουσιάσει το τεχνικό μέλλον μέσω των λεπτομερειών της μηχανής του (Depero, 1917-1920).

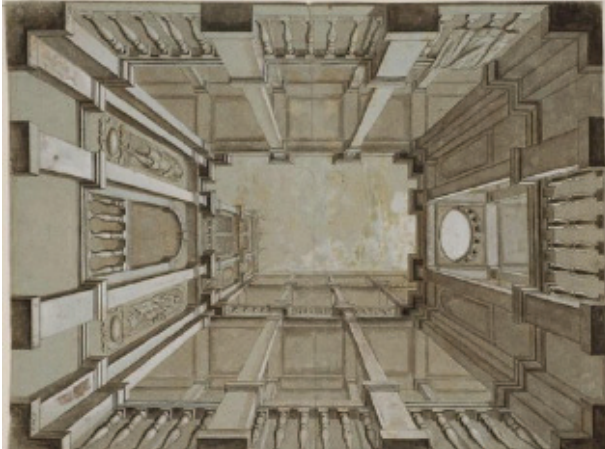
Η τεχνολογική πρόοδος συνδέθηκε από τους φουτουριστές με τη δύναμη και την εξουσία. Ακόμη και σήμερα, ορισμένοι επιστήμονες ανησυχούν ότι οι εφευρέσεις μας θα μπορούσαν να «ξεφύγουν από τον έλεγχο», ακόμη και να μας καταστρέψουν. Θα μπορούσαν τα «σούπερ ρομπότ» να στραφούν εναντίον μας; Σε αυτό το έργο τέχνης, ο Φορτουάτο Ντεπέρο αποτυπώνει μια μάχη μεταξύ ρομπότ, η οποία, όπως υποδηλώνει ο τίτλος «Φιλονικία (Συζήτηση το 3000)»

[«Rissa (Discussione del 3000» (στα ιταλικά)] (Depero, 1926), είναι ένας τρόπος παρουσίασης της συζήτησης για ένα πιθανό μέλλον στην τέχνη.

Για τους φουτουριστές καλλιτέχνες, τα σύγχρονα μέσα μεταφοράς όπως τα τρένα, τα αεροπλάνα και τα αυτοκίνητα ήταν τα σύμβολα του δυναμισμού και της ταχύτητας μιας μελλοντικής κοινωνίας που διαμορφώνεται μέσα από την τεχνολογική πρόοδο. Ο καλλιτέχνης Tullio Crali (Τούλιο Κράλι) το δείχνει αυτό μέσα από τους στροβιλισμούς και την κίνηση στο έργο του Οι δυνάμεις της καμπύλης / Le forze della curva [«Le Forze della Curva» (στα ιταλικά)] του 1930 (Crali, 1930).

Άλλα έργα που «μιλούν» για επιστήμη και τεχνολογία

Παράδειγμα έργου τέχνης από τη Σουηδία

Τίτλος, Πρόταση για ένα πλαφόν, Αρχιτεκτονική σε τετραγωνισμό αντίκρου στον ουρανό με σύννεφα / Suggestion for a plafond, Architecture in quardature against a sky with clouds

Καλλιτέχνης, Άγνωστος, Σουηδός

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 17ος αιώνας

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνικό Μουσείο, Στοκχόλμη, Σουηδία

Τι μας λέει για την επιστήμη και την τεχνολογία

Ακριβώς όπως το έργο «Σεληνιακά πρίσματα» («Prismi lunari») του Ντεπέρο, αυτό το έργο τέχνης χρησιμοποιεί την προοπτική για να προκαλέσει ένα φανταστικό συναίσθημα ή ιδέα (Förslag till plafond, 17th century). Με την πρώτη ματιά, το σχέδιο φαίνεται να έχει τεχνικό σκοπό. Όμως χάρη στην ιστορική και πολιτιστική συνάφεια της προοπτικής και της δημιουργικής εφαρμογής της, αποκτά επίσης υψηλή καλλιτεχνική αξία. Η σημασία ορισμένων εφευρέσεων και τεχνικών καινοτομιών έχει αναπαρασταθεί από καλλιτέχνες όλα αυτά τα χρόνια.

Παράδειγμα έργου τέχνης από το Ηνωμένο Βασίλειο

Τίτλος, Ένα πείραμα με πουλί σε αντλία αέρα / An experiment on a bird in an air pump

Καλλιτέχνης, Joseph Wright of Derby, 1734 – 1797, Άγγλος

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1768

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο

Τι μας λέει για την επιστήμη και την τεχνολογία

Ο πίνακας του Joseph Wright of Derby (Τζόσεφ Ράιτ του Ντέρμπι) με τίτλο «Ένα πείραμα με πουλί σε αντλία αέρα» (Wright, 1768) μοιάζει σχεδόν θρησκευτικός, αλλά στην πραγματικότητα δείχνει ένα πείραμα την εποχή που οι επιστήμονες μόλις ανακάλυπταν την ύπαρξη του αέρα γύρω μας καθώς και το οξυγόνο που επιτρέπει στους ζωντανούς οργανισμούς να αναπνέουν. Εκτός από το πείραμα, οι διαφορετικές αντιδράσεις σε αυτό αποτυπώνονται στα πρόσωπα αυτών που το παρακολουθούν. Παρά τις στιλιστικές διαφορές, αυτό το έργο τέχνης έχει κοινό στοιχείο με το έργο «Σεληνιακά πρίσματα» («Prismi lunari») του Ντεπέρο τον εορτασμό της τεχνικής προόδου και της σύγχρονης σκέψης που αναπαριστά.

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ελλάδα

*Τίτλος, Μαζική μεταφορά ή γενικές μεταφορές
Καλλιτέχνης, Γιάννης Γαϊτής, 1923 – 1984, Έλληνας
Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1984*

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Γλυπτοθήκη - Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου, Αθήνα, Ελλάδα

Τι μας λέει για την επιστήμη και την τεχνολογία

Οι μαζικές μεταφορές ήταν πάντα σύμβολα προόδου. Αλλά η «χιουμοριστική στάση» αυτού του γλυπτού σε σύγκριση με τα προηγούμενα έργα τέχνης, ειδικά με τα έργα των φουτουριστών, επισημαίνει τα ειρωνικά μειονεκτήματα της νεωτερικότητας. Ο καλλιτέχνης χρησιμοποιεί μια επανάληψη του εμβληματικού του «μικρού ανθρώπου» για να αναπαραστήσει την ομογενοποίηση και την αποξένωση του σύγχρονου ανθρώπου (Γαϊτής, 1984).

Μαθητικές δραστηριότητες

Ενδεικτικές δραστηριότητες για να τις προσαρμόζετε ανάλογα με την ομάδα που έχετε κάθε φορά.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν από κάθε κατηγορία δραστηριοτήτων που ακολουθεί ή να επινοήσουν τις δικές τους και διαφορετικές δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα δημιουργία ψηφιακών εικόνων με χρήση υπολογιστή, δραστηριότητες με μουσική ή τραγούδι ή να ερευνήσουν άλλες πινακοθήκες ή έργα τέχνης που πιστεύουν ότι απεικονίζουν αυτό το θέμα.

Εικαστικές δραστηριότητες

Σχεδιάστε και ζωγραφίστε ένα μηχάνημα που δεν υπάρχει ακόμα ή ένα μηχάνημα που δεν θα μπορούσε ποτέ να υπάρξει και προσπαθήστε να δείξετε πώς θα μπορούσε να λειτουργήσει στο σπίτι σας. Ο μόνος κανόνας είναι ότι το μηχάνημα πρέπει να κάνει κάτι, αλλά το αποτέλεσμα μπορεί να είναι οτιδήποτε: θα μπορούσε να χρησιμεύσει για να φτιάξετε κάτι, για να κάνετε μια απλή δραστηριότητα που δεν σας αρέσει να κάνετε ή απλώς για να παράγει όμορφους ήχους και χρώματα.

Η ιστορία της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας είναι γεμάτη από μεγάλες εφευρέσεις που αρχικά προορίζονταν για εντελώς διαφορετικούς σκοπούς ή που σχεδιάστηκαν τυχαία. Για παράδειγμα, ο φούρνος μικροκυμάτων εφευρέθηκε το 1945 όταν ο Percy Spencer (Πέρσι Σπένσερ) συνειδητοποίησε ότι το νέο σύστημα ραντάρ που μόλις ανέπτυξε μπορούσε να λιώσει τη σοκολάτα του και να φτιάξει ποπ κορν. Βρείτε ένα αντικείμενο, μία συσκευή ή ένα εργαλείο από την τάξη ή το σπίτι σας και προσπαθήστε να σκεφτείτε μια νέα πιθανή χρήση του. Κάντε μερικές δοκιμές και, αν λειτουργεί, βιντεοσκοπήστε το ή ζωγραφίστε την ανακάλυψή σας για να μπορείτε να τη δείξετε σε όλους.

Οι πρώτοι επιστήμονες πίεζαν και στέγγωναν δείγματα βιολογίας (όπως λουλούδια και φύλλα) ή τα ζωγράφιζαν με μεγάλη λεπτομέρεια για να τα μελετήσουν. Βρείτε ένα λουλούδι ή ένα άλλο πράγμα που ήταν κάποτε ζωντανός οργανισμός και διατηρήστε το ως έργο τέχνης.

Ο Λεονάρντο ντα Βίντσι σχεδίασε ιπτάμενες μηχανές και άλλες εφευρέσεις χωρίς να διαθέτει τα σύγχρονα υλικά και την τεχνολογία για να τα κατασκευάσει αλλά σήμερα μοιάζουν με πρώιμες μορφές ελικοπτέρων και αεροπλάνων. Σήμερα διαθέτουμε σύγχρονη τεχνολογία, όπως υπολογιστές, ώστε να παίρνουν σάρκα και οστά οι ιδέες μας. Πώς θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε σύγχρονα εργαλεία για να φανταστείτε σχέδια ιπτάμενων μηχανών του μέλλοντος;

Γλωσσικές δραστηριότητες

Προσπαθήστε να σκεφτείτε δέκα επιστημονικές ειδικεύσεις και γράψτε για καθεμία πώς ονομάζεται ο επιστήμονας σε αυτόν τον τομέα, τι σπουδάζει και ποιο είναι το πιο σημαντικό εργαλείο εργασίας του (π.χ. Αστρονομία: Αστρονόμος – Μελετά πλανήτες, αστέρια, γαλαξίες και όλα τα θέματα του διαστήματος – Τηλεσκόπιο). Αν χρειάζεται, κάντε έρευνα στο διαδίκτυο ή σε βιβλία.

Τα ρομπότ ήταν πάντα μια από τις πιο ενδιαφέρουσες και φανταστικές ιδέες για τη μελλοντική τεχνολογία. Πιστεύετε ότι θα ήταν δυνατό να έχουμε για φίλο ένα ρομπότ με τον ίδιο τρόπο που έχουμε για φίλο έναν άνθρωπο; Πώς θα θέλατε να είναι; Τι πιστεύετε ότι θα μπορούσατε να κάνετε μαζί του και τι δεν θα μπορούσατε να κάνετε; Αφού σκεφτείτε, περιγράψτε τα πάντα για τον φίλο-ρομπότ σας στην υπόλοιπη τάξη.

Ερευνήστε τη σημασία της λέξης «εύνοια της τύχης/ευτυχής συγκυρία». Στη συνέχεια, βρείτε ένα παράδειγμα σχετικό με τη συγκεκριμένη λέξη στην ιστορία της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε οτιδήποτε έχετε στη διάθεσή σας: ένα λεξικό, μια εγκυκλοπαίδεια, έναν υπολογιστή ή ένα smartphone. Εάν είναι απαραίτητο, λάβετε βοήθεια για τη σημασία οποιωνδήποτε λέξεων βρίσκετε και δεν τις γνωρίζετε.

Θεατροπαιδαγωγικές δραστηριότητες

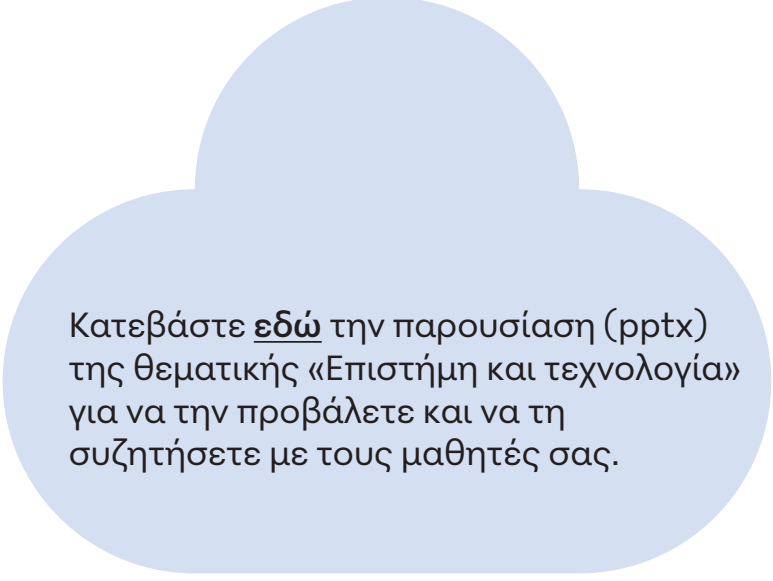
Σε ομάδες των 3-4 ατόμων φανταστείτε ένα μηχάνημα ρομπότ που θα μπορούσε να είναι πολύ βολικό ή βοηθητικό για εσάς στην καθημερινότητα. Τι θα ήταν αυτό; Δημιουργήστε αυτό το ρομπότ με τα σώματά σας και κάντε έναν παίκτη της ομάδας χειριστή του ρομπότ. Τι θα γινόταν αν λόγω δυσλειτουργίας το ρομπότ πήγαινε ανεξέλεγκτα; Ας δούμε!

Αυτοσχεδιάστε μια σύντομη σκηνή στην υπόλοιπη τάξη, όπου ο ιδιοκτήτης ενός ρομπότ επιστρέφει στο σπίτι και το ρομπότ έχει χαλάσει. Τι είδους ζημιά μπορεί να έχει συμβεί; Ποια θα ήταν η αντίδραση του ιδιοκτήτη;

Φανταστείτε μια στιγμή στο μέλλον που τα ρομπότ βοηθούν τους ανθρώπους στην καθημερινή τους ζωή. Σε ομάδες των 3 ή 4 ατόμων, σχεδιάστε μια ιστορία που παρουσιάζει τη δυσλειτουργία ενός ρομπότ. Περιγράψτε τι συμβαίνει και με ποια αποτελέσματα. Όταν ολοκληρωθεί η ιστορία, παρουσιάστε το στις άλλες ομάδες, με ένα άτομο να παίζει το ρομπότ και τα άλλα να παίζουν τους χαρακτήρες που προσπαθούν να το διορθώσουν.

Χρήσιμες πηγές - Αναφορές

- Γαϊτς, Γ. (1984). *Μαζική Μεταφορά ή Γενικές Μεταφορές* [Σίδερο και χρώμα]. Εθνική Γλυπτοθήκη. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Crali, T. (1930). *Le Forza delle Curva* [Painting, oil on cardboard]. Mart, Museum of Modern and Contemporary Art of Trento and Rovereto, Rovereto. <https://artsandculture.google.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- CrashCourse (2018, March 27). Intro to History of Science: Crash Course History of Science #1 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Depero, F. (1931-1932). *Prismi Lunari* [Painting]. La Galleria Nazionale, Roma. <https://artsandculture.google.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Depero, F. (1926), *La rissa (Discussione del 3000)* [Olio su tela]. Mart, Fondo Depero. <https://www.mart.tn.it/> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Depero, F. (1917-1920). *Automaton with a Pipe* [Gouache on paper mounted on canvas]. Museo Nacional Thyssen-Bornemisza, Madrid. <https://www.museothyssen.org/en> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Förslag till en plafond* (17th century). [Graphite, pen and brown ink, washed and heightened with lead white, discolouring oxidations on blue/grey paper]. Nationalmuseum, Stockholm. <https://www.nationalmuseum.se> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Futurism (n.d.). *The Art Story*. <https://www.theartstory.org> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Powers, A. (2020, June 31). Why art is vital to the study of science [Γιατί η τέχνη είναι ζωτικής σημασίας για τη μελέτη της επιστήμης]. *Forbes*. <https://www.forbes.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).
- Wright, J. of Derby (1768). *An Experiment on a Bird in the Air Pump* [Oil on canvas]. The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 11.02.2024).

Κατεβάστε [εδώ](#) την παρουσίαση (pptx) της θεματικής «Επιστήμη και τεχνολογία» για να την προβάλετε και να τη συζητήσετε με τους μαθητές σας.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Τα 8 σχέδια μαθήματος

7. Ελευθερία

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Αντώνης Λενακάκης, Χαρά Κανάρη, Μαρία Κολτσιδα & Νάσια Χολέβα
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Linda Barker, Ray Kirtley, Marion Mills, Chris Souvlis & Chris Williams
Global Learning Association, Ηνωμένο Βασίλειο

Christina Erenvidh & Margareta Odstam
CEE AUTO-LEARN, Σουηδία

Fabio Boccio & Patrizia Pelliccioni
CREWATIVE, Ιταλία

7. Ελευθερία

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Στόχοι του μαθήματος

- Να αναγνωρίσουμε τις διαφορετικές μορφές ελευθερίας και γιατί η ελευθερία είναι σημαντική στη ζωή των ανθρώπων.
- Να κατανοήσουμε τους ανθρώπινους αγώνες για ελευθερία.
- Να σκεφτούμε διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους η ελευθερία μπορεί να απεικονιστεί στην τέχνη.

Εστίαση

Τέχνη, θεατροπαιδαγωγική και γλώσσα (πνευματική, κοινωνική και ηθική ανάπτυξη και πολιτισμική κατανόηση)

Εύρος Ηλικίας

Ηλικίες 9 έως 11 (Μπορεί να προσαρμοστεί για μαθητές μικρότερης ή μεγαλύτερης ηλικίας)

Δεξιότητες

Αναλυτική σκέψη, δημιουργικότητα, αντίληψη και αυτογνωσία

Θέμα: «Ελευθερία»

Τι μας έρχεται στο μυαλό όταν σκεφτόμαστε τη θεματική «Ελευθερία»;

Η έννοια της ελευθερίας αναφέρεται στη δυνατότητα του ατόμου να σκέφτεται και να ενεργεί όπως θέλει χωρίς να εξαναγκάζεται ή να καταπιέζεται. Όταν ένα άτομο έχει ελευθερία μπορεί να σκέφτεται, να κινείται και να ενεργεί ελεύθερα σε όλες τις πτυχές της προσωπικής και κοινωνικής του ζωής.

Για πολλούς ανθρώπους η έννοια της ελευθερίας είναι στενά συνδεδεμένη με την έννοια της «Εθνικής Ελευθερίας», δηλαδή, τη δυνατότητα ενός ατόμου να ζει σε μια ελεύθερη χώρα ή τουλάχιστον σε μια χώρα χωρίς παρεμβάσεις και ελέγχους από άλλο κράτος.

Ωστόσο, η ελευθερία μπορεί να πάρει πολλές διαφορετικές μορφές. Άλλες

μορφές ελευθερίας περιλαμβάνουν την πολιτική ελευθερία (ελεύθερη άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων και ελεύθερη έκφραση πολιτικών πεποιθήσεων), την κοινωνική ελευθερία (ελεύθερη δράση σε ένα κοινωνικό περιβάλλον χωρίς διακρίσεις), την πνευματική ελευθερία (σκέψη απαλλαγμένη από στερεότυπα και προκαταλήψεις και ικανότητα για ελεύθερη διαμόρφωση προσωπικής αντίληψης), θρησκευτική ελευθερία και επαγγελματική και οικονομική ελευθερία (η δυνατότητα κάθε ατόμου να επιλέξει ελεύθερα τον επαγγελματικό του προσανατολισμό).

Γιατί είναι σημαντική;

Η έννοια της ελευθερίας είναι σημαντική τόσο ατομικά όσο και συλλογικά. Μια από τις πιο σημαντικές πτυχές της ελευθερίας είναι ότι μέσα από αυτή οι άνθρωποι μπορούν να ζήσουν χωρίς φόβο με τις συνθήκες και με τους ανθρώπους που θέλουν. Μέσα σε ένα πλαίσιο ελευθερίας οι άνθρωποι μπορούν ελεύθερα να διαμορφώσουν την προσωπικότητά τους, να ασκήσουν τις δεξιότητές τους, να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη και να αλλάξουν τον κόσμο μέσω των πράξεών τους.

Πώς επηρεάζει τη ζωή μας και τον κόσμο;

Η διαβίωση είτε σε ελεύθερο περιβάλλον είτε σε κοινωνία με περιορισμούς επηρεάζει άμεσα την ανθρώπινη ζωή τόσο ατομικά όσο και συλλογικά. Η ελευθερία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία των δημοκρατικών διαδικασιών. Αυτές οι διαδικασίες διασφαλίζουν ότι οι κοινωνίες είναι σε θέση να λειτουργούν πιο δίκαια και να εξασφαλίζουν ζωτικής σημασίας πολιτικά δικαιώματα για τους πολίτες, όπως η ισότητα και η αξιοκρατία. Οι περισσότεροι άνθρωποι όταν βιώνουν την έλλειψη ή τον περιορισμό της ελευθερίας τους, τους δημιουργείται άγχος και δύσκολα αποδέχονται αυτή τη συνθήκη. Αυτός είναι ο λόγος που βλέπουμε συχνά επαναστάσεις και πολέμους στην ιστορία και σε όλο τον κόσμο.

Ήξερες ότι...

- Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Universal Declaration of Human Rights, UDHR), που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 10 Δεκεμβρίου 1948, ήρθε στον απόηχο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμά-

των καθορίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες για όλους τους ανθρώπους.

- Στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (United Nations Convention on the Rights of the Child, UNCRC), η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1990, αναφέρεται ότι: «Το παιδί πρέπει να έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης» (άρθρο 13). Τα Κράτη Μέρη οφείλουν «να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας» (άρθρο 14) και «να αναγνωρίζουν τα δικαιώματα του παιδιού στην ελευθερία του να συνεταιρίζεται και να συνέρχεται ειρηνικά» (άρθρο 15).
- Η «Ημέρα της Ελευθερίας» γιορτάζεται στη Νότια Αφρική στις 27 Απριλίου κάθε έτους από το 1995. Σηματοδοτεί το τέλος τριακοσίων και πλέον ετών αποικιοκρατίας, διαχωρισμού και κυριαρχίας της λευκής μειονότητας στη Νότια Αφρική και την εγκαθίδρυση ενός νέου δημοκρατικού κράτους, συντάγματος και κυβέρνησης με επικεφαλής τον Nelson Mandela (Νέλσον Μαντέλα) από εκείνη την ημερομηνία.

Πώς μπορεί ένας καλλιτέχνης να απεικονίσει την ελευθερία;

- Οι καλλιτέχνες σε όλο τον κόσμο έχουν εμπνευστεί από διαφορετικές πτυχές της ελευθερίας. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα παλαιότερων και σύγχρονων καλλιτεχνών που εκφράζουν το θέμα της ελευθερίας μέσα από μια ευρύτητα θεμάτων που σχετίζονται με την ιστορική τους περίοδο, με τις σύγχρονες κοινωνικές αλλαγές και απαιτήσεις και με τα πολιτικά κινήματα της κάθε εποχής.
- Συχνό καλλιτεχνικό θέμα είναι η απεικόνιση ιστορικών σκηνών με επαναστάσεις και αγώνες διαφόρων εθνών για ελευθερία και ανεξαρτησία. Μερικές φορές, βλέπουμε έργα τέχνης που παρουσιάζουν θέματα καταπίεσης, δουλείας ή παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προκειμένου να μεταδώσουν μηνύματα για το δικαίωμα στην ελευθερία σε ατομικό ή συλλογικό επίπεδο. Τα έργα αυτά αναδεικνύουν τις αξίες της ισότητας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Τέτοια θέματα παρουσιάζονται με διαφορετικά μέσα και τεχνικές, όπως πίνακες, γλυπτά, φωτογραφίες, αφίσες, χαρακτηριστικά, εγκαταστάσεις, street art, video art, performance κ.ά. Παρόμοια, και ανάλογα με την περίοδο και το καλλιτεχνικό κίνημα, μπορούμε να δούμε έργα τέχνης που απεικονίζουν θέματα ελευθερίας με ρεαλιστικούς, συμβολικούς ή αφαιρετικούς τρόπους με διαφορετικές μορφές και χρώματα.

- Μουσεία, πινακοθήκες και αρχεία σε όλο τον κόσμο περιλαμβάνουν στις συλλογές τους έργα τέχνης και έγγραφα που σχετίζονται με την έννοια της ελευθερίας. Εκτός από τις μόνιμες συλλογές τους, πολλά μουσεία διοργανώνουν και περιοδικές εκθέσεις με ιδιαίτερη έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ελευθερία.

Το βασικό μας έργο σε αυτή την ενότητα

Τίτλος, Υπέρ πατρίδος το παν

Καλλιτέχνης, Θεόδωρος Βρυζάκης, 1814 – 1878, Έλληνας

Μέσο, Λάδι σε καμβά

Διαστάσεις, 183 x 132 εκ.

Ημερομηνία Ολοκλήρωσης, 1858

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Παράρτημα Ναυπλίου, Ελλάδα

Πώς / Πότε αποκτήθηκε από την Πινακοθήκη, Δωρεά του Πανεπιστημίου

Πώς αποδίδεται στον πίνακα η ελευθερία;

Ο πίνακας παρουσιάζει μια συμβολική αναπαράσταση της «Ελευθέρης Ελλάδας» που στέκεται σαν μια αρχαία ελληνική κόρη (δηλαδή, ένα αρχαϊκό πέτρινο άγαλμα, συνήθως λαξευμένο σε μάρμαρο ή ασβεστόλιθο) με τα χέρια ανοιχτά, ένα δάφ-

νινο στεφάνι στο κεφάλι της και τις σπασμένες αλυσίδες της σκλαβιάς στα πόδια της. Γύρω της υπάρχουν πολλοί ηγέτες και ήρωες της Ελληνικής Επανάστασης. Στο βάθος φαίνεται ο Παρθενώνας. Αν και ο πίνακας επικεντρώνεται στην ελληνική ιστορία, σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα της Επιτροπής «Ελλάδα 2021» για τα 200 χρόνια μετά την επανάσταση, ο συμβολισμός αυτός στέλνει το μήνυμα «μιας νέας αρχής χωρίς αλυσίδες σκλαβιάς» (Επιτροπή «Ελλάδα 2021» 1821-2021, 2021). Μπορούμε να πούμε ότι αναπαριστά με συμβολικό τρόπο τις διαχρονικές και οικουμενικές αξίες της ελευθερίας όλων των ανθρώπων και των εθνών.

Ο ζωγράφος Θεόδωρος Βρυζάκης θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες καλλιτέχνες. Είναι πολύ διάσημος για τους πίνακες ιστορικών σκηνών, ιδιαίτερα της Ελληνικής Επανάστασης. Όταν ο πατέρας του απαγχονίστηκε από τους Τούρκους το 1821, τον έστειλαν στο Ορφανοτροφείο Καποδίστρια στην Αίγινα μαζί με τον αδελφό του. Αργότερα πήγε στο Μόναχο για να σπουδάσει σε ελληνικό σχολείο που ιδρύθηκε εκεί («Πανελλήνιο») για ορφανά παιδιά αγωνιστών της Ελληνικής Επανάστασης. Σπούδασε στην Ακαδημία Καλών Τεχνών του Μονάχου. Οι πίνακές του με σκηνές από την Ελληνική Επανάσταση έγιναν και λιθογραφίες.

Σε ανάλογο πλαίσιο

Υπάρχουν άλλα έργα του ίδιου καλλιτέχνη (ή άλλων καλλιτεχνών) που μας βοηθούν να καταλάβουμε περισσότερο το θέμα μας;

Η ελαιογραφία με τίτλο «Η αποθέωση του Αθανασίου Διάκου» του Κωνσταντίνου Παρθένη απεικονίζει τον Αθανάσιο Διάκο, έναν εμβληματικό ήρωα της επα-

7. Ελευθερία

νάστασης για την ελληνική ανεξαρτησία που πέθανε με τραγικό τρόπο το 1821. Ο πίνακας αυτός θεωρείται αριστούργημα της ελληνικής μοντέρνας τέχνης (Παρθένος, 1930-1933).

Ο καλλιτέχνης Eugene Delacroix (Εζέν Ντελακρουά) ήταν ένας άλλος ζωγράφος που προσπάθησε να αποτυπώσει τον αγώνα για την ελληνική ελευθερία στο έργο του «Επεισόδιο του Ελληνικού Αγώνα» (“Episode from the Greek War of Independence”), το 1826. Αντί για μια αιθέρια παρουσίαση της νίκης, ωστόσο, δείχνει τη γενναιότητα και την ιδέα του αγώνα για την ελευθερία όλων των ανθρώπων (Ντελακρουά, 1826).

Το γλυπτό της Μπέλλας Ραφτοπούλου το 1955 με τίτλο «Ελευθερία», δείχνει πώς το θέμα της ελευθερίας μπορεί να αποτελεί έμπνευση πολλών καλλιτεχνών. Αυτή τη φορά, η έννοια της ελευθερίας παρουσιάζεται ως γυναίκα με τη μορφή ενός πέτρινου γλυπτού με τον κορμό, το πρόσωπό της και σηκωμένα χέρια (Ραφτοπούλου, 1955).

Άλλα έργα που «μιλούν» για την ελευθερία

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ιταλία

Τίτλος, Πόλεμος-γιορτή / Guerra-festa

Καλλιτέχνης, Fortunato Depero, 1892 – 1960, Ιταλός

Ημερομηνία Ολοκλήρωσης, 1925

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη Μοντέρνας Τέχνης, Ρώμη, Ιταλία

Τι μας λέει για την ελευθερία

Η ταπισερί του Depero (Ντεπέρο) απεικονίζει μια σκηνή μάχης κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όταν ο καλλιτέχνης κλήθηκε στον στρατό (Depero, 1925). Η εικόνα του προσπαθεί να αφαιρέσει τη βία που σχετίζεται με τη μάχη, κρύβοντάς την κάτω από μια χαρούμενη σκηνή φεστιβάλ που υποδηλώνεται από τα χρώματα και τα σχήματα. Εκτέθηκε για πρώτη φορά το 1926, σημείωσε άμεση επιτυχία και αγοράστηκε από την Εθνική Πινακοθήκη Μοντέρνας Τέχνης στη Ρώμη.

Παράδειγμα έργου τέχνης από τη Σουηδία

Τίτλος, Ρολόι κλουβί πουλιών / Bird cage clock

Καλλιτέχνης, Pierre Jaquet-Droz verkstad, 1721 – 1790, Ελβετός

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1780 – 1790

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνικό Μουσείο, Στοκχόλμη, Σουηδία

Τι μας λέει για την ελευθερία

Ο καλλιτέχνης αυτός ήταν ένας εξαιρετικός ωρολογοποιός, ικανός να μετατρέψει τις μηχανικές του δημιουργίες σε φανταστικά έργα τέχνης, καθώς και στα πιο λαμπρά δείγματα μηχανικής. Το έργο «Ρολόι κλουβί πουλιών» (“Bird cage clock”) (Jaquet-Droz, 1780-1790), δείχνει τα πουλιά ως αιχμάλωτα σε ένα επιχρυσωμένο κλουβί – ακόμα και ως αιχμαλώτους του ίδιου του χρόνου. Μια ζωή μέσα σε ένα χρυσό κλουβί είναι μια ζωή μέσα σε μια φυλακή χωρίς αληθινή ελευθερία.

Παράδειγμα έργου τέχνης από το Ηνωμένο Βασίλειο

Τίτλος, Λουόμενοι στην Grenouillere / Bathers of la Grenouillere

Καλλιτέχνης, Claude Monet, 1840 – 1926, Γάλλος

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, 1869

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο

Τι μας λέει για την ελευθερία

Αυτός ο πίνακας του Monet (Monet, 1869), δείχνει μερικές από τις «ελευθερίες» που μπορεί να έχουμε σε μια δημοκρατική κοινωνία. Θα μπορούσαμε να αναρωτηθούμε εάν υπήρχε πάντα ισότητα. Είναι όλοι οι κολυμβητές άντρες; Επιτρέπεται στις γυναίκες να συμμετέχουν μαζί τους;

Υπάρχει, ωστόσο, επιλογή να κάνετε μπάνιο, να κάνετε βόλτα με μια βάρκα ή να περπατήσετε στην όχθη του ποταμού και να παρατηρήσετε τη φύση. Οι άνθρωποι πιθανώς δεν χρειάζεται να πληρώσουν για αυτό το χόμπι που τους παρέχει την ευκαιρία να ασκηθούν και να χαλαρώσουν. Μπορούμε να κολυμπήσουμε στα ποτάμια;

Ποια είναι τα ζητήματα ασφάλειας ή είναι το νερό ασφαλές; Σκεφτείτε τη ρύπανση. Υπάρχουν κρυφά πράγματα που περιορίζουν την ελευθερία; Ο καλλιτέχνης προσελκύει το βλέμμα σας σε δύο κυρίες στην όχθη. Πώς το κάνει αυτό και τι μπορείτε να υποθέσετε για αυτές;

Μαθητικές δραστηριότητες

Ενδεικτικές δραστηριότητες για να τις προσαρμόζετε ανάλογα με την ομάδα που έχετε κάθε φορά.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν από κάθε κατηγορία δραστηριοτήτων που ακολουθεί ή να επινοήσουν τις δικές τους και διαφορετικές δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα δημιουργία ψηφιακών εικόνων με χρήση υπολογιστή, δραστηριότητες με μουσική ή τραγούδι ή να ερευνήσουν άλλες πινακοθήκες ή έργα τέχνης που πιστεύουν ότι απεικονίζουν αυτό το θέμα.

Εικαστικές δραστηριότητες

Η ελευθερία έχει συχνά αναπαρασταθεί στην Τέχνη ως μια μορφή θεϊκού αγγέλου ή θεάς. Χρησιμοποιώντας τα έργα τέχνης που παρουσιάζονται σε αυτή την ενότητα ως έμπνευση φτιάξτε το δικό σας γλυπτό με πηλό, πλαστελίνη, σκαλιστή πατάτα ή παπιέ-μασέ, για να αναπαραστήσετε μια θεά ή μια γυναίκα της ελευθερίας, όπως το γλυπτό «Ελευθερία» της Μπέλλας Ραφτοπούλου.

Ελευθερία σημαίνει διαφορετικά πράγματα για διαφορετικούς ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Για τη Malala Yousaf (Μαλάλα Γιουσάφ) ελευθερία ήταν να σπουδάξει. Για τα παιδιά στον αναπτυσσόμενο κόσμο, ελευθερία θα ήταν να μπορούν να παίζουν και να μην εργάζονται. Χρησιμοποιήστε τη φωτογραφία για να τραβήξετε την καλύτερη δυνατή εικόνα για να δείξετε τι σημαίνει ελευθερία για σας. Μπορεί να είναι κάτι που εκτιμάτε ή απολαμβάνετε στη ζωή σας. Ή μπορεί να είναι ένα συμβολικό ή ένα γραπτό μήνυμα ή μια αναπαράσταση ζωού όπως ένα άλογο που τρέχει ή ένα πουλί που πετά ψηλά για να δείξετε πώς μπορείτε να «αισθανθείτε» την ελευθερία.

Δουλεύοντας σε ζευγάρια δημιουργήστε τη δική σας μεγάλη «αφίσα ελευθερίας». Χρησιμοποιήστε τα πιο φωτεινά χρώματα για να απεικονίσετε μια γιορτή για την ελευθερία. Εμπνευστείτε από την ταπισερί του Depero («*Guerra-festa*»), κολλήστε γκλίτερ και ύφασμα και τρισδιάστατες υφές στην επιφάνεια για να ζωντανέψετε τη γιορτή της ελευθερίας στη ζωή. Συζητήστε πώς να συμπεριλάβετε οτιδήποτε σημαίνει ελευθερία και για τους δύο, από τις δικές σας εμπειρίες μέχρι το δικαίωμα στην ελευθερία που εγγυάται η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Υπάρχουν πολλά καλλιτεχνικά σύμβολα για την ειρήνη και την ελευθερία, από συνθήματα μέχρι αναπαραστάσεις περιστεριών και άλλα σύμβολα ειρήνης. Αναζητήστε τα σε βιβλία, καταλόγους εκθέσεων, πινακοθήκες ή στο διαδίκτυο και στη συνέχεια προσαρμόστε αυτά που θα βρείτε για να σχεδιάσετε τα δικά σας

νέα σύμβολα ή έργα. Παρουσιάστε τα σε μια έκθεση στην τάξη με τίτλο «Ειρήνη & Ελευθερία». Μπορείτε ακόμα να τα σαρώσετε ή τα σχεδιάσετε ψηφιακά και να τα παρουσιάσετε εικονικά.

Γλωσσικές δραστηριότητες

Φανταστείτε ότι είστε ένας ιστορικός μαχητής της ελευθερίας μακριά από το σπίτι σας. Ετοιμάζετε να πάτε στη μάχη για να πολεμήσετε για τη χώρα σας και την ελευθερία σας. Σκεφτείτε τους φόβους, τις ελπίδες και τα όνειρά σας καθώς αντιμετωπίζετε τη μάχη που έρχεται και γράψτε ένα γράμμα εκφράζοντας όλες τις σκέψεις σας στους αγαπημένους σας.

Η κατεδάφιση του Τείχους του Βερολίνου ήταν μια από τις πιο συμβολικές πράξεις του 20ού αιώνα για ανθρώπους που θέλουν ελευθερία. Ερευνήστε εκείνη την ημέρα σε βιβλία ή στο διαδίκτυο και στη συνέχεια γράψτε για το τι θα μπορούσατε να δείτε και να κάνετε αν ήσασταν εκεί και συμμετείχατε στην επανένωση αυτής της χώρας. Μπορείτε να εκφράσετε τις ενέργειές σας μέσω ενός ποιήματος ή ενός διηγήματος ή γράφοντας ένα άρθρο σε εφημερίδα, περιγράφοντας αυτά που είδατε και κάνατε.

Οι λέξεις είναι ισχυρές και μπορούν να επηρεάσουν την ιστορία. Η ομιλία του Martin Luther King (Μάρτιν Λούθερ Κινγκ) το 1963 «Έχω ένα όνειρο» ήταν μια από τις πιο διάσημες ομιλίες στην ιστορία για την ισότητα και την ελευθερία. Ερευνήστε το κείμενο και το αποτέλεσμα αυτής της ομιλίας για να εμπνευστείτε και να γράψετε το δικό σας «Μανιφέστο για την Ελευθερία». Παρουσιάστε το στην τάξη και μιλήστε για τον κόσμο που φαντάζεστε με αληθινή ειρήνη, ισότητα και ελευθερία.

Ελευθερία δεν σημαίνει ότι μπορούμε να κάνουμε ό,τι μας αρέσει χωρίς σεβασμό στα δικαιώματα των άλλων. Για να αποφευχθεί το χάος, οι κοινωνίες χρειάζονται κανόνες και δομές. Κάντε μια ομαδική συζήτηση, με την τάξη χωρισμένη σε δύο ομάδες. Η μία πλευρά θα πρέπει να αναπτύξει τα επιχειρήματα για λιγότερους κανονισμούς και μεγαλύτερες ελευθερίες, ενώ η άλλη πρέπει να παρουσιάσει τα οφέλη περισσότερων κανόνων και μεγαλύτερη εστίαση στις ευθύνες.

Θεατροπαιδαγωγικές δραστηριότητες

Δημιουργήστε έναν κενό χώρο στην τάξη. Σκεφτείτε τι μπορεί να σημαίνει για εσάς η έλλειψη ελευθερίας αυτή τη στιγμή. Εάν έχετε μια ιδέα, μπείτε στον κενό χώρο

και πάρτε μια θέση που την απεικονίζει (προσέξτε τη στάση του σώματός σας, την έκφραση του προσώπου σας και την εστίαση των ματιών σας). Δεν απαιτείται κίνηση, αλλά θα χρειαστεί να μείνετε εκεί για λίγα λεπτά. Ένας ένας μπορείτε να μπείτε στον χώρο και να ολοκληρώσετε τη συλλογική ομαδική εικόνα που δείχνει διαφορετικές πτυχές της «έλλειψης ελευθερίας».

Ας έρθουμε εδώ, ένας-ένας όλοι οι παίκτες, σε ρόλο, συμπληρώνοντας την πρόταση: «Θέλω να ζήσω ελεύθερος από ... / Θέλω να είμαι ελεύθερος να ...». Όταν όλοι έχουν εκφραστεί, μπορούν να δημιουργήσουν μια ιδανική συλλογική εικόνα, που να περιέχει όλα τα στοιχεία που έχουν ακουστεί από τους παίκτες. Τι απεικονίζει αυτή η εικόνα; Υπάρχουν στοιχεία που μπορούμε να δημιουργήσουμε για τον εαυτό μας αμέσως ή μετά από κάποιου είδους δράση; Συζητήστε: Πώς μπορούμε να διατηρήσουμε / να πετύχουμε ελευθερία προσωπικά ή συλλογικά.

Φτιάξτε έναν χώρο στην τάξη για να αναπαραστήσετε μια φυλακή ή ένα μέρος όπου δεν υπάρχει ελευθερία. Ένας προς έναν μπείτε σε αυτόν τον χώρο και χρησιμοποιώντας τη στάση του σώματός σας, τις εκφράσεις του προσώπου σας και την κίνηση των ματιών σας και υποδείξτε πώς σας κάνει να νιώθετε η απώλεια της ελευθερίας. Σκεφτείτε ανθρώπους που έμειναν χωρίς την ελευθερία τους για πολύ καιρό. Όταν όλοι τελειώσουν, ο καθένας να διαλέξει μια λέξη για να εξηγήσει πώς ένιωσε από αυτή την εμπειρία. Μοιραστείτε τις λέξεις και τα συναισθήματα που νιώσατε «στη φυλακή».

Χρήσιμες πηγές - Αναφορές

- Βρυζάκης, Θ. (1858). *Υπέρ πατρίδος το παν* [Λάδι σε μουσαμά]. Εθνική Πινακοθήκη. Παράρτημα Ναυπλίου. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 25.01.2024).
- Depero, F. (1925). *Guerra-festa* [Tapestry]. Galleria Nazionale d'Arte Moderna e Contemporanea, Roma. <https://artsandculture.google.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 25.01.2024).
- Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. (χ.η.). Βρυζάκης Θεόδωρος. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 25.01.2024).
- Επιτροπή «Ελλάδα 2021» 1821-2021. (2021). Θεόδωρος Βρυζάκης. <https://www.greece2021.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 25.01.2024).
- Jaquet-Droz, P. (1780-1790). *Bird-cage clock*. Nationalmuseum, Stockholm. <https://collection.nationalmuseum.se> (Ημερομηνία πρόσβασης 25.01.2024).
- Monet, C. (1869). *Bathers at La Grenouillère* (Oil on canvas). The National Gallery, London. <https://www.nationalgallery.org.uk> (Ημερομηνία πρόσβασης 25.01.2024).
- Ντελακρουά, Ε. (1856). *Επεισόδιο του Ελληνικού Αγώνα* [Λάδι σε μουσαμά]. Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 25.01.2024).
- National Geographic (2017, November 3). *What Does Freedom Mean to You? The story of us* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com>
- Παρθένης, Κ. (1930-1933). *Αποθέωση του Αθανασίου Διάκου* [Λάδι σε καμβά]. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 25.01.2024).
- Ραφτοπούλου, Μπ. (1955). *Ελευθερία* [Πέτρα]. Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 25.01.2024).
- UNICEF. Resources on the Convention on the Rights of the Child. Resources and research about the Convention and child rights. <https://www.unicef.org> (Ημερομηνία πρόσβασης 25.01.2024).
- United Nations. (1948). Universal declaration of human rights. (A/RES/3/217 A). <https://www.un.org>
- United Nations. (1989). Convention on the rights of the child. (A/44/25). <https://www.ohchr.org>
- What does freedom mean to you? Online discussion. Quora. <https://www.quora.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 25.01.2024).

Κατεβάστε [εδώ](#) την παρουσίαση (pptx) της θεματικής «Ελευθερία» για να την προβάλετε και να τη συζητήσετε με τους μαθητές σας.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Τα 8 σχέδια μαθήματος

8. Πρόσφυγες και μετανάστες

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Αντώνης Λενακάκης, Χαρά Κανάρη, Νάσια Χολέβα & Μαρία Κολτσιδά
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Linda Barker, Ray Kirtley, Marion Mills, Chris Souvlis & Chris Williams
Global Learning Association, Ηνωμένο Βασίλειο

Christina Erenvidh & Margareta Odstam
CEE AUTO-LEARN, Σουηδία

Fabio Boccio & Patrizia Pelliccioni
CREWATIVE, Ιταλία

8. Πρόσφυγες και μετανάστες

ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Στόχοι του μαθήματος

- Να κατανοήσουμε τη διαφορά μεταξύ μεταναστών και προσφύγων.
- Να εξετάσουμε τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους οι μετανάστες και οι πρόσφυγες, αλλά και η ζωή, οι ελπίδες και τα δικαιώματά τους μπορούν να απεικονιστούν στην τέχνη.
- Να σκεφτούμε τα οφέλη της πολυπολιτισμικής κοινωνίας και συνύπαρξης και πώς η διαφορετικότητα μπορεί να υποστηρίξει την κοινωνική ανάπτυξη.

Εστίαση

Τέχνη, θεατροπαιδαγωγική και γλώσσα (πνευματική, κοινωνική και ηθική ανάπτυξη και πολιτισμική κατανόηση)

Εύρος Ηλικίας

Ηλικίες 9 έως 11 (Μπορεί να προσαρμοστεί για μαθητές μικρότερης ή μεγαλύτερης ηλικίας)

Δεξιότητες

Αναλυτική σκέψη, δημιουργικότητα, αντίληψη και αυτογνωσία

Θέμα: «Πρόσφυγες και μετανάστες»

Τι μας έρχεται στο μυαλό όταν σκεφτόμαστε τη θεματική «Πρόσφυγες και μετανάστες»;

Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες είναι άνθρωποι που εγκατέλειψαν τα σπίτια τους για να βρουν μια ασφαλέστερη ή καλύτερη στέγη. Οι μετακινήσεις πληθυσμών είναι άλλωστε τόσο παλιές όσο ο ίδιος ο πολιτισμός. Κάθε χώρα στον κόσμο περιλαμβάνει ανθρώπους που έχουν φτάσει στα σύνορά της και έχουν εγκατασταθεί εκεί.

Οι μετανάστες επιλέγουν να μετακινηθούν κυρίως για να αναζητήσουν καλύτερες συνθήκες εργασίας, να επανενωθούν με μέλη της οικογένειάς τους ή για εκπαιδευτικούς και προσωπικούς λόγους. Οι πρόσφυγες είναι άνθρωποι που διαφεύγουν από τη χώρα τους λόγω ένοπλων συγκρούσεων ή διώξεων που λαμ-

βάνουν χώρα. Όσοι αναγνωρίζονται ως «πρόσφυγες», σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, δεν θα πρέπει να επιστρέφουν ή να επαναπατριστούν σε τόπους όπου διακυβεύεται η ζωή ή η ελευθερία τους.

Μετανάστες και πρόσφυγες βλέπουμε συχνά τελευταία στα κεντρικά δελτία ειδήσεων στην τηλεόραση. Ίσως κι εμείς γνωρίζουμε μετανάστες και πρόσφυγες που έχουν έρθει στον τόπο μας, στις πόλεις μας ή ακόμη και στα σχολεία μας. Ή ακόμα και εμείς οι ίδιοι μπορεί να είμαστε μετανάστες ή πρόσφυγες ή άλλα πρόσωπα στην οικογένειά μας να υπήρξαν κάποτε μετανάστες ή να ζουν ως μετανάστες σε ξένες χώρες.

Γιατί είναι σημαντικό;

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών ασχολείται συστηματικά με τα δικαιώματα των μεταναστών και των προσφύγων. Η Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του 1948, στο άρθρο 13, αναφέρει ότι «καθένας έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να επιλέγει τον τόπο της διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους» και «καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείψει οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της δικής του, και να επιστρέψει σε αυτή».

Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες επηρεάζουν τις χώρες από τις οποίες φεύγουν, αυτές στις οποίες εγκαθίστανται και αυτές από τις οποίες περνούν στο ταξίδι τους. Αυτό σημαίνει ότι τα δικαιώματα και η ασφάλεια αυτών των ανθρώπων που μετακινούνται θα πρέπει να είναι κάτι σημαντικό για όλους μας και να μας αφορά.

Οι πρόσφυγες μπορεί να είναι δυσανάλογα ευάλωτοι σε διακρίσεις, εκμετάλλευση και περιθωριοποίηση. Μερικές φορές ζουν και εργάζονται στη σκιά, φοβούνται να διαμαρτυρηθούν και συχνά συμβαίνει οι ίδιοι να αρνούνται να διεκδικήσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες τους.

Από την άλλη, οι μετανάστες φέρνουν μαζί τους ένα αναμφισβήτητα θετικό πολιτισμικό κεφάλαιο και μπορούν εμπλουτίσουν με τον πολιτισμό τους τη χώρα όπου μεταναστεύουν, όχι μόνο ως εργατικό δυναμικό. Συμβαίνει όμως συχνά κι αυτοί, όπως και οι πρόσφυγες, να αρνούνται να αγωνιστούν για τα κατοχυρωμένα ανθρώπινα δικαιώματά τους και γίνονται ευάλωτοι σε παραβιάσεις των ατομικών και πολιτικών τους ελευθεριών. Στο ίδιο πνεύμα, η έλλειψη δίκαιης και ισότιμης πρόσβασης σε παροχές του κοινωνικού κράτους, όπως η πρόσβαση στην υγεία, τη στέγαση και την εκπαίδευση, μεγεθύνει την ευαλωτότητά τους και τους καθιστά υποκείμενα που βιώνουν προκατειλημμένες συμπεριφορές και ξеноφοβία από τους πολίτες της χώρας που μεταναστεύουν.

Πώς επηρεάζουν τη ζωή μας και τον κόσμο;

Η μετακίνηση και η εγκατάσταση ανθρώπων σε άλλα μέρη δημιουργούν τις ιδανικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ενός γόνιμου διαπολιτισμικού διαλόγου που εμπλουτίζει την κοινωνία και δημιουργεί τις συνθήκες επανεξέτασης γνωστών προτύπων, απόψεων και ιδεών.

Στη σημερινή εποχή είναι πολύ συνηθισμένο οι άνθρωποι να ζουν σε διαφορετικό μέρος από εκείνο όπου γεννήθηκαν. Πολλοί από εμάς εκτιμούμε την ποικιλομορφία των πολυπολιτισμικών κοινωνιών μας, αφού η μετανάστευση έχει εμπλουτίσει τις οικονομίες και τους πολιτισμούς μας.

Οι νέες αφίξεις πληθυσμών σε έναν τόπο μπορούν να προσφέρουν νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη αυτού του τόπου. Την ίδια στιγμή βέβαια, οι ίδιες αφίξεις μπορεί να επιβαρύνουν τις ήδη επιβαρυνμένες ή ανεπαρκείς υπηρεσίες του κράτους και να δημιουργήσουν αδιέξοδα. Ωστόσο, οφείλουμε όλοι να έχουμε στον νου μας ότι αν για κάποιο έκτακτο λόγο άλλαζαν οι συνθήκες διαβίωσής μας –για παράδειγμα, αν η υπερθέρμανση του πλανήτη έκανε τη χώρα μας πολύ ζεστή ή αν ερχόταν πόλεμος– οποιοσδήποτε από εμάς θα μπορούσε να βρεθεί στη θέση ενός πρόσφυγα ή να σκεφτεί τη μετανάστευση.

Ήξερες ότι...

- Υπολογίζεται ότι 281 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν αυτή τη στιγμή εκτός της χώρας καταγωγής τους. Αυτό οφείλεται στη φτώχεια, την έλλειψη πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, το νερό, τα τρόφιμα, τη στέγαση και τις συνέπειες της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και της κλιματικής αλλαγής, καθώς και στις διώξεις και τις συγκρούσεις.
- Η Υπηρεσία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) εκτίμησε πρόσφατα ότι στα τέλη του 2020, για πρώτη φορά στην ιστορία, ο αριθμός των ανθρώπων που εκτοπίστηκαν ήταν 82,4 εκατομμύρια, με πάνω από 26,4 εκατομμύρια να είναι πρόσφυγες. Τα μισά από αυτά ήταν παιδιά.
- Πολλές διάσημες προσωπικότητες όπως ο Albert Einstein (Άλμπερτ Αϊνστάιν), ο Dalai Lama (Δαλάι Λάμα), η Marie Curie (Μαρία Κιουρί), ο Marc Chagall (Μαρκ Σαγκάλ), η Malala Yousafzai (Μαλάλα Γιουσαφζάι), η M.I.A., η Mila Kunis (Μίλα Κούνις), η Rita Ora (Ρίτα Όρα), ο Γιάννης Αντετοκούνμπο, ακόμη και ο Σούπερμαν, είναι μεταναστευτικού ή προσφυγικού υποβάθρου.
- Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν δημιουργήσει ειδικά γραφεία για την προστασία

των δικαιωμάτων των μεταναστών και των προσφύγων: Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Office of the High Commissioner for Human Rights) και της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (United Nations High Commissioner for Refugees).

Πώς μπορεί ένας καλλιτέχνης να απεικονίσει τους πρόσφυγες και τους μετανάστες;

- Πολλοί καλλιτέχνες έχουν εμπνευστεί από μετακινούμενους πληθυσμούς και έχουν απεικονίσει μετανάστες και πρόσφυγες στα έργα τέχνης τους. Παράλληλα, οι ίδιοι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες έχουν εκφράσει τις δικές τους εμπειρίες μέσω της τέχνης.
- Οι καλλιτέχνες μπορεί να επιλέγουν να απεικονίσουν την εμπειρία της μετανάστευσης με ρεαλιστικό τρόπο, ενώ άλλοι αποτυπώνουν τα συναισθήματα και την εμπειρία του να είσαι μετανάστης ή πρόσφυγας με πιο αφηρημένο τρόπο.
- Άλλοι χρησιμοποιούν τη φωτογραφία σε μια προσπάθεια να κάνουν μια ιστορική καταγραφή των μεταναστευτικών ροών, ενώ άλλοι επιχειρούν να εκφράσουν με άλλες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης την προσφυγική εμπειρία. Η τέχνη αποτελεί μια ευκαιρία για τους καλλιτέχνες να ευαισθητοποιήσουν τους ανθρώπους για θέματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των μεταναστών και των προσφύγων, να προωθήσουν τις αξίες της ειρήνης, τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή για να γιορτάσουν τα οφέλη της πολυπολιτισμικής συνύπαρξης για την κοινωνική συνοχή, την ανάπτυξη και την πρόοδο.
- Μπορούμε να βρούμε παραδείγματα της μεταναστευτικής εμπειρίας σε διαφορετικά έργα τέχνης, από πίνακες, μέχρι γλυπτά, φωτογραφίες, εγκαταστάσεις, street art, video art και performances καθώς και σε εκθέσεις σε όλο τον κόσμο. Η Europeana είναι μια διαδικτυακή πύλη που δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και περιέχει ψηφιοποιημένες συλλογές πολιτιστικής κληρονομιάς περισσότερων από 3.000 ιδρυμάτων σε όλη την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων και έργων τέχνης για μετανάστες και πρόσφυγες.

Το βασικό μας έργο σε αυτή την ενότητα

Τίτλος, Η προσφυγοπούλα ή κοιμισμένη ανθοπώλις

Καλλιτέχνης, Γεώργιος Ιακωβίδης, 1853 – 1932, Έλληνας

Μέσο, Λάδι σε καμβά

Διαστάσεις, 100 x 79 εκ.

Ημερομηνία ολοκλήρωσης, Μετά το 1900

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα, Ελλάδα

Πώς αποκτήθηκε από την Πινακοθήκη, Συλλογή Ιδρύματος Ε. Κουτλίδη

Πώς αποδίδονται στον πίνακα οι πρόσφυγες και οι μετανάστες;

Ο Γεώργιος Ιακωβίδης (1853-1932) θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες καλλιτέχνες του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα. Ζωγράφισε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, από πορτρέτα μέχρι τοπία, νεκρές φύσεις, ηθογραφικές σκηνές και θέματα μυθολογίας. Ένα από τα κύρια ενδιαφέροντά του ήταν η παιδική ζωή και είναι γνωστός ως ο «μεγαλύτερος ζωγράφος των παιδιών», αποτυπώνοντας ρεαλιστικές πτυχές της ζωής και του κόσμου των παιδιών.

Σε αυτόν τον πίνακα (Η προσφυγοπούλα ή κοιμισμένη ανθοπώλις) (Ιακωβίδης, μετά το 1900), μπορούμε να δούμε πώς ο Γεώργιος Ιακωβίδης χρησιμοποίησε τη φόρμα, το φως, τα χρώματα και την οργάνωση του χώρου για να απεικονίσει αυτή

τη σκηνή με ένα κορίτσι πρόσφυγα. Το κουρασμένο ή κοιμισμένο κορίτσι κάθεται μπροστά σε ένα νεοκλασικό κτίριο, κρατώντας ένα καλάθι με λουλούδια. Τα χρώματα είναι απαλά, εκτός από τα λουλούδια που κρατά στο καλάθι της για να τα πουλήσει, που δίνουν τη μοναδική λάμψη ενός φωτεινότερου χρώματος. Υπαινίσσονται ίσως την υπόσχεση ενός φωτεινότερου μέλλοντος; Ο καλλιτέχνης, μας βάζει να σκεφτούμε ποια μπορεί να είναι η κατάσταση ζωής αυτού του παιδιού και τι μπορεί να ονειρεύεται.

Σε ανάλογο πλαίσιο

Υπάρχουν άλλα έργα του ίδιου καλλιτέχνη (ή άλλων καλλιτεχνών) που μας βοηθούν να καταλάβουμε περισσότερο το θέμα μας;

Λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της ιστορίας της, η Ελλάδα έχει δει και βιώσει πολλές φορές τη μετανάστευση. Πολλοί άλλοι Έλληνες καλλιτέχνες έχουν επίσης εμπνευστεί από τους μετανάστες ή τους πρόσφυγες. Το 1893, ο Νικόλαος Γύζης έφτιαξε με κάρβουνο την ακουαρέλα (υδατογραφία) με τίτλο «Ο Φίλιππος Μάρθας στη λέμβο των προσφύγων, κρατιέται από το φόρεμα της απελπισμένης μητέρας του» (Γύζης, 1893), που εκτίθεται επίσης στην Εθνική Πινακοθήκη, Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου στην Αθήνα.

Ο «Ταξιδιώτης» [Ο μετανάστης], του καλλιτέχνη του 20ού αιώνα, Θεόδωρου Παπαγιάννη, εκτίθεται στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης “Θεόδωρος Παπαγιάννης” στο Ελληνικό Ιωαννίνων του Δήμου Κατσανοχωριών, και εικονογραφεί το ταξίδι

8. Πρόσφυγες και μετανάστες

των ανθρώπων που εγκαταλείπουν την πατρίδα τους με ό,τι έχουν σε μια βαλίτσα με την ελπίδα μιας καλύτερης ζωής. Όπως ανέφερε ο καλλιτέχνης σε συνέντευξή του στον Χρήστο Κόντη: «Έχω αυτόν για παράδειγμα. Κρατά τη βαλίτσα του και δεν ξέρουμε τι έχει μέσα, τα βάσανά του [...] τα πλούτη του» (Κόντης, 2013).

Αυτό το έργο τέχνης είναι μέρος μιας σειράς με τίτλο “Μετανάστες” (1971–1976) και εκτίθεται στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ). Αποτυπώνει τη μετανάστευση στο πλαίσιο συμφωνιών μεταξύ χωρών κατά τη μεταπολεμική περίοδο του 20ού αιώνα όσον αφορά τις συνθήκες ζωής και εργασίας, την ταυτότητα και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ο καλλιτέχνης Βλάσης Κανιάρης δημιούργησε το 1974 αυτή την εγκατάσταση που ονομάζεται «Το κουτσό». Περιλαμβάνει 6 ανθρώπινες φιγούρες, 9 βαλίτσες και ένα κλουβί σε βάση από πινσόχαρτο με ένα σχέδιο κουτσού φτιαγμένο με κιμωλία (Κανιάρης, 1974).

Άλλα έργα που «μιλούν» για πρόσφυγες και μετανάστες

Παράδειγμα έργου τέχνης από τη Σουηδία

Τίτλος, Κιβωτός του Νώε / Noah's ark

Καλλιτέχνης, Ivan Arosenius, 1878 – 1909, Σουηδός

Ημερομηνία Ολοκλήρωσης, Άγνωστη

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνικό Μουσείο, Στοκχόλμη, Σουηδία

Τι μας λέει για πρόσφυγες και μετανάστες

Αυτό το έργο με τίτλο «Η κιβωτός του Νώε» (Arosenius, n.d.), δείχνει ένα από τα πρώτα ταξίδια μεταναστών και απεικονίζει τη Βιβλική ιστορία του Νώε να παίρνει δύο από κάθε είδος ζώου σε ένα πλοίο για να γλιτώσουν από μια μεγάλη πλημμύρα. Αυτός ο πίνακας από τη Σουηδία είναι ειδυλλιακός, χωρίς καμία αίσθηση κινδύνου που συνδέουμε με τα δύσκολα θαλάσσια ταξίδια που αντιμετωπίζουν οι σημερινοί αιτούντες άσυλο που προσπαθούν να φτάσουν με βάρκα σε χώρες ασφαλείς.

8. Πρόσφυγες και μετανάστες

Παράδειγμα έργου τέχνης από την Ιταλία

Τίτλος, Οι μετανάστες / The emigrants

Καλλιτέχνης, Angiolo Tommasi, 1858 – 1923, Ιταλός

Ημερομηνία Ολοκλήρωσης, 1895

Τοποθεσία Έκθεσης, Εθνική Πινακοθήκη Μοντέρνας Τέχνης, Ρώμη, Ιταλία

Τι μας λέει για πρόσφυγες και μετανάστες

Ο πίνακας του Tommasi (Τομάσι) (Tommasi, 1896) δείχνει το πλήθος των πλοίων και το πλήθος των μεταναστών που περιμένουν να φύγουν εκφράζοντας την κλίμακα του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ιταλία τον 19ο αιώνα. Το έργο με τίτλο «Οι μετανάστες» (“The emigrants”) παρουσιάζει τις αμφιβολίες, τους φόβους, τις ελπίδες, την πείνα, το παρελθόν και το μέλλον, όλα στο μυαλό τού πλήθους των ανθρώπων που πρόκειται να φύγουν με το πλοίο για να βρουν μια νέα ζωή.

Παράδειγμα έργου τέχνης από το Ηνωμένο Βασίλειο, ευγενική παραχώρηση του Οίκου Christies

Τίτλος, Καθρέφτης της ανθρωπότητας / Mirror of humanity

Καλλιτέχνης, Joseph Kangi, Νότιο Σουδάν, εν ζωή

Ημερομηνία Ολοκλήρωσης, 2019

Τοποθεσία Έκθεσης, Hope project, Έκθεση στην Εκκλησία St James, Piccadilly, Λονδίνο, Ιανουάριος 2020

Τι μας λέει για πρόσφυγες και μετανάστες

Ο Joseph Kangi (Τζόσεφ Κάνγκι), ένας πρόσφυγας καλλιτέχνης στο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης Μόρια της Λέσβου από το Νότιο Σουδάν, ήταν ένας από τους καλλιτέχνες που το έργο του συμπεριλήφθηκε σε έκθεση του 2020 στην εκκλησία St James (Piccadilly) του Λονδίνου και σε δημοπρασία μετά από τον Οίκο Christies. Τα έσοδα διατέθηκαν στο Hope Project, μια πρωτοβουλία που προωθεί τη μεγαλύτερη αξιοπρέπεια για τους πρόσφυγες με στόχο να αλλάξει τον τρόπο που τους βλέπουν οι άνθρωποι.

Σύμφωνα με τον καλλιτέχνη, ο πίνακας αποτυπώνει την ενότητα. «Άνθρωποι από διαφορετικές χώρες, διαφορετικές θρησκείες και διαφορετικές φυλές πρέπει να αποδέχονται ο ένας τον άλλον. Πρέπει να ενώσουμε τα χέρια μας για να χτίσουμε έναν καλύτερο κόσμο, έναν κόσμο που δεν βλέπει χρώμα ή διαφορές, παρά μόνο αυτά που μας ενώνουν. Πρέπει να βλέπουμε τους άλλους όπως βλέπουμε τον εαυτό μας στον καθρέφτη, ως ανθρώπινα όντα. Η ανθρώπινη αξία πρέπει να έχει προτεραιότητα έναντι όλων» (“We never chose”, 2019).

Μαθητικές δραστηριότητες

Ενδεικτικές δραστηριότητες για να τις προσαρμόζετε ανάλογα με την ομάδα που έχετε κάθε φορά.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν από κάθε κατηγορία δραστηριοτήτων που ακολουθεί ή να επινοήσουν τις δικές τους και διαφορετικές δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα δημιουργία ψηφιακών εικόνων με χρήση υπολογιστή, δραστηριότητες με μουσική ή τραγούδι ή να ερευνήσουν άλλες πινακοθήκες ή έργα τέχνης που πιστεύουν ότι απεικονίζουν αυτό το θέμα.

Εικαστικές δραστηριότητες

Δημιουργήστε μια αφίσα που σας αντιπροσωπεύει. Φανταστείτε ότι ταξιδεύετε σε μια χώρα όπου δεν καταλαβαίνετε τη γλώσσα και τον πολιτισμό της και οι άνθρωποι εκεί δεν καταλαβαίνουν τη δική σας. Χρησιμοποιώντας εικόνες, χρώματα και σχέδιο, γεμίστε την αφίσα σας με όλα τα αγαπημένα σας πράγματα που θα σας αντιπροσωπεύσουν στο νέο σας σπίτι και στα νέα άτομα που συναντάτε. Συμπεριλάβετε την οικογένειά σας, τα κατοικίδια, τις αθλητικές ομάδες, τις δραστηριότητες, τις προτιμήσεις σας.

Δημιουργήστε ένα ψηφιακό κολάζ που απεικονίζει την ανθρώπινη πλευρά της εμπειρίας των μεταναστών. Φωτογραφίστε ο ένας τον άλλον δείχνοντας τι πιστεύετε ότι μπορεί να περιλαμβάνει η μετανάστευση και προσθέστε τις φωτογραφίες σας σε εικόνες πολυμέσων που μπορούν να αναπαριστούν τις ανθρώπινες φιγούρες που μετακινούνται. Χρησιμοποιήστε σιλουέτες, χρώματα και σχήματα και σκεφτείτε την εμπειρία που θέλετε να αναπαραστήσετε.

Ζωγραφίστε μια εικόνα που να δείχνει την «Ενότητα». Προσπαθήστε να αναπαραστήσετε έναν κόσμο χωρίς σύνορα, όπου όλοι μοιράζονται όλα τα εδάφη, τις θάλασσες και τους πόρους και ζουν με ειρήνη και αρμονία. Πρόσφυγες δεν θα υπήρχαν και όλοι οι λαοί θα «κρατούσαν τα χέρια σε όλο τον κόσμο». Πώς μπορεί να αναπαρασταθεί αυτό με τη ζωγραφική;

Δημιουργήστε τη δική σας εικονική πινακοθήκη χρησιμοποιώντας το www.artsteps.com, για να παρουσιάσετε τα έργα που έχετε φτιάξει.

Γλωσσικές δραστηριότητες

Πάρτε έναν χάρτη του κόσμου και τοποθετήστε ένα πiónι σε όλα τα μέρη με τα οποία συνδέεστε εσείς και οι συμμαθητές σας. Συζητήστε όλους τους δεσμούς

που έχετε σε όσα περισσότερα διαφορετικά μέρη μπορείτε. Ίσως να είναι η οικογένειά σας από ένα από αυτά τα μέρη ή να τα έχετε επισκεφτεί ή να γνωρίζετε κάποιον που το έχει επισκεφτεί. Πόσο μέρος του κόσμου αντιπροσωπεύεται από αυτή τη δραστηριότητα αφού έχουν μιλήσει όλοι;

Συνεργαστείτε σε μια «ομαδική αφήγηση ιστορίας», για να δείτε ποια μπορεί να είναι η συνέχεια της ιστορίας του κοριτσιού με τα λουλούδια που κοιμάται. Καθισμένοι σε κύκλο με τους φίλους σας, ο καθένας με τη σειρά του πείτε μια φράση, η οποία ακολουθεί τη φράση του συμμαθητή σας πριν, για να δημιουργήσετε νέες εμπειρίες και περιπέτειες για το κορίτσι, ξεκινώντας με: «Και μετά άνοιξε τα μάτια της και διαπίστωσε ότι ...».

Αναζητήστε στο διαδίκτυο ή στη βιβλιοθήκη πληροφορίες σχετικές με διάσημους αθλητές, επιστήμονες ή προσωπικότητες με μεταναστευτική προέλευση ή πρόσφυγες. Παρουσιάστε την έρευνά σας στην τάξη για να μοιραστείτε την ιστορία τους.

Όπως το προσφυγόπουλο που πουλάει λουλούδια στο βασικό μας έργο τέχνης φανταστείτε ότι είστε σε εξωτερικούς χώρους και πουλάτε λουλούδια όλη μέρα, ακόμα και να αποκοιμηθείτε επί τόπου. Γράψτε ένα ημερολόγιο για τη «ζωή σας στον δρόμο» και περιγράψτε τι μπορεί να αισθάνεστε, να σκέφτεστε και να βιώνετε κατά τη διάρκεια μιας κουραστικής μέρας.

Θεατροπαιδαγωγικές δραστηριότητες

Σε ομάδες των 6-7 ατόμων αναδημιουργήστε τη σκηνή που η προσφυγοπούλα κοιμάται στα σκαλιά ενός κτιρίου. Αν φανταστείτε την εικόνα σε σμίκρυνση, ποιος θα ήταν κοντά ή πιο μακριά στη σκηνή; Ένας ένας οι ρόλοι λένε μια φράση που θα ήθελαν να απευθύνουν στο κορίτσι ή μία που τους περνάει από το μυαλό όταν τη βλέπουν.

Τώρα ζωντανέψτε τη σκηνή: Ενσαρκώστε το κορίτσι που κάθεται εκεί και τους ανθρώπους που κινούνται γύρω της. Τι θα έκαναν; Θα ασχολούνταν με το θέμα ή θα ήταν αδιάφοροι; Δημιουργήστε σύντομους αυτοσχεδιασμούς και παρουσιάστε τους στην τάξη.

Σε ομάδες φανταστείτε μια κατάσταση όπου είστε μέλος μιας οικογένειας που πρέπει να δραπετεύσει. Ίσως είστε πρόσφυγες που φεύγετε από τσουνάμι λόγω της κλιματικής αλλαγής. Ή ίσως ο πόλεμος ή μια φυσική καταστροφή έχει καταστήσει αδύνατο να παραμείνετε στην κοινότητά σας. Αυτοσχεδιάστε την κατάσταση σας για τους άλλους στην τάξη, περιγράφοντας και ερμηνεύοντας την κατάσταση από την οποία φεύγετε και πώς σας κάνει να νιώθετε.

Χρήσιμες πηγές - Αναφορές

- Arosenius, I. (n.d.). *Noah's Ark* [Gouache on paper]. Nationalmuseum Stockholm. <https://jenikirbyhistory.getarchive.net> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Γύζης, Ν. (1893). *Ο Φίλιππος Μάρθας στη λέμβο των προσφύγων, κρατιέται από το φόρεμα της απελπισμένης μητέρας του. Εικονογράφηση για το διήγημα του Δημ. Βικέλα "Φίλιππος Μάρθας", 1886*. [Κάρβουνο και υδατογραφία σε χαρτί]. Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. (χ.η.). Γύζης Νικόλαος. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. (χ.η.). Ιακωβίδης Γεώργιος. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Europeana. Ανακαλύψτε την ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης. <https://www.europeana.eu> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Europeana. Μετανάστευση στα έργα τέχνης. <https://www.europeana.eu> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Galleria Nazionale d'Arte Moderna e Contemporanea di Roma. <https://lagallerianazionale.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- How has migration changed the world? (2021, August 28). *History Extra*. BBC History Magazine. <https://www.historyextra.com> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Ιακωβίδης, Γ. (μετά το 1900). *Η προσφυγοπούλα ή Κοιμισμένη ανθοπώλις* [Λάδι σε μουσαμά]. Εθνική Πινακοθήκη. Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. <https://www.nationalgallery.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Κανιάρης, Β. (1974). Το κουτσό [Εγκατάσταση]. Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ). collection.emst.gr (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Κόντης, Χ. (2013). Μουσείο Παπαγιάννη: Λίκνο πολιτισμού. Υγείας Όραμα, 13, 12-13. <http://www.ygeiasorama.gr>
- Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης "Θεόδωρος Παπαγιάννης". <https://theodoros-papagiannis.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Murphy, A. (2019, June 20). 'I am the change': refugees, art and activism. *Europeana*. <https://www.europeana.eu> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Παπαγιάννης, Θ. (χ.η.) *Ταξιδιώτης* [Γλυπτική]. Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης "Θεόδωρος Παπαγιάννης". <https://theodoros-papagiannis.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).
- Tommasi, A. (1896). *Gli emigranti. Scena di genere* [Olio su tela]. Galleria Nazionale d'Arte Moderna, Roma. Catalogo dei Beni Culturali. <https://catalogo.beniculturali.it> (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).

8. Πρόσφυγες και μετανάστες

We never chose this': Refugees use art to imagine a better world – in pictures (2019, December 25). *The Guardian*. <https://www.theguardian.com>
United Nations. United Nations Human Rights. Office of the High Commissioner. [Γραφείο του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα]. www.ohchr.org (Ημερομηνία πρόσβασης 24.01.2024).

Άλλες Πηγές

[What they took with them](#) (UNHCR video)

[Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου](#)

[Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων](#)

Οπτικοακουστικό υλικό από την Ύπατη Αρμοστέα «[Μαθαίνουμε για τους πρόσφυγες](#)»

Κατεβάστε [εδώ](#) την παρουσίαση (pptx) της θεματικής «Πρόσφυγες και μετανάστες» για να την προβάλετε και να τη συζητήσετε με τους μαθητές σας.